

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ
DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI
GÜÇLÜKLER: AMASYA İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ENDER AYRIK

**AMASYA
Şubat-2022**

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ
DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI
GÜÇLÜKLER: AMASYA İLİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Ender AYRIK

Danışman
Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR

AMASYA-2022

TEZ ONAY SAYFASI

Ender AYRIK tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler: Amasya İli Örneği başlıklı bu çalışma, 08.02.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman: Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR

.....

Jüri: Prof. Dr. Baykal BİÇER

.....

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Önder ERYILMAZ

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. ____ / ____ / ____

Doç. Dr. Nevzat AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. .../.../....

İmza

Ender AYRIK

ÖZET

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER: AMASYA İLİ ÖRNEĞİ

Ender AYRIK

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Şubat/2021

Danışman: Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR

Yüksek lisans tezi olarak bu konunun seçilmesinin nedeni; öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri, sorunları ortaya çıkarmak ve bu güçlüklerle, sorunlara çözüm önerileri sunmak amacından kaynaklanmaktadır. Çünkü süreç içerisinde uzaktan eğitimin en önemli unsuru olan öğretmenler çeşitli güçlükler, sorunlar yaşamakta olup; bu nedenle eğitim-öğretim faaliyetleri istendik şekilde yürütülememektedir. Bu araştırma, öğretmenlerin eğitimde karşılaştıkları sorunların çözümünde faydalı olmasını sağlama amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Amasya ili bünyesinde ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma verilerine göre; sistemden, öğrenciden, öğretmenden, velilerden kaynaklı güçlükler, ders araç – gereç kullanımı ile ilgili güçlükler, yöntem- teknikten kaynaklı güçlükler, müfredattan/programdan kaynaklı güçlükler, ölçme – değerlendirme kaynaklı güçlükler başta olmak üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde pek çok güçlüklerle, problemlerle karşılaştıkları muhtemeldir. Bu güçlükler öğretmenlerin derslerdeki verimliliklerini olumsuz etkilemektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerin en önemli paydaşlarından biri olan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri ortadan kaldırmak, problemlerine çözümler bulmak eğitimin kalitesini artıracaktır.

Bu tez çalışmasında nitel araştırma yöntemi uygulanmış olup olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın uygulandığı çalışma grubu ise amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup araştırmada veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile açık uçlu anket kullanılmıştır. Araştırma öncesi görüşme formu hazırlanmadan önce konu ile ilgili kaynaklar incelenmiş ve alan uzmanlarından görüşler alınarak belirlenen 10 soru

katılımcılara sorulmuştur. Veri analizinde ise NVivo 9 paket programından yararlanılarak, araştırmanın analizleri oluşturulmuştur.

Kovid-19 salgınının tüm dünyaya yayılmasıyla pandemi haline gelmiş ve çeşitli alanlarda insanlık üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Ekonomiden siyasete, sosyal ve kültürel alanlardan olmak üzere birçok alanda özellikle de eğitim alanında bu etkileri görmek mümkündür. Yüz yüze yapılamayan eğitim-öğretim faaliyetleri yerini uzaktan eğitim faaliyetlerine bırakmıştır. Uzaktan eğitim sürecinin başlaması beraberinde birtakım zorlukları da getirmiştir. Dolayısıyla da bu sürecin en önemli paydaşı olan öğretmenler araştırmada ki bulgulardan da anlaşılacağı gibi başarıyı etkileyecek birtakım güçlükler ile karşılaşmışlardır. Bu güçlüklerin başında sistemsel güçlükler gelmektedir. Uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler Öğretmenleri internet erişim sıkıntıları, internet alt yapı eksiklikleri ile karşılaşmışlardır. İnterneti olmayan evler, sık sık internet erişim problemleri en müzdarip oldukları durum olmuştur. Yine gerek öğrencilerde gerekse de öğretmenlerde ki uzaktan eğitim araç-gereçleri olan bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi eksiklikler ya da yetersizlik durumları da sürecin başarısını olumsuz etkilemiştir. Diğer yönden iyi bir alternatif olabilecek yeterli düzeyde uzaktan eğitim programlarının olmayışı, EBA' dan kaynaklı sorunlar, yöntem tekniksel sorunlar ile ölçme değerlendirme de karşılaşılan güçlükler süreci etkileyen diğer güçlükler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmayla pandemi döneminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkararak, derslerin verimliliğini, kalitesi artıracak bilimsel veriler sunmak amaçlanmıştır. Bu maksatla Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ders öğretiminde karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerin eğitim ve öğretime etkileri incelenmiş olup ortaya çıkan güçlükler için alt yapılarda iyileştirmeler, internet ve araç-gereç destekleri, kaynak ve içerik üretimleri ile hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi araştırma sonucunda öneri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Öğretmen, Müfredat, Pandemi, Güçlük

ABSTRACT

CHALLENGES OF SECONDARY SCHOOL SOCIAL SCIENCES TEACHERS DURING THE DISTANCE EDUCATION PERIOD OF THE PANDEMIC: CASE OF AMASYA

Ender AYRIK

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education, M.A., February / 2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gönül Türkan DEMİR

The reason for choosing this topic as a master's thesis; is to reveal to difficulties that teachers faced with during the distance education process and to offer solutions to these difficulties and problems. Because teachers, who are the most important element of distance education, experienced various difficulties and problems; during the process educational activities could not be carried out as desired. This research was carried out to be useful for solving the problems they encountered in education. The study group of the research consists of Social Studies Teachers working in secondary schools in Amasya province. According to research data; it is possible that social studies teachers have encountered many difficulties and problems in the distance education process, especially difficulties arising from the system, students, teachers, parents, difficulties in using course-materials, difficulties arising from method-technical methods, difficulties arising from the These difficulties negatively affect teachers' productivity in lessons. Eliminating the difficulties faced by teachers, who are one of the most important stakeholders of education and training activities, and finding solutions to their problems will increase the quality of education.

In this thesis study, qualitative research method was applied and it was designed as a phenomenology research. The study group in which the research was applied was selected with homogeneous sampling method, one of the purposive sampling methods, and among the data collection techniques, semi-structured interview form and open-ended questionnaire were used data collection techniques in the research. Before the pre-research interview form was prepared, the resources related to the subject were examined and 10 questions were determined by taking the opinions of the field experts was asked to the participants. For the data analysis, NVivo 9 package program was used.

With the spread of the covid-19 epidemic all over the world, it has become a pandemic and has had negative effects on humanity in various fields. It is possible to see these effects in many fields, from economy to politics, social and cultural fields, especially in the field of education. Educational activities that cannot be done face-to-face have been replaced by distance education activities. The beginning of the distance education process brought along some difficulties. Therefore, teachers, who are the most important stakeholders of this process, have encountered some difficulties that will affect success, as it is understood from the findings of the research. Systemic difficulties are at the forefront of these difficulties. Social Studies Teachers faced with internet access problems and internet infrastructure deficiencies in distance education. Homes without internet have often been the most prone to internet access problems. Moreover, deficiencies or inadequacies in distance education devices, such as computers, tablets, and mobile phones which are used by both teachers and students, negatively affected the success of the process. On the other hand, the lack of sufficient distance education programs that can be a good alternative, the problems arising from EBA, the method-technical problems and the difficulties encountered in assessment and evaluation appear as other difficulties affecting the process. With this study, it is aimed to present scientific data that will increase the efficiency and quality of the lessons by revealing the difficulties they face socially during the pandemic period. For this purpose, the difficulties faced by Social Studies teachers in teaching distance education in the distance education process and the effects of these difficulties on education and training were examined.

Keywords: Social studies, Teacher, Curriculum, Pandemic, Difficulty

ÖNSÖZ

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan kentinde 2019 yılının son aylarında ortaya çıkan ve hızlı bir şekilde dünyaya yayılan koronavirüs salgını, o günden bu güne insan hayatını ciddi anlamda tehdit etmektedir. Ülkeler tarafından salgın engellenmeye, yok edilmeye çalışılsa da, tehtidi ortadan kaldırmak pek mümkün olamamıştır. İki yıllık zaman içerisinde pandemi haline gelen kovid-19 toplumları siyasi, sosyal, ekonomik vb. birçok alanda olumsuz etkilemektedir. Özellikle de eğitimde bu etkileri görmek mümkündür. Yöneticiler olumsuz etkileri azaltmak için birtakım yöntemlere başvurmuşlardır. Bunların başında ülkemizin de içinde olduğu bazı ülkeler aşamalı olarak okul öncesi eğitimden yükseköğretim seviyelerine kadar yüz yüze eğitime ara vererek, uzaktan eğitime geçiş yapmak zorunda kalmışlardır. Eğitim-Öğretim, Yükseköğretim ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm okullarda uzaktan eğitim şeklinde verilmeye başlamıştır. Zorunlu ortaya çıkan bu süreç beraberinde yeteri kadar bilinmeyen olgu, olay ve durumları da getirmiştir. Dolayısıyla alanda araştırmalar yapılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda yaptığım çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlaması, gelecekte araştırmacılara ve eğitim paydaşlarına yol göstermesi nedeniyle pandemi sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlükler araştırılarak, öneriler sunulmuştur.

Akademik gelişimime büyük katkı sağlayan, araştırmamın başlangıcından itibaren, akademik bilgi ve tecrübeleriyle bana yardımcı olan ve rehberlik eden çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Gönül Türkan DEMİR' e, araştırmama katılım gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmeni meslektaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisansüstü eğitimim sırasında göstermiş olduğu özveri ve desteklerden dolayı hayatımdaki en değerli varlıklarım olan eşim Zeynep AYRIK' a; biricik oğlum Ahmet Berkay AYRIK ile kızlarım Belinay AYRIK ve Alya Naz AYRIK' a varlıkları ve yaşattıkları her an için minnettarım. İyi ki varsınız.

Ender AYRIK

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.1. Alt Problemler.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.5. Tanımlar	8

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2. Kuramsal Çerçeve	10
2.1. Sosyal Bilgiler Ders Öğretimi	10
2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	10
2.1.2. 2Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları	11
2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programda Temel Beceriler	13
2.2. Uzaktan Eğitim	13

2.2.1. Uzaktan Eğitime İhtiyaç Duyulma Nedenleri	15
2.2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	17
2.2.2.1. Dünya’da Uzaktan Eğitimin Gelişimi	17
2.2.2.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi	20
2.2.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan İletişim ve Kitle İletişim Araçları.....	24
2.2.4. Uzaktan Eğitimin Unsurları	24
2.2.5. Uzaktan Eğitimde Sosyal Bilgiler Ders Öğretimi.....	24
2.3. İlgili Araştırmalar.....	25

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırma Modeli	35
3.2. Çalışma Grubu	37
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.4. Verilerin Toplanması.....	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR	44
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.1.1. Sistemsel Güçlükler	44
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	48
4.2.1. Yöntem Ve Teknik Kaynaklı Güçlükler	48
4.2.2. Ders Araç-Gereç Kullanımı Ve Temin Etme İle İlgili Güçlükler	50
4.2.3. Ders Saat Ve Süreleri İle İlgili Güçlükler	55
4.2.4. Ölçme Değerlendirme Yöntemleri/Karşılaşılan Güçlükler	58
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	63
4.3.1. Öğrenci Kaynaklı Güçlükler	63
4.3.2. Öğretmenden Kaynaklı Güçlükler	67

4.3.3. Velilerin Derslere Yönelik Tutumları/ Öğretimde Oluşturduğu Güçlükler	70
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	74
4.4.1. Öneriler.....	74
4.4.2. Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Durumu	78
V. BÖLÜM	
5. TARTIŞMA	81
VI. BÖLÜM	
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
6.1.Sonuçlar	97
6.2.Öneriler.....	102
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	116
EK 1. Görüşme Formu.....	117
EK 2. İzin Evrakları.....	119
EK 3. Özdeçmiş Sayfası.....	127

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Temel Beceriler.....	13
Tablo 2. Demografik Özellikler.....	38
Tablo 3. Sistemsel Güçlükler.....	44
Tablo 4. Yöntem-Tekniksel Güçlükler.....	48
Tablo 5. Ders Araç-Gereç Temini ve Kullanımı.....	51
Tablo 6. Ders Saat ve Süreleri.....	55
Tablo 7. Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri.....	58
Tablo 8. Ölçme-Değerlendirme Kaynaklı güçlükler.....	58
Tablo 9. Öğrenci Kaynaklı Güçlükler.....	63
Tablo 10. Öğretmen Kaynaklı Güçlükler.....	67
Tablo 11. Veli Kaynaklı Güçlükler.....	71
Tablo 12. Öneriler.....	74
Tablo 13. Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları.....	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sistemsel Güçlükler.....	47
Şekil 2. Yöntem-Tekniksel Güçlükler.....	50
Şekil 3. Ders Araç-Gereç Kaynaklı Güçlükler.....	54
Şekil 4. Ders Saat ve Süreleri.....	57
Şekil 5. Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri.....	61
Şekil 6. Ölçme-Değerlendirme Kaynaklı Güçlükler.....	62
Şekil 7. Öğrenci Kaynaklı Güçlükler	66
Şekil 8. Öğretmen Kaynaklı Güçlükler.....	69
Şekil 9. Veli Kaynaklı Güçlükler.....	73
Şekil 10. Öneriler.....	77
Şekil 11. Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları.....	80

KISALTMALAR DİZİNİ

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

FATİH PROJESİ: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

LGS: Liselere Giriş Sınavı

UZEM: Uzaktan Eğitim Merkezi

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Eğitim ve öğretimin toplumların, ülkelerin gelişmesinde ve kalkınmasında hayati bir önemi bulunmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu hayata ve topluma adaptasyonu anlamında eğitimin önemli herkesçe bilinmektedir. Bu nedenle geçmişten günümüze tarih boyunca çoğu millet bu bilinç ile hareket etmiştir. Yaşadığımız dünyada daha da önem kazanan eğitim her yaşa ve ortama uyarlanır hale gelerek hayatımızın her alanında yerini almıştır. Şüphesiz toplumların ve ülkelerin gelişmesindeki temel unsur eğitimidir. Bir taraftan bireylerin kendilerini geliştirmelerine imkan tanırken diğer taraftan verilecek iyi bir eğitimin; artık pek çok kalkınma etkenleri üzerindeki etkileri herkesçe kabul edilmektedir. Çeşitli yönlerden kalkınma süreci içinde bulunan her ülkenin, ihtiyaç duyduğu iyi yetişmiş nitelikli insan gücünün sağlanmasında ve yetiştirilmesinde o ülkede ki eğitim sistemi, önemli bir etkiye sahiptir. İnsana o nitelikleri kazandıracak en önemli etmen ise öğretmendir. Öğretmen eğitimin vazgeçilmez ana unsurudur (Erden, 2014). Bu nedenle eğitimin kalitesi öğretmenle endeksli durumdadır.

Nitelikli bir insan yetiştirmenin önemli olduğu günümüz dünyasında en büyük sorumluluk şüphesiz öğretmenlere düşmektedir. Çünkü öğretmenler, bir ülkenin geleceği olan nesilleri yetiştirmenin yanında; öğretim programını belirlenen hedef ve kazanımlara göre uygulayan, paydaşlar ile sürekli iletişim kurmanın önemi bilinciyle hareket eden, toplumsal ve kültürel değerlerin sonraki nesillere aktaran, eğitim öğretim sürecinin sonuçlarını analizler halinde yorumlayan en önemli faktör olma sorumluluğunu üzerlerinde taşımaktadırlar (Çelikkaya, 2011).

Teknolojinin her yönüyle baş döndürücü bir hızla geliştiği bu çağda çok önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişimlerin ve gelişimlerin temelinde ise eğitim alanında ki değişim ve gelişmeler bulunmaktadır. Uzaktan eğitim kavramı ile birlikte artık bilgiye ulaşmanın zorluğu ortadan kalkarak teknolojinin ve imkanların sağladığı olanaklar doğrultusunda fiziki ortam ve zaman sınırlılıklarından bağımsız bir şekilde her zaman her yerde eğitim imkanı doğmuştur. Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve eğitime etkisi ile uzaktan eğitim kavramı hayatımıza girmeye başlamıştır. (Çalık & Sezgin, 2005). Dolayısıyla da teknolojilerde meydana gelen gelişmeler beraberinde eğitim olanaklarında

yeni fırsatlar doğurmuştur. Teknolojinin eğitim ile birleşmesi sonucunda uzaktan eğitim kavramı karşımıza çıkmıştır.

Geçmişten günümüze uzaktan eğitim kavramının literatürde birçok tanımı yer almaktadır. En bilindik tanımı ile uzaktan eğitim kavramı; öğrenci ve öğretmenin mekânsal olarak farklı fiziki ortamlarda bulunmasına rağmen gerçekleşmesi durumudur (Tuncay & Uzunboylu, 2012' den Aktaran; Ülkü, 2018). Bir başka tanımda ise uzaktan eğitim; çeşitli yöntemlerle belirli merkezlerden yürütülen, kişilerin kendi kendine öğrenmesini amaçlayan, sağlayan eğitsel içerik ve dökümanların özel olarak hazırlanmış araç ve çeşitli ortamlar vasıtasıyla sağlandığı bir öğretim metodudur (Banar ve Fırat, 2015). Bir başka tanımda ayrıntılı bir şekilde ifade edilen bu uzaktan eğitim kavramı, teknolojilerinin eğitim üzerinde ki etkisi ile hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin aynı fiziki ortamda bulunmadan eğitim-öğretim faaliyetlerinin posta ve teknolojinin getirdiği imkanlar sayesinde aktif olarak yürütüldüğü yeni bir eğitim sistemi modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (İşman, 201' den aktaran: Yenerer, 2021).

Teknolojinin aktif ve etkili kullanılmaya başlaması ile eğitim-öğretimde; çeşitli sınırlılıklardan bağımsız bir şekilde bilgiye erişim imkanı veren uzaktan eğitim kavramı, geçmiş tarihlere kadar gitmektedir. Bizde ise uzaktan eğitimin geçmişten günümüze tarihsel gelişimi evre olarak dört gruba ayrılmaktadır. (Bozkurt, 2017).

I. Evre

-1923-1955: Uzaktan eğitimin kavramsal olarak tanımlandığı, yeni yeni duyulmaya başladığı dönem.

II. Evre

-1956-1975: Uzaktan eğitimde mektubun kullanıldığı dönem. Kavramsal olarak tanımlamalardan sonra artık ikinci evrede 1956 yılında banka personeline mektuplaşma yoluyla uzaktan eğitim sistemi ilk olarak uygulanmıştır.

III. Evre

-1976-1995: Bu evre de ise uzaktan eğitimde radyo ve televizyon kullanılmaya başlanmıştır. Yine bu evrede Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR)'un kurulmuş olup uzaktan eğitim yoluyla üniversiteye yerleşemeyen öğrencilere dersler verilmiştir. Bu anlamda Eskişehir Anadolu Üniversitesi bünyesinde açık öğretim fakültesi açılan ilk uzaktan eğitim kurumu olmuştur.

IV. Evre

-1995-Sonrası: Teknolojide meydana gelen hızlı değişim ve gelişim ile internetin her alanda yaygınlaşması sonucunda son evre olan dördüncü döneme geçilmiştir. Geçilen bu evrenin olduğu dönem; genel olarak web tabanlı uzaktan eğitim dönemi şeklinde isimlendirilmiştir. (Bozkurt, 2017).

İnternet ve teknolojilerinin her alanda yaygınlaşması ile birlikte uzaktan eğitim farklı özellikler ve anlamlar kazanmıştır. Bu anlamda; e-öğrenme, web tabanlı eğitim ve çevrim içi eğitim gibi kelime ve kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Nasıl ki günümüzde ki normal yüz yüze eğitimde öğretmenler farklı yöntem ve teknikleri olduğu gibi internet tabanlı çevrimiçi eğitimde de farklı metotlar farklı yöntemler uygulanabilmektedir. Kimi zaman derslerin tamamı çevrimiçi yapılabildiği gibi bazen de bir bölümü çevrimiçi olarak ta yapılabilmektedir (Erkut, 2020). Özellikle de yeni başlayan bu süreçte internet destekli yani çevrimiçi eğitime yöneliş başlamıştır. İnternet tabanlı gerçekleşen her çeşit öğrenme türünü kapsayan, geniş ve esnek özellikli bir eğitim-öğretim sistemine çevrimiçi eğitim denir. Bu eğitimde asenkron (eşzamanlı olmayan) eğitim ve senkron (eşzamanlı) eğitim olmak üzere iki modelden oluşmaktadır. İkinci model olan eş zamanlı eğitimde hem öğretmen hem de öğrenci farklı fiziki ortamlarda bulunmasına rağmen karşılıklı olarak iletişim eş zamanlı olarak gerçekleşebilmektedir (Yılmaz, Mutlu, Güner, Doğanay ve Yılmaz, 2020). Bu eş zamanlı eğitimde eğitim imkanını sağlayacak yazılım, uygulamalar ve platformlar aktif olarak yer almakta ve kullanılmaktadır (Erkut, 2020). Birinci model olan eşzamanlı olmayan eğitim ise dersler ve ders içerikleri önceden internet yoluyla ile öğrencilere ulaştırılıp, eş zamanlı eğitime göre zaman zaman daha esnek bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu asenkron eğitimde öğrenenler derslere devam durumunu ve derslerin ne zaman sonlandırılmasını kendilerine göre ayarlar (Yorgancı, 2015).

Uzaktan eğitim; yüz yüze eğitimin uygulanamadığı olumsuz durumlarda (salgın, doğal afet, savaş vb.) eğitimde zamansal ve mekânsal sınırlılıkları ortadan kaldırmak, eğitimde fırsat ve imkan eşitliği sağlayarak; daha düşük az maliyetlerle daha geniş kitlelere daha iyi bir eğitim vermek gibi sebeplerle eğitimin aksamadan, kesintiye uğramadan devamlılığı sağlamak için uygulanmaktadır. Kimi araştırmalarda ise yakın bir gelecekte uzaktan eğitimin normal yüz yüze eğitime destek sağlamak, yüz yüze eğitimin eksikliklerini ortadan kaldırmak ya da tamamen mevcut eğitimin kendisi olacağını şeklinde ifade edilmektedir (Telli & Altun, 2020).

Tüm dünya Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının son aylarında ortaya çıkan ve hızlı bir şekilde yayılan koronavirüs salgınının tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Bu virüsün hızlı bir şekilde yayılarak dünya genelini etkilemesi ve etkilerini sürdürmesi, tüm ülkeleri tüm toplumları farklı önlemlere farklı uygulama ve tedbirlere sevk etmiştir. Özellikle de sağlık ve eğitim sektörü başta olmak üzere dünya genelinde birçok sektör bu salgın sürecinden değişen oranda olumsuz etkilenmiştir. Yine zorunlu bu durumda tüm ülkelerde okullar da ki eğitime mecburi ara verilerek uygulanmakta olan yüz yüze eğitim terk edilerek, uzaktan eğitim sistemine geçiş yapılmıştır. Covid-19 salgını ile dünya genelinde yaklaşık 770 milyon öğrenci, okul ve üniversitelerin yüz yüze eğitime ara vermesiyle okullarından

uzaklaşmıştır. Dolayısıyla ortaya çıkan bu durumun sonuçları eğitimin tüm paydaşları üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Salgının pandemi haline gelmesiyle tüm dünya genelinde eğitim ve öğretimin devamlılığı sağlamak için uzaktan eğitim süreci; en önemli çözüm, iyi bir alternatif olarak çok sayıda dünya ülkesi tarafından kabul görmüş ve uygulanmaya başlamıştır. Dolayısıyla dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm resmi ve özel okullarda uzaktan eğitim sistemine geçilerek, virüsün yayılması ve ölümlere sebep olması engellenmeye çalışılmıştır.

Kovid-19 salgını gibi pandemi dönemlerinde yüz yüze eğitimin yapılamadığı kesinti ve aksamaların yaşandığı durumlarda, eğitimin kaliteli, nitelikli ve verimli bir şekilde devam edebilmesi için uzaktan eğitimin kalitesinin artırılması ve daha da verimli hale getirilmesi önem arz etmektedir. “Sosyal Bilgiler Dersi öğretimi programında istenilen amaçlara ulaşılması, uygulama alanında karşılaşılan sorunların ortaya konulmasına, belirlenen güçlüklerin yok edilmesine ve eğitim politikalarının geliştirilmesine bağlıdır” (Özdemir ve Yalın, 2000’ den aktaran: Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Bu anlamda alan yazında eğitimin en önemli paydaşları olan öğretmenlerin sürece ilişkin düşüncelerinin bilinmesi, anlamlandırılması gerekmektedir. Özellikle de sosyal bilgiler dersinin uzaktan öğretime yönelik çalışmaların az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yapılacak çalışmalarla Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşlerinin geniş kapsamlı olarak irdelenmesi, araştırılması; uzaktan eğitimin geleceğine ışık tutacak, bundan sonra ki zamanlarda ortaya çıkabilecek benzer salgınlar için de iyi bir tecrübe ve deneyim kazandıracaktır.

1.1. Problem Durumu

Ne kadar uzaktan eğitimin tarihi 1800’lü yıllara kadar uzansa da ülkemizde 1956 yılından itibaren uzaktan eğitim faaliyetlerine başlanmıştır (İşman, 2011). Fakat dünyayı etkisi altına alan salgınla birlikte, uzaktan eğitim artık UZEM ile hayat boyu öğrenme kapsamında uygulanan bir eğitim modeli olmaktan ziyade, eğitimin bütün kademelerinde eğitim-öğretimin sürdürülebilmesi ve kesintisiz devamı anlamında zorunlu eğitimin bir parçası haline gelmiştir. Kimi kaynaklarda kriz dönemleri için tek çözüm olarak görülmüş acil uzaktan eğitim kavramı olarak ifade edilmiştir (Aybat& Özgün, 2020, aktaran: Yenerer, 2018). Dolayısıyla da çok hızlı gerçekleşen bu geçiş nedeni ile gerek öğrenciler için gerekse de öğretmenler için uzaktan eğitimin gereklerine yerine getirmeleri, uzaktan eğitime adapte olmaları anlamında herhangi bir değerlendirme yapma, süreci analiz etme imkanı bulunamamıştır. (Iyer, Aziz, & Ojcius, 2020, aktaran: Yenerer, 2018). Yanpar (1997); ilköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretiminde öğretmenlerin çeşitli alanlarda meydana gelen gelişmeleri takip edemediklerini, öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda öğretim yapmak durumunda kaldıklarını, ders öğretiminde kullanacakları araç-gereçleri temin

etme konusunda sorun yaşadıklarını ve kimi öğretmenlerin ders araç-gereçlerinin nasıl kullanılacağına ilişkin teknik bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymuştur.

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile beraber hem öğrenen ihtiyaçları hem de öğretim programları, öğretme strateji, yöntem ve teknikleri sürekli değişim ve gelişim içerisinde. Bu gelişmeler, öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerinde, eğitimin işlevinde, öğretim yöntemlerinde ve öğretmen rollerinde değişiklikler yaratmaktadır. Dolayısıyla günümüzde öğretmenlerden beklenen, uzaktan eğitim gibi değişimlere uyum sağlamaları ve bugünün öğrencisinin gereksinimlerini karşılayacak bilgi ve beceriye sahip olmalarıdır (Orhan & Akkoyunlu, 1999).

Pandemi sonucu uzaktan eğitimin tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uygulanmaya başlamıştır. Ortaya çıkan bu zorunlu sürecin en çok muhatapları şüphesiz öğretmenler olmuştur. Yüz yüze eğitime geçilen 2021-2022 eğitim-öğretim yılına kadar ki yaklaşık iki yıldır teknolojik alt yapının hazırlanması dışında, uzaktan eğitimin uygulanmaları MEB ve öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Zorunlu bu süreçte eğitimde istendik hedeflere ulaşılması ve başarının yakalanması uzaktan eğitim sisteminin sorunsuz işlemesine bağlıdır. Diğer taraftan bu süreçte ülkemizde uzaktan eğitim uygulamalarının nasıl yürütüldüğüne, ne gibi sorunların ortaya çıktığına, verimlilik derecelerine ilişkin bu işin içinde uygulayıcı olan öğretmenlerin ne düşündüğüyle ilgili literatürde araştırmalar bulunsa da sürecin yoğun bir şekilde uygulandığı günümüzde konu ile ilgili araştırmaların yapılması, yapılan araştırmaların güncellenmesi önem arz etmektedir. Özellikle de alan yazında uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerini ve yaşadıkları sorunları, karşılaştıkları güçlükleri kapsayan fazla araştırma olmadığı görülmüştür. Bu nedenle öğretmenlerin uzaktan eğitim sisteminin uygulanışına yönelik düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla ilgili alanda araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir? Sorusuna cevaplar aranmıştır.

1. 2. Alt Problemler

1. Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde sistemsel kaynaklı ne gibi güçlükler ile karşılaşmışlardır?
2. Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, pandemi dönemi uzaktan eğitimde sürecinde ders başarısını etkileyen öğretimsel-tekniksel kaynaklı ne gibi güçlüklerle karşılaşmışlardır?
3. Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde paydaşlardan kaynaklı karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

4. Pandemi dönemi uzaktan eğitimde sürecinde Sosyal Bilgiler ders başarısını artırmak için neler yapılabilir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Uzaktan eğitim süreci başlı başına yüz yüze eğitimden farklı bir süreçtir. Böyle bir süreçle ilk defa karşılaşan öğretmenler çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin gerek süreç, sistem ve müfredat kaynaklı gerekse de eğitimin paydaşlarından kaynaklı ne çeşit zorluklar ile karşılaştıklarının tespit edilerek, bilimsel veriler ışığında çözüm önerileri sunmak amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Bu araştırma ile; öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler ortaya çıkarılıp; çözüme kavuşturularak eğitim öğretimin verimliliğini artırılmasına katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde karşılaştıkları sorunların bizzat kendi ifadeleri ile ortaya konulması ve sorunlara gerçekçi çözüm önerileri üretilerek araştırmanın geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Diğer taraftan literatür taramaları yapıldığında uzaktan eğitimle ilgili araştırmalar bulunmasına rağmen uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerini kapsayan çok araştırma yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu amaçla alan yazında böyle bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Yapılan çalışmaların uzaktan eğitim sürecinde eğitim ve öğretimin verimliliğini artıracığı, alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Aynı zamanda sosyal bilgiler dersi gibi öğrencilerin, dikkatlerinin toplanmasının zor olduğu bir ders için araştırma sonucu ortaya çıkacak bulgular önemlidir.

Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgularla; sorunların, güçlüklerin hangi nedenlerden kaynaklandığı tespit edilerek Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, hem Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde verimliliğinin hem de alana yönelik eğitim paydaşlarının katkılarının artırılması için mevcut sorunların giderilmesi noktasında neler yapılması gerektiği ile ilgili çözüm önerileri üretmek amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmadan elde edilen bulgular ile; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olacak veriler sunacaktır. Öğretmen yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarına; araştırma sonucu ortaya çıkan güçlüklerle ilgili konularda daha fazla hazırlık yapmalarına, öğretmenlerin ilerde karşılaşılabilecekleri zorluklara yönelik daha erken çözümler bulmalarına fırsatlar verecektir. Öğretmenlerin daha üniversite yıllarında konu ile ilgili hazırlık yapmalarına, hazırbulunuşluk düzeylerini geliştirmelerine imkân sağlaması anlamında bu çalışmadan

elde edilecek veriler önem arz etmektedir. Yine Milli Eğitim Müdürlüklerinin ve ilgili okul ya da diğer kurumların öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları tespit ederek, öğretmenlerin ilgili sorun alanlarında hizmet içi eğitimler yoluyla gelişmelerine imkân sağlayacaktır.

Çelikkaya ve Kuş (2010) tarafından “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri” adlı araştırma da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ne gibi beklentilerinin olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Kırşehir ilinde görev yapan 33 Sosyal Bilgiler Öğretmeni üzerinde yapılan çalışmada öğretmenlere sorular yöneltilmiş; sorulara verilen cevaplar kod ve temalara ayrılarak araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanarak ek bölümünde sorunlar kavram haritası üzerinde gösterilerek sınıflandırılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar öğrenci, yönetici, program, veli ve diğer başlıkları altında ele alınmıştır. Araştırma sonucu hazırlanan raporda öğrenci kaynaklı sorunlar; derslere karşı ilgisiz olma, derslere istendik düzeyde çalışmama ve verilen ödevleri yapmama, motivasyon düşüklüğü ve ders çalışma yöntemlerini bilmeme olarak tespit edilmiştir. Yine araştırmada velilerden kaynaklanan sorunlarda belirtilmiş olup bunlar ise sosyo-ekonomik durumların iyi olmaması, velisi oldukları öğrenci ile yeterli düzeyde ilgilenmeme, sosyal bilgiler derslerini önemsiz görme ve diğer dersleri daha çok önemseme, öğretmenlerle gerekli olan iletişimi sağlayamama ve aşırı derecede kollamacı bir tavır takınma olarak sıralanmıştır. Okul yöneticilerinden kaynaklanan sorunlar, daha çok resmi yazışmalara ağırlık verme, paydaşların ihtiyaçlarını dikkate almama ya da çeşitli durumlarda alınan kararları uygulamaya koymama olarak ifade edilmiştir. Öğretim programlarından kaynaklanan sorunlar ise ders saatlerinin müfredat için yetersizliği, gereğinden fazla bilgi yoğunluğunun bulunması, kimi konularda detaya yer verilip kimi konularda ise yüzeyselliğin daha çok ağır basması, konulara-müfredata göre uygun araç-gereçlerin olmaması ya da yeterli düzeyde bulunmaması ve yer alan etkinliklerin sayısının fazla olması olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin ortaokula gelirken temel bilgi eksikliği ile gelmeleri, ilkokul sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersine gereken önemi vermemesi, fiziki ortamın yetersiz ve sınıfların kalabalık olması ise diğer sorunlar olarak belirtilmiştir.

Gerek uzman kişiler tarafından yapılan açıklamalar gerekse de Dünya Sağlık Örgütü yetkilileri tarafından yapılan açıklamalar dikkate alındığında dünyanın bu gibi salgın hastalıklarla, insanlar, toplumlar ve ülkeler üzerinde ki etkileri ile ilerleyen yıllarda karşılaşma ihtimali bulunmaktadır (Çiçek, Tanhan & Tanrıverdi, 2020). Kovid-19 vb. salgın, doğal afet gibi ülkeleri ya da dünyayı etkileyen kriz dönemlerinde eğitim-öğretimin aksamadan kesintisiz sürdürülebilmesi ve eğitimin daha da kaliteli hale getirilebilmesi toplumun geleceği için oldukça önem arz etmektedir.

Uzaktan eğitim süreci tüm etkenleri ile yüz yüze eğitimden farklı bir sistemdir. Başarılı ve düzgün işleyen bir sistemin sonuçlarının da etkileri insanlar ve toplumlar üzerinde kalıcı olacaktır. Bu maksatla istenilen hedeflere ulaşılabilmesi için uzaktan eğitimde kalitenin ve başarının yakalanması gerekmektedir. Bu yüzden alanda yapılacak araştırmalar sürecin başarısını doğrudan etkileyecektir.

Tüm etkenler dikkate alındığında gelecekte her yönüyle daha iyi, daha verimli uzaktan eğitim imkanlarının sağlanabilmesinde; yakın zamanda bu süreçte tecrübe kazanmış olan sürecin içerisinden gelmiş sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alınıp değerlendirilmesi uzaktan eğitimde yaşanan sorunları aksaklıkları tespit etmek, uzaktan eğitimde iyi model oluşturmak, veriler ışığında gerekli iyileştirme çalışmaları yapmak için; yapılan araştırma, alana önemli katkı sağlayacaktır. Alan yazın incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlüklerle yönelik çalışmaların az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla mevcut güçlüklerin ortaya çıkması anlamında yapılan araştırma bu boşluğu bir nebze de olsa dolduracaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı Amasya ili bünyesinde ortaokullarda görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretmenleriyle sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Pandemi: Dünyanın çeşitli bölgelerinde çok sayıda ülkelerde veya kıtalarda, çok geniş bir coğrafi alanda yayılan ve etkisini her yönüyle gösteren salgın niteliği kazanmış hastalıklara verilen genel isimdir.

Uzaktan Eğitim: Fizik ortam ve zamandan bağımsız, gerek öğretmenin gerekse de öğrencinin aynı ortamda bulunma zorunluluğunun olmadığı, gelişen teknolojinde eğitime uygulanması ile canlı ya da cansız olarak derslerin işlendiği, katılımcıların tekrar tekrar izleme imkanlarının olduğu, her ortamda izleyebildiği ve görüntüleyebildiği, çağdaş, teknolojik, akılcı ve yenilikçi bir eğitim sistemi modelidir.

Sosyal Bilgiler: “İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır” (Erden, 2000, s.8). Sosyal bilgiler; öğrencileri toplumsal yönden eğitmek, onlara içinde bulundukları toplumun ekonomik yapısı, yönetim düzeni, geçmişi üzerine gerekli olan bilgi ve anlayışı kazandırmak, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını kavratmak amacı ile ilköğretim okullarında, tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi gibi bilim dallarından yararlanarak seçilen ve okutulan bir derstir” (Oğuzkan,1993, s.14). Sosyal bilgiler ile

sosyal bilimlerin tanımları şu şekildedir: “Sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alan olduğu için, sosyal bilgilerin tanımını yapmak, tarih veya coğrafya gibi disiplinleri tanımlamaktan daha zordur. Sosyal bilgilerin vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için var oluşu ve bütüncül olarak, disiplinler arası bir alan olması ayırıcı özelliğidir” (Kozan, 2002).

Kaliteli Eğitim: “Ülke, toplum ve bireylerin ihtiyaç ve özelliklerini dikkate alan, mevcut insan kaynakları ve fiziksel koşulları hesaba katarak oluşturulmuş eğitim programları çerçevesinde; iyi yetişmiş öğretmenler ile niçin eğitim ve öğretim etkinliklerine katılmaları gerektiğinin farkında olan, bilinçli ve güdülenmiş öğrenciler tarafından uygun ve elverişli ortamlarda gerçekleştirilen öğretme ve öğrenme çalışmaları olarak tanımlanır ” (Dinç ve Doğan, 2010).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde problemin, problemle ilgili kavram ve tanımlamaların, araştırma kavramlarının felsefi, tarihi, kuramsal ve yasal dayanakları, geçmişten günümüze tarihsel gelişimleri, konu ile ilgili daha önce yapılmış örnek teşkil edebilecek araştırma ve çalışmaların, konu ile ilgili yöntem önerilerinin, benzer tarzda ki araştırma ve uygulamaların ve ilişkili literatür taramalarının sonuçları ayrıntılı olarak sunulmuştur.

2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimi

“Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimleri, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerim alınarak sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı oluşturulmasını hedefler. Sosyal bilgilerin öğretiminin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır” (NCSS,1993’ten aktaran: Safran, 2011).

2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sosyal bilgiler için ilkokullarla ilgili 1924, 1926, 1930,1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993 ve 1998 yıllarında düzenlemelere gidilmiştir” (Akyüz, 1993’ten aktaran: Tanta, 2021 s.13). “Bugünkü fen bilgisi ve hayat bilgisi dersleri sosyal bilgiler temeline dayanmaktadır. 1953 senesindeki beşinci Milli Eğitim Şurası’nda; ilkokuldaki tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinin tek bir ders halinde çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi kabul edilmiştir. 1962 yılında ilkokul programı taslağı yayınlanmış, beş-altı yıllık bir deneme sonucunda tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri ülke incelemeleri adını, 1968 programında ise sosyal bilgiler adını almıştır ” (Binbaşioğlu, 1999’ten aktaran: Tanta, 2021). 1985-1986 yılı eğitim-öğretim yılından itibaren ortaokullardan Sosyal bilgiler dersi kaldırılarak

yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri olmak üzere 3 farklı ders haline getirilmiştir. Ülkemizde 8 yıllık zorunlu eğitim uygulamaya başlaması ile 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi yeniden eğitim-öğretim programına eklenmiştir (Koçak, 2002'ten aktaran: Tanta, 2021 s.13).

1998 yılında sosyal bilgiler dersi öğretim programı ilköğretim 4, 5, 6 ve 7.sınıflara yönelik olarak haftada 3 saat olmak üzere toplam 108 saatlik süre öngörülerek hazırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ise haftada 2 saat, Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi ise haftada 1 saat olmak üzere 7. ve 8. sınıflarda okutulmuştur. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının yoğun olması, geçmiş yıllardan beri sosyal bilgiler öğretmenlerinin dile getirdikleri sıkıntılardan olmaktadır. Ülkemizde uygulanmakta olan sosyal bilgiler öğretim programı, Otluoğlu ve Öztürk'ün araştırmalarında belirttiği yıllarda olduğu gibi ağır, yoğun programlar şeklinde değildir. Son yıllarda ülkemizde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programına göre konular daha da hafifletilmiş ve konuların içerikleri yapılandırmacı yaklaşıma göre dizayn edilerek yoğunlukları önemli ölçüde azaltılmıştır. "Talim Terbiye Kurulu'nun 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı karar ile ilköğretim okullarında 6. ve 7. Sınıflardaki Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersi kaldırılmış bu derslerin konuları 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ile 8. sınıftaki Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi içerisine dağıtılarak okutulmasına karar verilmiş. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi haftada 3 ders saatine yükseltilmiştir" (MEB, 2005'ten aktaran: Tanta, 2021 s.13). Yine son olarak 20.07.2010 tarih ve 75 karar sayılı Tebliğler Dergisi' ile "ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesi" ile mevcut bulunan yönetmelikte değişikliğe gidilerek T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi 2010/2011 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere haftalık 2 ders saatine düşürülmüştür. Yine aynı tebliğler dergisinin sayısında Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi 2010/2011 eğitim-öğretim yılında 8. sınıflarda seçmeli, 2011/2012 eğitim-öğretim yılından itibaren ise 8. Sınıflarda haftalık 1 ders saati olarak zorunlu okutulmasına karar verilmiştir.

2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları

Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının özel amaçları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda şöyle ifade edilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- ✓ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
- ✓ Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,

- ✓ Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri, Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- ✓ Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
- ✓ Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- ✓ Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
- ✓ Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
- ✓ Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
- ✓ Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
- ✓ Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- ✓ Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
- ✓ Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
- ✓ Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
- ✓ İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
- ✓ Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- ✓ Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
- ✓ Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır. (MEB, 2018, s.8).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları ile öğrencilerin vatandaşlık bilinciyle ülkesini seven, haklarını bilen ve uygulayan, toplumu ve dünyayı okuyabilen, gelişmeleri yorumlayabilen, bireysel ve toplumsal özelliklerini geliştiren, teknolojik gelişmelere açık, çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmesi amaçlanır.

2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Temel Beceriler

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin çeşitli temel beceriler kazanması amaçlanmaktadır. Bu beceriler öğrencilerin bireysel gelişimleri, sosyalleşebilmeleri ve günümüz şartlarına uyum sağlayabilmeleri açısından önem arz etmektedir. Programın hedeflediği öğrencilerin kazanması gereken beceriler şunlardır (MEB, 2018, s.9):

Tablo 1. Temel Beceriler

1. Araştırma	15. Kanıt kullanma
2. Çevre okuryazarlığı	16. Karar verme
3. Değişim ve sürekliliği algılama	17. Konum analizi
4. Dijital okuryazarlık	18. Medya okuryazarlığı
5. Eleştirel düşünme	19. Mekânı algılama
6. Empati	20. Öz denetim
7. Finansal okuryazarlık	21. Politik okuryazarlık
8. Girişimcilik	22. Problem çözme
9. Gözlem	23. Sosyal katılım
10. Harita okuryazarlığı	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
11. Hukuk okuryazarlığı	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
12. İletişim	26. Yenilikçi düşünme
13. İş birliği	27. Zaman ve kronolojiyi algılama
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	

Hayata ve topluma uyum, yaşadığımız dünyanın önemli gereklerindendir. Öğrencilerin kendisi ve çevreleri ile barışık bireyler olarak yetişmesi, sosyalleşebilmesi için sosyal bilgiler derslerinde temel becerilerin kazandırılması önemlidir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında belirtilen özel amaç ve temel becerilerin öğrencilere kazandırılması özellikle de uzaktan eğitim sürecinde daha önemli hale gelmiştir. Zorunlu başlayan uzaktan eğitimde tüm derslerde olduğu gibi sosyal bilgiler derslerinin öğretimine hassasiyet gösterilmesi gerekmekte olup bu maksatla ilgili alana yoğunlaşılmasında fayda bulunmaktadır.

2.2. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim kavramı, geçmişten günümüze ihtiyaçlar neticesinde ortaya çıkmış bir kavramdır. Çeşitli sebeplerle eğitim sürecinin sekteye uğratan zaman ve mekân gibi durumlardan dolayı oluşan engeller ya da özel sebeplerden dolayı eğitim paydaşlarının bir araya gelmesinin mümkün olamadığı durumlarda öğretme-öğrenme faaliyetlerinin uzaktan da sürdürülebileceği fikri ön plana çıkmıştır. Günümüzde iyi bir eğitim almış kaliteli nüfusu arttırmak, tüm bireylere mesleki gelişim imkanı sağlamak, eğitimde fırsat eşitliği sağlayarak, yaşam boyu öğrenme imkanları oluşturmak ve eğitimde ki aksamaları,

kesintileri ortadan kaldırmak gibi misyonları olan uzaktan eğitim kavramı teknolojinin en gelişmiş imkânları ile sunulan son derece önemli bir bilimsel bir çalışma alanı haline gelmiştir. İstendik her ortamda çevrim içi ya da çevrim dışı olsun istenilen zamanda yapılabilen, bu konuda esnekliğe sahip uzaktan eğitim sisteminin önemi her geçen gün artmaktadır. Gerek pandeminin getirdiği süreç gerekse de çalışma hayatının getirdiği sınırlılıkları ortadan kaldırmıştır. Uzaktan eğitim sayesinde her yaş grubundan insan her zaman istedikleri faaliyetlere, eğitimlere katılma imkanlarına kavuşmuştur. Dolayısıyla uzaktan eğitim kavramının hayatın her alanında yer alması alan yazında çalışmaların artmasına sebep olmuştur.

Uzaktan eğitim kavramı tarihte ilk kez 1892 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde ki Wisconsin Üniversitesi'nin yayınlanan kataloğunda yer almıştır olup ülkemizde ise 1927 yılında eğitim sorunlarının konuşulduğu bir toplantıda kavramsal olarak ifade edilmiştir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından öğretmensiz eğitim-öğretimin olamayacağı düşünce nedeni ile uzaktan eğitim kavramı hayata geçirilmemiştir. (Bozkurt, 2017).

Geçmişte mektupla başlayan uzaktan eğitim süreci hızlı şekilde gelişen teknoloji ve globalleşmenin etkisiyle toplumların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda zaman içerisinde farklı anlamlar farklı boyutlar kazanarak radyo ve televizyon aracılığıyla verilen uzaktan eğitimler haline dönüşmüş olup, onu bilişim alanında ki hızlı değişim ve gelişimlerle beraber internet teknolojilerinin uzaktan eğitimde kullanılması takip etmiştir. (Doğan & Koçak, 2020'den aktaran: Yenerer, 2021).

Küreselleşmenin oluşturduğu etki ile uzaktan eğitimin zaman içerisinde kullanım amaçları da değişime uğramıştır. İlk başlarda ülkelerde ki eğitimli nüfusu arttırmak, çeşitli sebeplerle eğitim sürecine dâhil olamamış ya da eğitim sürecinden ayrılmak zorunda kalmış kişilerin eğitimlerini tamamlamalarına imkan oluşturmak gibi bir hedefi bulunmaktaydı. Fakat artan nüfusla beraber insan kendilerini geliştirmek ve zorlaşan yaşam koşullarında iyi şartlarda daha yaşayabilmek için çözüm yolları ararken başlamıştır. Mesleki eğitime olan ihtiyaç ve talepte artmaya başlamıştır. Zamanla çok sayıda üniversitede ve farklı eğitim kurumlarında mesleki eğitimler eğitim yoluyla verilmeye başlamıştır (Gökçe, 2008'den aktaran: Yenerer, 2021).

Bilişim ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler hayatın her alanında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle bu alanlardan biri de eğitimidir. Yaşanan gelişmeler eğitim üzerinde etkili olmuştur. Eğitim sistemlerinde tespit edilen sorunlara teknoloji temelli yollarla çözümler bulunmaya çalışılmıştır. İşte bu yollardan biri de uzaktan eğitimidir. Kısaca uzaktan eğitim, öğrete ve öğrenenin aynı ortamlarda bulunmak zorunda kalmadığı ve eğitim faaliyetlerinin posta hizmetleri ve teknolojiler sayesinde yürütülen bir eğitim sistemi modelidir. (İşman, 2011).

Geleneksel eğitimde ortaya çıkan sınırlılıklara getirdiği esneklik ve sağladığı avantajlar ile uzaktan eğitimin, eğitimin vazgeçilmez önemli bir parçası olduğu belirtilmektedir. İlerleyen zamanlarda yakın bir gelecekte uzaktan eğitimin günümüzde uygulanan mevcut eğitim sisteminin temel yapısını oluşturulacağı düşünülmektedir (Telli & Altun, 2020).

Günümüzde eğitim sistemi içinde uzaktan eğitim önemli bir yer bulmaktadır. İlgili kurum ve kuruluşlar (üniversiteler, bakanlıklar ve diğerleri) uzaktan eğitim modeline, uzaktan eğitime gereken önemi vermelidirler. İnsanların çeşitli alanlarda ki eğitim ihtiyacı uzaktan eğitimden sistemlerinden faydalanılarak karşılanmalıdır. Eğitim kurumları ancak bu sayede gelecek yüzyıllarda ayakta kalabilecektir. Bunun için uzaktan eğitime neden ihtiyaç duyulduğu açıklanmalıdır (İşman, 2011'den aktaran: Yenerer, 2021).

2.2.1. Uzaktan Eğitime İhtiyaç Duyulma Nedenleri

Uzaktan eğitimin ülkeler nezdinde ihtiyaç duyulma sebepleri ülkelerin ekonomik ve teknolojik gelişmişlik seviyeleri, çağın ortaya çıkardığı gereksinimler ve teknolojinin ilerlemesi ile zaman içerisinde değişim göstermektedir. Dünya da olduğu gibi ülkemizde de uzaktan eğitimin ihtiyaç duyulma sebepleri geçmişten bugüne zaman içerisinde değişiklik göstermektedir. Öncelikler ilk tercih edilme sebebi ülkemizde ki eğitimi okur-yazar nüfusu arttırmak amaçlı olmuştur. 1940'lı yıllara gelindiğinde ise tarımsal nüfusu eğitip bilinçlendirmek ve teknik bilgiler vermek şeklinde devam etmiştir. Genel anlamda bu uzaktan eğitimler yoluyla kırsal bölgelerde yaşayan insanların eğitim seviyesini arttırmak, bölgesel ve sosyo-ekonomik durumlardan kaynaklı farklılıkları ortadan kaldırarak eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla olmuştur. (Aziz, 1977'den aktaran: Yenerer, 2021).

Ülkeler geçmişte yaşanmış savaşlar sonrası milletin kalkınması ve savaşların sebep olduğu bozulan düzenlerin yeniden inşa edilmesine çalışmış bu durumun sağlanması için de eğitimi insan gücüne olan ihtiyacına, zorlu fiziki ve coğrafi koşullar ve çeşitli ekonomik zorluklar nedeni ile sağlanamayan eğitim faaliyetlerine uzaktan eğitim seçeneği iyi bir çözüm yolu olmuştur. (Fırat, 2016'dan aktaran: Yenerer, 2021).

Ülkemizde uzaktan eğitimin tarihsel gelişiminin internet teknolojilerinin kullanılmaya başlanmasından önce ihtiyaç duyulma sebeplerini şu şekilde özetleyebiliriz (Bozkurt, 2017):

- ✓ 1956: Mektupla Uzaktan Eğitim (Banka personeline hizmet içi eğitim vermek)
- ✓ 1958: Uzaktan Eğitim (Dışardan okul bitirmek isteyenlere yönelik)
- ✓ 1961: Uzaktan Eğitim Kursları (Mesleki ve teknik alanda yetki belgesi vermeye yönelik)
- ✓ 1974: TRT (Okul radyosu ve yabancı dil dersleri yayınları ile örgün eğitimi destekleme)

- ✓ 1974: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (ön lisans eğitimi ile ara insan gücü kademesi yetiştirmek)
- ✓ 1976: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (Üniversitelere yerleşemeyen lise mezunu öğrencilere yardım)
- ✓ 1986: Anadolu Üniversitesi (Batı Avrupa'da uzaktan eğitim çalışmaları)
- ✓ 1991: Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim (e-posta yoluyla yüksek lisans eğitimi)
- ✓ 1992: Açık Öğretim Lisesi (Orta öğrenime devam edemeyen öğrencilere)
- ✓ 1997: Açık Öğretim İlkokulu (Uzaktan eğitim yoluyla ilkokul mezunlarına, ortaokul terk durumunda olanlara, denklik yaptıranlara) (Bozkurt, 2017'den aktaran: Yenerer, 2021).

Uzaktan eğitimde bilişim ve İnternet teknolojilerinin kullanılmasından önceki dönemlerde Ülkemizde uzaktan eğitimin kullanılma sebepleri diğer gelişmekte olan ülkelerde, toplumlarda olduğu gibi genel olarak eğitim-öğretim amaçlı; okuma yazma sorunlarını yok etmek, okuma-yazma oranlarını arttırmak ve toplumun, ülkelerin gelişmesine katkı sunmak olmuştur. Yine bu durumdan yola çıkarak uzaktan eğitimin ilk kullanılmaya başlandığı dönemlere baktığımızda tercih edilme nedeninin geleneksel eğitimin meydana getirdiği çeşitli sınırlılıklarından dolayı temel düzeyde eğitim verilmesi olarak düşünmek mümkündür. Ancak toplumların gelişmişlik ve medeniyet düzeyleri yükseldikçe, teknolojik değişim ve gelişmelerle beraber uzaktan eğitimin ülkeler, insanlar tarafından tercih edilme nedenleri de zamanla değişime uğramıştır (Yenerer, 2021). Öğretici ve öğrenen açısından uzaktan eğitimin tercih edilme nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

Öğrenenler açısından tercih nedenleri:

- ✓ Zamansal ve mekânsal sınırlamalar olmadığı için ders esnekliği sağlaması.
- ✓ Teknolojinin fırsatlar ile öğrenme ortamlarının daha da zenginleşmesi.
- ✓ Eğitimde bireyselleşmeyi sağlaması, bağımsız öğrenmeye olanak vermesi.
- ✓ Uzman kişilerden eğitim alma imkânı sunması.
- ✓ Ders saatlerini, durum ve koşullarına göre ayarlama imkanı sağlaması.
- ✓ Geleneksel eğitimde ki maliyetlere kıyasla eğitim maliyetinin daha düşük olması.
- ✓ Çeşitli nedenlerle kendilerini rahat şekilde ifade edemeyen kişilere uzaktan eğitimin daha öz güvenli sağlaması.
- ✓ Kariyer isteyen bireylere uzaktan eğitimin fırsatlar sunması ve mesleki gelişime imkan vermesi.

Öğreticiler ve kurumlar açısından uzaktan eğitimin tercih edilme nedenleri:

- ✓ Aynı anda çok daha fazla kişiye eğitim verme olanağı sağlaması.

- ✓ Derslik, malzeme vb. ihtiyaçlarının az olması ve eğitici sayısının fazla olmasına gerek olmadığı için kurumlara uzaktan eğitimin maliyetinin düşük olması.
- ✓ Yüz yüze eğitimde ki öğrenci sayılarının fazla olduğu sınıflarda sınırlı düzeyde olan öğretmen-öğrenci etkileşiminin uzaktan eğitimde ortadan kalkacağına inanılması
- ✓ Çeşitli nedenlerle (Bedensel, fiziki, sosyo-ekonomik vb. engeller) yüz yüze eğitime ulaşmada zorluk yaşayan bireylere fırsat eşitliği imkanı sunması.
- ✓ Kalite düzeyini uzaktan eğitimin arttırdığına olan inanış.
- ✓ Zaman ve mekândan bağımsız olan uzaktan eğitimin tam zamanlı ya da yarı zamanlı bir esneklik sağlayarak bireylere eğitim olanağı sunması.

Uzaktan eğitim faaliyetleri kimi zaman çeşitli nedenlerle toplumların karşısına tercihten ziyade zorunlu bir eğitim modeli olarak çıkmaktadır. Dünya genelini etkileyen salgınlar, savaşlar ya da doğal afetler gibi geleneksel yüz yüze eğitimin uygulama imkanlarının olmadığı, yapılamadığı durumlarda uzaktan eğitim çok sayıda ülke ve toplumlar tarafından tercih edilmiş ve uygulanmıştır. Tüm dünyada 11 Mart 2020 tarihinden itibaren ortaya çıkan koranavirüs (Covid 19) salgını sonrası; tüm ülkelerin yapılamayan yüz yüze eğitime en önemli alternatif, tek çözüm yolu çevrimiçi uzaktan eğitim yolu olmuştur (Telli & Altun, 2020'den aktaran: Yenerer, 2021).

2.2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

2.2.2.1. Dünya’da Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Tarihsel açıdan incelendiği zaman uzaktan eğitim sistemi uygulamalarının 1700’lü yıllardan başladığı görülmektedir. Amerika’da 1928 yılında ilk uzaktan eğitim girişimlerinin başladığı bilinmektedir. Aynı dönemde steno dersleri Boston gazetesi aracılığıyla verileceği halka ilan edilmiştir. Yine İsveç Gazetesinde 1833 yılında yazılı anlatım derslerinin benzer bir uygulama ile verileceği aynı şekilde inşalara duyurulmuştur. Fakat yapılan iki uzaktan eğitim uygulamasıyla sonuç ve etkilerine ilişkin net veriler bilinmemektedir (Özbay, 2015’ten aktaran: Yenerer, 2021).

İngiltere’de 1840 yılında Isaac Pitman İncil’den küçük parçaları steno ile yazmayı öğrettiği derslerini mektup aracılığıyla vermeye başlamıştır. Gerçek anlamda uzaktan eğitim uygulamalarının öğrencilerin performansına göre not verildiği için bu tarihte başladığı belirtilmektedir (Kaya, 2002’ aktaran: Yenerer, 2021).

Almanya’da 1856 yılında ise uzaktan eğitim veren bir dil okulu açılmıştır. Yine Almanya’da gerçekleşen kayda değer önemli bir başka uzaktan eğitim uygulaması 1884 yılında “Rustinches Uzaktan Öğretim Okulu’nun” açılarak üniversite sınavına öğrencileri hazırlamaya başlamasıyla olmuştur. Amerika’da 1886 yılında uzaktan eğitim ağını kuran ilk üniversite Pennsylvania Devlet olmuştur. Bu şekilde üniversitelerde ki ilk adım atıldığı

belirtilmektedir. İsveç'te 1898 yılında Uzaktan Eğitimde dünyanın en kaliteli kurumlarından biri kabul edilen "Hermans" adı verilen kurum kurulmuş olup, eğitimler bu kurum vasıtası ile uzaktan eğitim yoluyla verilmeye başlanmıştır. Uzaktan eğitimi ilk ve ortaöğretimde ilk uygulayan ülke 1910 yılında Avustralya olmuştur (Özbay, 2015'ten aktaran: Yenerer, 2021).

1900'lü yıllara gelindiğinde mektupla uzaktan eğitimin yanında yeni bir uzaktan eğitim aracı olarak radyo kullanılmaya başlanmıştır. 1919 yılında Amerika'da eğitim amaçlı ilk radyo yayınları başlamıştır. Bu nedenle radyonun uzaktan eğitime etkisi katkısı nedeniyle radyo istasyonlarının sayısında artışlar görülmüştür. 1932-1937 yıllarında uzaktan eğitime yönelik kayda değer önemli gelişmelerden biri de ise Amerika'da Iowa Üniversitesinin televizyon yayınlarının başlaması olmuştur. 1940'ta uzaktan eğitime televizyon yayın desteğinin de eklenmesiyle uzaktan eğitimde büyük mesafe kat edilmiştir. 1965 yılında teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi sonucu uzaktan eğitimde telekonferans yolu uydudan iletişime geçilmiş, 1970 yılından sonra ise televizyon yayınları kablo ve uydu aracılığıyla desteklenmeye başlanmıştır. BBC gibi önemli tv kanalları aracılığıyla uzaktan eğitim yayını yapılmıştır. Gerek mektup gerekse de Radyo ve televizyonun uzaktan eğitimde kullanılmaya başlamasıyla yeni bir döneme girilirken uzaktan eğitimin getirmiş olduğu zaman ve mekân esnekliği sağlanarak dersler verilmeye başlanmış olsa da etkileşim konusunda eksiklik olduğu, öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşimi sağlayamadığı bir gerçektir. Diğer taraftan uzaktan eğitime damga vuran önemli gelişmelerden biri de bu dönemde bilgisayarın etkin bir şekilde kullanılması başlaması olmuştur. 1991 yılında bilgisayar ve ağ sistemlerinin gelişmesi ile uzaktan eğitim hizmetleri dünyanın her bölgesinde geniş kitlelere hızlı bir şekilde ulaşma imkanına sahip olmuştur. Geniş bantlı ağ sistemleri sayesinde günümüzde web tabanlı uzaktan eğitim sistemi ile insanlar her zaman her yerde dersleri, ihtiyaç duyulan bilgileri internet üzerinden almalarına imkan sağlanmıştır (Tekinarslan& Gürer, 2020'den aktaran: Yenerer, 2021).

Farklı ülkelerdeki uzaktan eğitime yönelik gelişmeler tarihsel-kronolojik olarak şu şekilde sıralanmaktadır (Kaya, 2002):

- ✓ 1728: Boston Gazetesi ile mektupla steno derslerinin verilmesi (İsveç).
- ✓ 1840: Pitman'ın mektup yoluyla steno derslerini vermeye başlaması. (İngiltere)
- ✓ 1856: Uzaktan eğitim sistemi uygulayan bir dil okulunun kurulması. (Almanya)
- ✓ 1870: Illinois Wesleyen Üniversitesi bünyesinde uzaktan eğitim programı başlaması. (Amerika)
- ✓ 1873: "Evde Çalışmayı Destekleme Derneği'nin kurulması. (Amerika)
- ✓ 1873: Ümit Burnu Üniversitesi'nin kurulması. (Güney Afrika)

- ✓ 1882: William Rainey Harper tarafından mektupla öğrenim programının geliştirilmesi. (Amerika)
- ✓ 1883: Mektupla öğretim üniversitesinin kurulması. (Amerika)
- ✓ 1884: Öğrencileri üniversite sınavına hazırlamak amacıyla "Rustinehes Uzaktan Öğretim Okulu'nun açılması. (Almanya)
- ✓ 1886: Pennsylvania Devlet Üniversitesi'nin uzaktan eğitim ağını kuran ilk üniversite olması. (Amerika)
- ✓ 1890: Amerika'da evde öğrenim kurslarının "Mektupla Öğrenim Okulları'na dönüşmesi. (Amerika)
- ✓ 1891: Amerika'da bir gazete yoluyla madencilikle ilgili eğitim verilmesi. (Amerika)
- ✓ 1892: Chicago Üniversitesi bünyesinde uzaktan eğitim bölümü kurulması. (Amerika)
- ✓ 1910: Yükseköğretimde ilk uzaktan eğitim uygulamalarının başlaması. (Avustralya)
- ✓ 1920: Okul radyosu programı başlanması. (İngiltere)
- ✓ 1923: Mektupla lise eğitimine başlanması. (Amerika)
- ✓ 1939: Uzaktan Eğitim Merkezinin kurulması. (Fransa)
- ✓ 1939: Halk eğitimi amaçlı uygulamalara başlanması. (Rusya)
- ✓ 1948: Ortaöğretim, lise ve yükseköğretim düzeyinde uzaktan eğitim uygulamalarının başlaması. (Japonya)
- ✓ 1949: "Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi" kurulması. (Avustralya)
- ✓ 1950: Askeri amaçlı uzaktan eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi. (Amerika)
- ✓ 1950: Mektupla öğretim merkezi kurulması. (Çin)
- ✓ 1971: Açık Öğretim Üniversitesi kurulması. (İngiltere)
- ✓ 1972: Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi kurulması. (İspanya)
- ✓ 1974: National Collage kurulması. (İngiltere)
- ✓ 1974: Hagen Açık Öğretim Üniversitesi kurulması. (Almanya)
- ✓ 1978: Eğitimlerinde aksamalar yaşayan öğrencilere uzaktan eğitim aracılığıyla yüksek lisans, lisans ve sertifika düzeyinde dereceler verilmesi. (Tayland)
- ✓ 1978: Mektupla eğitim kurumu kurulması. (Nijerya)
- ✓ 1984: Açık Öğretim Üniversitesi ilk öğrencilerini alması. (Hollanda)
- ✓ 1988: Illinois Üniversitesi'nde bilgisayar konferans sistemlerinin ortaokul öğrencilerine eğitim verme amaçlı kullanılması. (Amerika)
- ✓ 1989: Ülke genelinde yükseköğretileri yaygınlaştırmak için Açık Okul' u kurmuştur ve bu kurum Ulusal Açık Okul haline gelmiştir. (Hindistan)

1989 sonrasında teknoloji ve iletişim alanlarında yaşanan büyük gelişmeler neticesinde uzaktan eğitim sisteminde önemli değişiklikler gözlemlenmiştir. Bunların başında teknolojinin ortaya çıkardığı yeni fırsatlar olmuştur. Bu sayede her durum ve

ortamda eğitimler verilebilecek boyuta gelmiştir. Zaman ve mekandan bağımsız şekilde bireylere istedikleri her zaman eğitim alma ve kendilerini geliştirme imkanları vermiştir. Özellikle de bilgisayar ve internet teknolojileri uzaktan eğitimde önemli gelişmelere temel olmuştur. Ortaya çıkan teknolojik değişim ve gelişimler uzaktan eğitimin kalitesini ve niteliğini artırarak başarıyı olumlu yönde etkilemiştir. Teknolojik gelişmeler geçmiş dönemlerin dezavantajlarını da ortadan kaldırarak uzaktan eğitimde pozitif gelişmelere ön ayak olmuştur. Önceki dönemlerin aksine yeni uzaktan eğitim araç gereçleri sayesinde öğreten ve öğrenen arasında ki etkileşimin arttığı gözlemlenmektedir. Kendine göre geliştirilmesi gereken yönleri yok edilmesi gereken dezavantajları da olsa günümüzde çeşitli amaç ve faktörler nedeni ile yüz yüze eğitimin gerçekleşemediği durumlarda ya da zamanlarda uzaktan eğitim modeli pek çok ülke tarafından tercih edilip, etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sistemi özellikle de Pandemi süreci ile başlayan dönemde başarı uygulayan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir.

2.2.2.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Ne kadar uzaktan eğitim günümüzde yaygın olarak kullanılsa da 1800’lü yıllara kadar uzanmaktadır. Bulunduğu dönemin koşullarında eğitimde fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak, eğitim almış kişi sayısını arttırmak için etkili bir yol olarak görülen uzaktan eğitim sistemine, Türkiye de uzak kalmamış, çalışma ve uygulamalara başlamıştır (Yenerer, 2021).

Alanda yapılan araştırmalar, Türkiye’nin dünya ile birlikte eğitim alanında çağdaşlık ve uygarlık sunan gelişmeleri kendi eğitim sistemine uygulamaktan geri durmadığını göstermiştir. Ülkemizde uzaktan eğitim çalışmaları 1924 yılında Dewey’in sunduğu “öğretmen eğitimi raporu” ile gündeme gelmiş 1927 yılında kavram olarak oluşmaya başlamıştır (Alkan, 1987). İşte ilk defa uzaktan eğitim teorik olarak Türk Eğitim Sisteminde ki yerini almıştır.

Türkiye de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi şu şekildedir (Yenerer, 2021):

- ✓ 1924: Dewey’in Sunduğu “Öğretmen Eğitimi Raporu (Uzaktan Eğitimin Kavram Olarak Çıkışı)
- ✓ 1927: Mektupla Öğretim Düşüncesi
- ✓ 1951: Öğretici Filmler Merkezi
- ✓ 1956: Mektup Yoluyla Uzaktan Eğitim (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tarafından Banka Çalışanlarına Mesleki Gelişim Kursu)
- ✓ 1960: Mektupla Öğretim Merkezinin Kurulması
- ✓ 1974: Yükseköğretime Uzaktan Eğitim Verme Yetkisi
- ✓ 1974: Mesleki Ve Teknik Öğretim Mektupla Öğretim Okulu’nun Açılması

- ✓ 1974-1975: Öğretim Yılında Uzaktan Yükseköğretim Dersleri Verilmesi
- ✓ 1975: YAYKUR (Yaygın Yükseköğretim Kurumu) Açılması
- ✓ 1982: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinin Kurulması
- ✓ 1991: E-Posta Aracılığıyla Uzaktan Eğitim Verilmeye Başlanması
- ✓ 1992: Açık Öğretim Lisesi'nin Kurulması
- ✓ 1997: Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Açık İlköğretim Okulu'nun Kurulması
- ✓ 1997: Mesleki Ve Teknik Açık Öğretim Okulu Kurulması
- ✓ 1999: Türkiye'nin İlk Uzaktan Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı Açılması
- ✓ 2006: Türkiye'nin İlk Uzaktan Eğitim Doktora Programının Açılması
- ✓ 2011: Uzaktan Öğretimin Yeni Bir Öğretim Şekli Olarak Tanımlanması
- ✓ 2014: Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul Ve Esaslar Belirlenmesi
- ✓ 2020: Tüm Eğitim Kurumlarında Uzaktan Eğitime Geçilmesi

Tarihsel geçmişine baktığımızda uzaktan eğitim çeşitli aşamalardan geçmiştir. Birtakım ihtiyaçları karşılamak, eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak anlamında uzaktan eğitim önemli bir sistem haline dönüşmüştür. Özellikle de bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler uzaktan eğitimi her alanda her ortam ve zamanda kullanılabilir hale getirmiştir. Türkiye de, dünyada yaşanan teknolojik gelişmelere kayıtsız kalmamış, global bazda ortaya çıkan gelişmeleri takip ederek ülkemize getirmiştir. 1924'lere kadar uzanan uzaktan eğitimin ülkemizde ki tarihi genel olarak incelendiğinde bu güne gelene kadar geline aşamada büyük birikimin bir eseri olduğu anlaşılmaktadır.

2019 sonlarında Çin'de başlayıp dünya genelinde yayılan Covid 19 salgını sonucu yüz yüze eğitimin sürdürülmesinin mümkün olmaması ve kesintilerin yaşanması uzaktan eğitimin tek yol olarak uygulanması uzaktan eğitim tarihinde önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur. İlk günlerden beri giderek artan bir öneme sahip olmuştur. O kadar ki araştırmacılar tarafından ortaya konulan sonuçlarda uzaktan eğitimin ikincil bir alternatif olmaktan ziyade asıl eğitimin yerini alacağı ön görüşünde bulunulmuştur (Telli & Altun, 2020). Ülkemizde pandemi sonrası yaşanan süreçte uzaktan eğitime gerek tv. kanalları, gerekse de çevrimiçi-çevrim dışı ortamlar vasıtasıyla hızlı bir geçiş yapmıştır. Yaşanan zorlu süreç ve gelişmeler sonrası ilgili krumlar alt yapılarını güçlendirecek ve uzaktan eğitimin verimliliği ile niteliğini arttıracak uzaktan eğitime yönelik çalışmalara daha da önem vermişlerdir. Alan yazın incelendiğinde bu konuda araştırmaların çoğalması uzaktan eğitimin öneminin anlaşıldığını göstermektedir.

2.2.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan İletişim ve Kitle İletişim Araçları

Teknoloji ve uzaktan eğitim ayrılmaz bir bütündür. Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitimden ayıran temel unsur uzaktan eğitiminde iletişimin teknoloji ile sağlanması durumudur. Bundan ötürü teknolojiye özellikle de iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler aynı zamanda uzaktan eğitim uygulamalarının da zaman içerisinde değişim ve gelişim göstermesine neden olmaktadır (Yenener, 2021). Dünya tarihinde matbaanın icadı paralelinde gazete, kitap, dergi ile kitle iletişim araçlarında başlayan gelişim süreci, internet, bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte çok hızlı bir şekilde ivme kazanmıştır. Bu sayede yeni nesil teknolojiler etkisi ile daha geniş kitlelere hitap edecek duruma geldiğini söylememiz mümkündür (Taşdelen, 2014'ten aktaran: Yenerer, 2021).

Geçmişten günümüze uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılan iletişim ve kitle iletişim araçların; kullanım özelliklerine ve zaman içerisindeki gelişimine göre aşağıda alt başlıklar halinde yer almaktadır (Yenener, 2021). Bunlar;

1. Yazılı-Basılı Materyaller
2. İşitsel Materyaller
 - ✓ Radyo
 - ✓ Ses Kasetleri
 - ✓ Telefon
 - ✓ Sesli Telekonferans
3. Görsel-İşitsel Materyaller
 - ✓ Televizyon
 - ✓ Video
 - ✓ Sinema Filmleri
 - ✓ Bilgisayar ve İnternet

2.2.4. Uzaktan Eğitimin Unsurları

Ne kadar yüz yüze eğitim gibi geleneksel eğitimin planlı, programlı, düzenli bir şekilde yürütülmesi ve sonucunda başarılar elde edilebilmesi için eğitim bileşenlerin gerekli ise aynı amaçlarla uzaktan eğitim uygulamalarında da sisteme ait bileşenlerin bulunması elzemdir. Bu bileşenleri Yenerer (2021); uzaktan eğitim teknolojileri, eğitim kurumları, uzmanlar, öğrenciler ve bütçe olarak sıralamıştır.

Uzaktan eğitim teknolojileri, uzaktan eğitim sisteminde sistemi geleneksel eğitimden farklı kılan önemli diğer birleşendir. Bilişim, iletişim ve teknolojilerinde meydana gelen

gelişmeler uzaktan eğitim sistemleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sisteme ve sürece uygun teknolojik yöntemlerin seçilmesi, uygulanıp değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan teknik desteğin sağlanması uzaktan eğitim teknolojileri alanına girmektedir (Girginer & Özkul, 2004'ten aktaran: Yenerer, 2021). Zamanla kitle iletişim araçları ve bilişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler uzaktan eğitimde yeni bir çığır açmıştır. Lakin her yeni teknolojinin uzaktan eğitim sistemi için uygun olmadığı belirtilmektedir. Burada önemli olan diğer unsurların da (hedef kitleye uygunluk, ekonomiklik, fırsat eşitliği sağlamak vb.) göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bugüne baktığımızda yaygın olarak kullanılan uzaktan eğitim yöntemi internet temelli olması sebebiyle gereken sunucu, alt yapı, yazılım ve donanım kaynakları bakımından gerekli koşulların oluşturulması son derece önemlidir (İşman, 2011'den aktaran: Yenerer, 2021).

Uzaktan eğitimin en önemli bileşenlerinden biri olan eğitim kurumları, toplumların ihtiyaçları doğrultusunda uzaktan eğitimin uygulamalarının planlanıp organize edildiği yerlerdir. Uzaktan eğitim kurumları değerleri, normları ve iletişim düzeni olan örgütsel yapılardır. Diğer kurum ve kuruluşlarla birlikte işbirliği halinde çalışarak toplumsal görevlerini yerine getirmektedirler. Bu kurumlar eğitimin her kademesinde eğitim imkanı sağlayan ve bunu sağlarken planlı, programlı bir şekilde çalışarak uzaktan eğitimi verimli, kaliteli hale getirmek için gereken koşulları oluşturan kurumlardır. Yine verilen eğitimler sonucunda diploma, bitirme belgesi, sertifika vb. belgeler de uzaktan eğitim kurumları tarafından düzenlenip verilmektedir. Sistemin diğer önemli bir birleşen olan uzaktan eğitim personeli sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesini sorumlu temel uygulayıcılarıdır. Tarihsel süreç içerisinde uzaktan eğitiminde meydana gelen gelişimler ile birlikte öğreticinin üstlendiği sorumluluk ve rolleri de değişime uğramıştır. Ayrıca uzaktan eğitim öğrencilerinden beklenen bir başka beceride uzaktan eğitimde dijitalleşme ile birlikte dijital çağın gerektirdiği vasıflara sahip olmaktır (Yenerer, 2021).

Öğrencilerde uzaktan eğitimin önemli diğer bileşenlerindendir. Geleneksel eğitim ile uzaktan eğitimde ki öğrenci özellikleri geleneksel benzerlik göstermektedir. Lakin uzaktan eğitimin uygulanmalarında ki farklılıklar, aynı zamanda öğrencilere de fazladan sorumluluklar ve yeni roller yüklemektedir. Uzaktan eğitim sisteminde verilen hizmetin niteliği ve kalitesinin yüksek olması için bütçe bileşeni önemli bir faktör olarak yer almaktadır. Uzaktan eğitimde gereken uzaktan eğitim materyallerini temin etmek, teknolojik ve donanım olanaklarını sağlamak, temin etmek, yeterli sayıda ve alanında yetkin uzaktan eğitim personeli görevlendirmek vb. gibi unsurların sistemin başarıya ulaşması anlamında doğrudan bütçe ile alakalıdır (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitimde önemli olan bütçe ile alakalı olarak ekonomikliği sağlayarak az maliyetle daha çok iş üretmektir. Bu konuda önemli husus ortaya çıkan sistem uygulama

maliyeti öğrenci sayısına paralel artıp düşmektedir. Uzaktan eğitime katılan sayısı arttıkça maliyette azalmaktadır. Dolayısıyla da uzaktan eğitim bütçe planlamalarında bu durumun dikkate alınması önem taşımaktadır.

2.2.5. Uzaktan Eğitimde Sosyal Bilgiler Ders Öğretimi

Her alanda teknolojik değişim ve gelişimlerin yaşandığı günümüz dünyasında özellikle de eğitimin çağın gerisinde kalması beklenemez. Öğrencilerin öğretim programında yer alan özel amaçları kazanılabilmeleri, temel becerilere sahip olabilmeleri teknolojinin eğitimde uygulanması ile kolaylaşmaktadır. Evreni anlamak, yorumlamak ve eğitim-öğretimi yaşantıya çevirmek teknolojik gelişmelerin sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanılması ile anlamlı hale gelmiştir. Bu amaçla sosyal bilgiler öğretimde bilgi ve iletişim teknolojilerin kullanmak önemlidir.

Yaylak (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretim yönteminin internet tabanlı olduğu durumlarda Sosyal Bilgiler öğretiminde başarının arttığı ve kalıcılığı hale geldiği gözlemlenmiştir. Yine aynı çalışmada ders kitapları ile yetinilmemesi, derslerin öğrencinin ilgisini çekebilecek internet tabanlı araç geçlerle desteklenmesi ve bu araç gereçlerin yaygınlaştırılması sonucuna varılmıştır. Araştırma verileri Sosyal Bilgiler Öğretiminde teknolojik sistemlerin kullanılmasının önemini ortaya çıkarmıştır.

Dünyada meydana gelen gelişmeler ve yaşanan değişimler, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar ve ihtiyaç analizleri Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı yapılandırılırken dikkate alınmaktadır (MEB, 2004). Dünyada ve ülkemizde son yıllarda Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde, eğitim uygulamalarında teknoloji kullanımına hız verildiği görülmektedir. Özellikle sosyal bilgiler dersi öğretim uygulamalarında, yaşanan teknolojik gelişmelerin kullanılması eğitim faaliyetlerinin devam etmesi açısından önem arz etmektedir (Yaylak, 2010).

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde üzerlerine düşen rol ve sorumlulukları artırmaları beklenebilir. Diğer derslerinde öğretiminde önemli olmasının yanında sosyal bilgiler dersi öğretiminin insanlar arası ilişkileri ve toplum yaşamını düzenlemesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir (Uyar, 2020). Bu düşünceden yola çıkarak beklenen davranışların kazanılması anlamında uzaktan eğitimde sosyal bilgiler dersinin verilmesi başarıyı olumlu etkileyecektir. Uzaktan öğretim uygulamaları, özellikle okulda yüz yüze öğretimin yanında onu destekleyici olarak okul dışında da eğitim-öğretimi devam ettirmesi açısından önem teşkil etmektedir (Yaylak, 2010).

1990 yılı sonrasında uzaktan öğretim uygulamaları yaygınlaşmaya ve hayatın her alanında kullanılmaya başlamıştır. İçinde bulunduğumuz dünyada bilgi ve iletişim

teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerinde etkisiyle uzaktan eğitim faaliyetleri gerek pandemi sürecini zorunluluğu ile gerekse de öğretimi destekleyici mahiyette Sosyal Bilgiler Dersi öğretiminde uygulanmaya başlamıştır.

Uzmanlar tarafından yukarıda belirtilen ifadeler göstermektedir ki, internet temelli, öğretim yöntemi kullanılarak yapılan öğretim faaliyetleri, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ilgi ve düşüncelerini olumlu etkilemekte, akademik başarılarını ve bilgileri arttırmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının uygulanmasında gereken hassasiyetler gösterilmelidir. Toplumsal ,siyasi, coğrafi, tarihi ve soyut konuların yoğunluğu sosyal bilgiler derslerin uzaktan eğitimde renklendirilmesi, somutlaştırılması, anlamlandırılması ve öğrencilerde algı düzeylerinin yükseltilmesi anlamında önem arz etmektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde pandemi ve uzaktan eğitim üzerine ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Yılmaz ve Tepebaş (2011) tarafından ortaya konulan “İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğe Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı araştırmada, sorunlar mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak alınmıştır. Yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, yine katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Marmara Bölgesinin büyükşehir(rumuz) ilinde yer alan 3 ilçede 30 yaşın altında ve mesleki çalışma yılı 3 yılı geçmemiş olan 6 bayan ve 6 erkek öğretmen üzerinde yapılan bu araştırma sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları okulların çevresinde bulunan fiziki ve sosyal çevre koşullarının katılımcı öğretmenler üzerinde sorun teşkil ettiği vurgulanmıştır. (Okulun yanında fabrikaların yer alması, okul çevresinin çok kozmopolit bir yapıya sahip olması, kültürel farklılıklar dolayısıyla öğrenci velileri ile öğretmenlerin tartışması vb.)

Doğan ve Koçak (2020), EBA Sistemi Bağlamında Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme başlıklı çalışmalarında uzaktan eğitim faaliyetleri kapsamında sıkça kullanılan EBA platformuna yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcıları Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde farklı branşlarda görev yapmakta olan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmanın katılımcı grubu maksimum çeşitlilik örneklemesiyle belirlenmiştir. Katılımcılardan veriler araştırmacıların geliştirmiş olduğu anket yoluyla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre EBA’nın uzaktan eğitim faaliyetlerinde kullanılması öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu

tarafından olumlu karşılanmıştır. Katılımcılar, uzaktan eğitimin mekâna bağlı olma zorunluluğunu ortadan kaldırmasını, ekonomik olması, eğitimin kesintisiz devam etmesini sağlaması vb. konularda olumlu görüşlerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların EBA'nın uzaktan eğitim faaliyetlerinde kullanımında yaşanan sıkıntılara yönelik ise alt yapı ve erişim sorunu, öğrenci ilgisizliği göze çarpan olumsuz sonuçlar olarak verilmiştir.

Akşit (2011), "in "İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar" adlı araştırmasında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar-güçlükler ile ilgili düşünce ve görüşleri kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Erzurum ve Denizli illerinde 234 öğretmen üzerinde tarama modeli kullanılarak yapılan bu araştırmada ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ile çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifadelerine göre ders öğretiminde öğretmenlerden, öğrencilerden, sınav sistemi (SBS) ile dersane ve hazırlık kurs merkezlerinden, uygulanan yöntem ve tekniklerden, Sosyal Bilgiler öğretim programının kendisinde kaynaklanan sorunların neler olduğu araştırılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcı öğretmenlere göre öğrenciler, öğrenci merkezli işlenen derslere daha fazla ilgi göstermelerine rağmen derslerde çoğu şeyi öğretmenden beklemektedirler. Yine araştırma sonucunda seviye belirleme sınavının da öğretmenler üzerinde ki olumsuz etkilerine vurgu yapılmıştır. Dersi öğrenci merkezli işlediklerinde belirlenen hedef davranışlara ulaşılması ve müfredatın yetiştirilmesi anlamında sorunlar yaşandığı saptanmıştır. Yine ders saatinin azlığının da müfredatı yetiştirme anlamında soruna sebep olduğu sonucuna varılmıştır.

Türker ve Dündar(2020), Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri, isimli çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın bulguları incelendiğinde öğretmenlerin EBA hakkında olumlu görüşlerinin zengin içerik yapısına sahip olması, canlı ders ve soru paylaşımı yapılabilmesi ve öğrenci kontrolünün sağlanabilmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. EBA'nın kullanımında sorun yaşanan noktaların internet sorunu, donanım yetersizlikleri ve öğretmenlerin deneyimsizlikleri olduğu belirtilmiştir.

Can (2020) Covid-19 Pandemisi ve Pedagogik Yansımaları: Türkiye'de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları başlıklı çalışmada pandeminin ortaya çıkardığı sorunlardan biri olan eğitim sorununu ele alınmıştır. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada pandemi nedeniyle yüz yüze yapılan eğitime verilen zorunlu aralarda yükseköğretim kurumlarının uzaktan yürütmekte olduğu derslere yönelik veriler değerlendirilip, analiz edilmiştir. Yapılan çalışmanın sonunda

Türkiye'deki uzaktan eğitim sisteminin altyapı, güvenlik, erişim, tasarım, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Osmanoğlu (2020), Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Televizyonlu Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri başlıklı çalışmada pandemi sürecinde televizyon aracılığıyla yürütülen uzaktan eğitim çalışmalarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az üç yıl deneyime sahip sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin seçiminde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgu ve sonuçlarına bakıldığında televizyon üzerinden uzaktan eğitim faaliyetleri yürüten öğretmenlerin kılık-kıyafet durumlarının uygun olduğu, diksiyonlarının düzgün olduğu görüşlerine ulaşılmıştır. Televizyonda yayın yapmakta olan öğretmenlerin sunum esnasında kâğıttan veya ekrandan okuma yapmaları yanlış olarak karşılanmıştır. Kullanılan grafik tasarımlarının öğrencilere fayda sağladığı, dersler için verilen sürelerin yeterli olduğu görüşlerine ulaşılmıştır. Ayrıca mevcut olarak kullanılan sunumlarda daha fazla soru kullanılması sunuyu daha eğlenceli hale getirileceği öğretmenler tarafından ifade edilen görüşlerdendir.

Fidan (2020) Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri adlı çalışma, pandemi kaynaklı eğitime verilen zorunlu ara kapsamında yürütülmekte olan uzaktan eğitime ilişkin ilkökulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yapılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde görev yapmakta olan 23 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır. Öğretmenlere iki açık uçlu görüşme sorusu sorulmuş ve veriler telekonferans yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmada uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri çeşitli temalar altında açıklanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre uzaktan eğitimin kısa ve uzun vadeli olmak üzere olumlu yönlerinin olduğuna değinilmiştir. Çalışmada uzaktan eğitimin olumlu yönleri, akademik olarak çocukların derslerden geri kalmaması, sosyal çevreden kopulmaması, rahatlık ve zaman temaları altında sıkça ifade edilmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin olumsuz olarak belirttikleri görüşlere bakıldığında ise en sık olarak erişim ve alt yapı sorunları teması altında görüşler toplanmaktadır.

Bayburtlu (2020), Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkçe Eğitimi, isimli çalışmada Covid-19 döneminde Türkçe eğitiminin durumunu ve Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Antalya ilinde görev yapan 30 öğretmenle çalışmayı yürüten Bayburtlu; çalışma sonucunda süreçte

derse katılımları artırmak için çeşitli sosyal medya uygulamalarını kullandıklarını, EBA' da yaşanan ders süresi ve alt yapı sorunlarının olduğu lakin bu sorunların zamanla ortadan kalktığı sonucuna ulaşmıştır. Çocukların bu süreçte ekran bağımlısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine özellikle velilerin öğrencileri takip etmediği, anne ve babanın çalıştığı durumlardaki çocuklarda kontrolün daha da zor olduğunu belirtmişlerdir.

Duban ve Şen (2020), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Covid-19 Pandemi Sürecine İlişkin Görüşleri başlıklı çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının pandemi sürecine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma karma yöntemin nicel boyutuyla tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 3.sınıfta öğrenim görmekte olan 72 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Katılımcı gruptan toplanan verilere göre katılımcılar, çocukların sağlığı için okulların kapatılıp uzaktan eğitime geçmiş olmalarını olumlu karşılamaktadır. Katılımcılar, öğretmenlerin çeşitli iletişim yollarıyla öğrencileriyle irtibat halinde kalarak hem derslerinin takibinin yapılmasını hem de psikolojik olarak destek verilmesi gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları uzaktan eğitim sürecinde velilerin de öğretmenlere ve çocukları yardımcı olmaları gerektiği görüşü araştırmadan çıkarılan bir diğer sonuçtur.

Kocayigit ve Uşun (2020), Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği) başlıklı çalışmalarında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Burdur ilinin Altınyayla ve Gölhisar ilçelerinde görev yapmakta olan 204 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler Ağır (2007) tarafından oluşturulan "Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Bu çalışma tarama modeli ile yapılmış ve toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgu ve sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları cinsiyet, öğrenim durumu ve branş değişkenlerine göre farklılaşmamakta olup, mesleki deneyim yılına göre de farklılaşmakta olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılım sağlamış olan öğretmenlerin %42,2'si uzaktan eğitim hakkında yeterince bilgiye sahip değilken, %36,7'sinin ise uzaktan eğitim hakkında yeterince bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenler uzaktan eğitim uygulamalarında en çok tercih edilen iletişim aracını internet olarak tanımlamışlardır.

Atubi ve Obro (2020) Covid-19 Pandemi Dönemi Çevrimiçi Öğrenmenin Yükselişi: Nijerya'da Sosyal Bilimler İçin Beklentiler başlıklı çalışmalarında Nijerya'da pandemi sürecinde Sosyal Bilgiler eğitimiyle ilgili memnuniyet durumunu ölçmüşlerdir. Üç eyaletten 255 katılımcı öğretmen ile çalışmayı tamamlamışlardır. Çalışma 3 çevrimiçi soru

yöneltilerek gerçekleştirilmiş ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki eğitim sürecinden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bozkurt (2020), Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması başlıklı çalışmasında ortaya çıkan eğitim sorunları üzerine durulmuş ve uzaktan eğitim ile acil uzaktan eğitim faaliyetleri arasındaki fark açıklanmıştır. Çalışma tarama yöntemiyle yapılmış, betimsel analiz yöntemiyle raporlaştırılmıştır. Çalışmada Covid-19'un eğitim alanına yansımaları nelerdir ve Covid-19 sonrası yeni normalde eğitim alanında neler yapılmalıdır sorularına cevap aranmıştır. Pandemi döneminde ortaya çıkan durumlara yönelik (uzaktan eğitimde ders tasarımı, dijital yetkinlikler ve beceriler, sosyal, eşitlik kavramları, yeni eğitsel roller vb.) değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarında ise pandeminin eğitimi doğrudan ve dolaylı olarak etkilediği, eğitim öğretim faaliyetlerinin her türlü durumda aksamadan devam edebilmesini sağlamak için köklü değişikliklere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Saygı (2021), Covid-19 Pandemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar adlı çalışmasını Konya ili Karatay ilçesinde ki 40 sınıf öğretmeniyle tamamlamıştır. Araştırmasında sınıf öğretmenlerinin salgın sürecinde uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlükler geniş açıdan ele alınmış olup, bunlar alt yapısal sorunlar, EBA' nın yeterli olamama durumu, katılım oranlarının düşüklüğü, sosyoekonomik durumlara bağlı teknolojik araç-gereç ve donanım eksiklikleri, ölçme değerlendirmelerin yapılamayışı olarak ifade edilmiştir.

Kızıldaş ve Özdemir (2021), Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri adlı çalışmasında öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda EBA' nın geliştirilmesine, alt yapı sorunlarının çözülmesine, velilerin uzaktan eğitim sürecinde desteklerinin önemine öğretmenlere yönelik hizmet içi faaliyetlerin düzenlenmesi gerektiğine, değinmiştir. Yine aynı çalışmada yöntem ve tekniksel sınırlılık bulunduğu vurgular yapılmış olup özellikle de bu süreçte öğretmenlerin çeşitli alanlarda eğitimlerinin gerekliliği ortaya konulmuştur.

Bıyıklı ve Özgür (2021), Öğretmenlerin Covid-19 Pandemi Dönemindeki Senkron Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri, isimli çalışmada senkron ders sürecini deneyimleyen öğretmenlerin, bu deneyimlerinden hareketle senkron ders süreçlerinin iyileştirilmesi için olası çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Ankara'da 84 öğretmen ile yapılan çalışmanın sonucunda öğretmenlerin vermiş olduğu öneriler 9 kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler öğretim yöntem ve tekniklerinde değişiklikler yapılmalı, öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kurulmalı, öğrenci motivasyonunu artırıcı etkinlikler yapılmalı, teknoloji ile ilgili problemler çözümlenmeli, öğrenme eksiklikleri takip

edilmeli ve en kısa sürede giderilmeli, senkron ders planlaması ayrıntılı bir şekilde yapılmalı, velilerin üzerine düşen görevleri yapması sağlanmalı, öğretmenler okuldaki diğer çalışanlar ile işbirliği yapmalı, süreç değerlendirme esas alınmalı olarak belirlenmiştir.

Akgül ve Oran (2021)' ün uşak il merkezinde 15 sosyal bilgiler öğretmeni, 15 ortaokul öğrencisi ve 15 ortaokul öğrenci velisi ile yaptığı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin Ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri adlı nitel çalışmasında sürece ilişkin paydaşların görüşleri ortaya konulmuştur. Akgül ve Oran (2021), öğrencilerin uzaktan eğitime karşı ilgisiz tavırlarına dikkat çekmiş, motivasyon düşüklüğüne vurgu yapmıştır. Aynı çalışmada bağlantı sorunları, gerek öğretmen gerekse de öğrenci kaynaklı teknolojik araç-gereç eksiklikleri uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkileyen güçlükler olarak verilmiş olup çözüm önerileri olarak teknolojik alt yapıların güçlendirilmesi, ücretsiz internet hizmetlerin verilmesi araştırma sonuçları olarak ifade edilmiştir.

Adak (2021), tarafından Isparta ilinde uzaktan eğitim sürecine katılmış 20 bilişim teknoloji öğretmeniyle Covid-19 Pandemi Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Deneyimlerinin İncelenmesi isimli çalışma yapılmış olup, çalışmada öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler ortaya konulmuştur. Çalışma incelendiğinde imkansızlıklardan dolayı ders katılımlarının düşüklüğü, alt yapısal sorunlar, teknolojik araç yetersizlikleri, uygulama zorlukları, ölçme değerlendirme sorunları, müfredattan kaynaklı sorunlar, sınıf yönetimi zorlukları, sosyalleşememe, motivasyon düşüklüğü ve kameraların açılmamasının oluşturduğu sınırlılıklar güçlük olarak belirtilmiştir. Yine öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde teknolojik bilgi anlamında destek ihtiyaçları ifade edilmiştir. Diğer taraftan gerekli olan materyallere kolaylıkla ulaşıldığı sonucuna aynı çalışmada yer verilmiştir.

Birhan (2021), Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Veli Ve Yönetici Görüşleri isimli araştırmasında uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan güçlükleri öğretmen, yönetici, öğrenci ve veli açısından irdelenmiş, çalışmasını Antalya ili merkez ve Korkuteli ilçelerinde bulunan 130 öğretmen, 122 yönetici ve yine bu ilçelerde bulunan 120 veli, 140 öğrenci ile tamamlamıştır. Çalışmasında uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan güçlükleri alt yapı ve tekniksel sorunlar, internet bağlantılarında karşılaşılan problemler, ders saatlerinin yetersizliği, sosyoekonomik durumlar, , veli desteklerinin yetersizliği, ev ortamında ders yapmanın oluşturduğu sıkıntılar, öğrencilerdeki motivasyon düşüklüğü, EBA'dan kaynaklı sorunlar olarak sıralamıştır. Maddi durumlardan dolayı ailelerin uzaktan eğitim için gerekli

teknolojik aletleri alamadıkları araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Veli desteklerini önemi üzerinde durulmuştur.

Çoban (2021), Coğrafya Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri isimli bir araştırma yapmış, araştırmasını Sivas ili Merkez ilçede görev yapan 29 coğrafya öğretmeni ile tamamlamıştır. Yaptığı araştırmada öneriler yaşanan sorunlar bağlamında alt yapıya ilişkin, teknik sorunlara ilişkin ve uygulamaya ilişkin şeklinde 3 başlık halinde sunulmuştur. Yine karşılaşılan sorunlar bazında uzaktan eğitimin ev ortamda olmasından dolayı yaşanan sıkıntılar, derslerin akışlarının bozulması, donanım sorunları, teknolojik altyapısal sorunlar, ve velilerin öğretmenleri sık sık aramalarının iletişimde oluşturduğu sorunlar uzaktan eğitimde karşılaşılan güçlükler olarak ifade edilmiştir. Yine aynı çalışmada, ev ortamında gürültülü durumların ders akışlarını bozmasına, anne babaların çalışmak zorunda olmalarının destek anlamında oluşturduğu yetersizliğe, sürekli bilgisayar başında bulunmanın sebep olduğu sağlık sorunlarına vurgular yapılmıştır.

Yenerer (2021), ülkeyi temsil edecek 7 coğrafi bölgeden 447 sınıf öğretmeni çalışma yürümüş, Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi isimli çalışmada öğretmenlerin sürecin uygulanışına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmasında yüz yüze eğitimle uzaktan eğitimin karşılaştırmasını yaparak, uzaktan eğitimde öğrenci katılımının düşük olduğunu ifade etmiştir. Yenerer (2021) aynı çalışmada öğretmenlerin farklı öğretim strateji ve yöntemlerini kullanma konusunda kararsız kaldıklarına, uzaktan eğitim derslerinin sıkıcı olduğu yönündeki görüşlerine yer vermiştir. Öneri olarak ta tekniksel ve alt yapısal sorunların çözülmesi, teknolojilerin uzaktan eğitimde kullanılmasına yönelik destek personellerinin bulundurulması şeklinde sıralama yapılmıştır.

Tanta, 2021 yılında Pandemiden Kaynaklı Uzaktan Eğitim Sürecinde Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri nitel bir çalışma yapmış, çalışma grubunu Burdur il merkezinde görev yapan 20 kadrolu öğretmen ile tamamlamıştır. Çalışmasında pandemi dönemi uzaktan eğitim süreci ile ilgili öğretmen görüşlerini irdelenmiştir. Araştırmasında öğretmenlerin tamamı ölçme değerlendirme sürecinin uzaktan eğitime uygun olmadığını ve ölçme değerlendirme sistemini uygulama zorluklarını ifade etmiştir. Bunun sebebi olarak ta fırsat ve imkan eşitsizlikleri dile getirilmiştir. Ders saat ve süreleri konusunda yeterli- yetersizlik durumu net olarak ortaya çıkmamıştır. Sadece uzaktan eğitimde değil yüz yüze eğitimde de sürelerin yetersiz geldiği öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Ders materyalleri bazında güçlüklerin yaşanmadığı araştırmada ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında öğretmenlerin velilerle ilgili uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar; ekonomik sıkıntılar, velinin ilgisiz olması, çalışan aileler, mekâna bağlı oluşan

sorunlar, velinin uzaktan eğitime değer vermemesi, derslere müdahaleler, velilerin öğrencilere ders dışı görevler vermesi kardeş sayısı, aile içi olayların derse yansması ve veli ile iletişimlerin sağlanamaması olarak ortaya konulmuştur. Ders katılımlarının azlığı, motivasyon düşüklüğü, teknolojik araç yetersizlikleri, yine araştırmanın önemli sonuçlarından olmuştur. Aynı araştırmadan süreç içerisinde öğretmenlerin teknoloji ve uygulamalardan kaynaklı olarak ortaya çıkan sorunlar, enerji alt yapısı sorunları, EBA' dan kaynaklı sorunlar, teknolojik cihazlarla ilgili sorunlar, ve Zoom gibi uzaktan eğitim programlarından kaynaklı sorunlar ile karşılaştıkları araştırma sonucu ortaya konulmuştur. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin, velilerin öğrencilerini uzaktan eğitimde her yönüyle desteklemelerine önemine değinilmiştir.

Beşaltı (2021), Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadığı Gerçeklik Şokları adlı nitel bir çalışma yaparak, çalışma grubunu Gaziantep ilinde görev yapan 25 öğretmenden oluşturmuştur. Çalışmasında velilerin süreç içerisinde oluşturduğu güçlüğü ifade etmiş, ilgisiz velilerin olumsuzluklara sebep olduğu vurgulanmıştır. Diğer araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da güçlükler olarak teknik-alt yapısal sorunlar, teknolojik araç sıkıntıları, derslere düzensiz katılımlar, derslerin akışlarını bozan durumlar, motivasyon düşüklükleri, sosyoekonomik özelliklerin başa çektiği görülmüştür. Yine yöntem tekniklerin uygulama zorluklarına vurgu yapılmıştır. Ders saat ve sürelerinin de programların öğretimi anlamında yetersiz kaldığı araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Karanfil (2021), Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimle Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri adlı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda karşılaşılan güçlükleri ortaya koymuştur. Güçlükler öğretmen-öğrenci etkileşim yetersizlikleri, düzensiz ve az katılım, alt yapısal-İnternet sorunları, velilerin öğrencilerine gereğinden fazla yardımda bulunmaları ya da tamamen ilgisizlik göstermeleri, teknolojik donanım-arac gereç eksiklikleri, düşük motivasyon, ev ortamı, anında dönüt alamama, teknolojiyi yeterli seviyede kullanamama sorunu, kalabalık aile ortamları vb. olarak sıralanmıştır. Psikolojik, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişim sorunlarda yine karşılaşılan sorunlar olarak ifade edilmiştir. Karanfil (2021), yaptığı çalışmasında EBA'nın yeterli geldiğini araştırma sonuçlarına dayandırarak ifade etmiştir. Katılımcılar EBA'nın yoğun olarak kullanıldığını içerik olarak yeterli geldiğini ortaya koymuşlardır.

Taşkın ve Aksoy (2021) Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri adlı çalışmasında çalışma grubunu Konya ilinde ki öğretmenlerle yürütmüştür. Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili düşünceleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada öğrencilerin fırsat eşitsizliklerinden dolayı düzensiz katılımlarından bahsedilmiş gerekçe olarak ta öğrencilerde bilgisayar ve internet olmamasına ya da maddi

imkânsızlıklara bağlamıştır. Yine aynı çalışmada uzaktan eğitime her yöntemin uygun olmadığı ve uygulanamayacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenleri hizmet içi eğitim almaları ve öğrencilerin bu süreçte güvenlik açıkları nedeni ile sağlıksal sorunlar yaşayabilecekleri ifade edilmiştir.

Baran ve Sadık (2021) İstanbul ilinde yer alan bir özel okulda ki 15 sınıf öğretmeni ile Sınıf Öğretmenlerinin Acil Uzaktan Eğitim Sürecindeki Hazırbulunuşlukları Ve Görüşleri adlı çalışma yapmıştır. Çalışmasında en öne çıkan olumsuzluklardan bir katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bilgi ve tecrübelerinde ki yetersizliklerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim araçlarına yeterince hakim olamadıkları, kullanımda sorunlar yaşadıkları ortaya koyulmuştur. Bu sorunlar yaşanan teknik sorunlar, ölçme değerlendirme karşılaşılan güçlükler (Belirsizlik, objektif sistemlerin olmayışı, motivasyon, etkileşimsizlik, yapıma zorluğu) ve dikkat dağınıklığı olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapılmasının faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada özellikle ölçme değerlendirme sistemlerinin eksiklikleri vurgulanmıştır.

Koylu (2022), Uzaktan Eğitimde Kullanılabilecek Öğretim Yöntem Ve Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri adlı karma yöntem kullandığı çalışmasını Şanlıurfa ilinde ki 1657 ortaokul öğretmeni ile tamamlamıştır. Araştırmada öğrencilerin derslere az ve düzensiz katılımlarına değinmiş, bazı branşlarda ders saat ve sürelerinin uzaktan eğitimde yetersiz geldiği vurgulanmıştır.

Özetle uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği araştırmalarda katılımcıların karşılaştıkları güçlükleri, tutumlarını ve oluşturdukları algıları ortaya çıkarmaya yönelik araştırmalar olduğu anlaşılmakla beraber öğrenci, öğretmen, veli, yönetici, mesleki kıdem, görev yapılan kurumların özelliği, öğrenim kademeleri, ve uzaktan eğitim deneyimleri gibi farklı değişkenler açılarından incelendiği görülmüştür. Literatür taramaların araştırmaların bazılarında uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitim ile kıyaslaması yapılmış bazı araştırmalarda ise süreç içerisinde uygulanan programların paydaşların görüşleri doğrultusunda irdelenmesine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir.. İlgili literatür araştırmalarının çalışma grupları genelde sürecin en önemli paydaşları olan öğretmenler, öğretim görevlileri, öğretmen adayları, öğrenciler ve velilerden oluştuğu görülmüştür Alanda yapılan çalışmalar öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerinde öğrencilerden, kendilerinden, velilerden, öğretim yöntem ve stratejilerinden, ölçme değerlendirme çeşitleri ve uygulamalarından kaynaklı güçlükler ile karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Yine teknolojik eksiklikler, alt yapı sorunları, bilişim araç-gereç eksiklikleri diğer güçlükler olarak karşımıza çıkmıştır. Velilerin ilgisizliklerin öğrencilerine maddi ve manevi destek vermemelerinin başarıları düşürdüğü, süreç üzerinde olumsuz etki oluşturduğu araştırmaların genel sonuçları arasındadır.

İlgili literatür araştırmalarının özellikle pandeminin başladığı 2020 yılı nisan ayından sonra çoğaldığı görülmekle beraber alanda hala sorunları, güçlükleri ortaya çıkaracak araştırmaları ihtiyaç bulunduğunu anlaşılmaktadır. Bu amaçla yapılan araştırma literatüre önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmalarda öğretmenlerin, eğitim görevlilerinin uzaktan eğitim süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerle, süreç içerisinde yaşadıkları zorluklara pek değinilmemiştir. Diğer yönden daha çok soyut konuların yer aldığı Sosyal Bilgiler derslerinin uzaktan eğitimde başarısının, uygulama kullanışlılığının ve kolaylığının artırılması önemlidir. Bunun içinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlüklerin ortaya çıkarılması alana önemli katkılar sağlayacaktır. Yine alanda Sosyal Bilgiler Öğretimini uzaktan eğitim sürecinde ki zorluklarını kapsayan araştırmaların az olduğu görülmüştür. Bir bakıma araştırma bu boşluğun doldurulmasında faydalı olacaktır. Son zamanlarda araştırmalar çoğalsa da bu konularda hala yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, evrenden alınan örneklem, araştırma grubuna uygulanan görüşme sorularının hazırlanması, verilerin toplanması ile toplanan verilerin analizi ve yorumlanmasında üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Katılımcıların olgular üzerindeki duygu, düşünce ve görüşlerinin tespit edilmesi araştırmanın amacına ulaşması anlamında önem arz etmektedir. Süreci yaşayan, güçlüklerle karşılaşan öğretmenler ile uzaktan eğitimde önemli bir diğer unsur olan öğrencilerin eğitimlerini aksatan durumların her yönüyle irdelenmesi, ortaya konulması gerekmektedir. O yüzden araştırmada kullanılacak yöntem, verilere ulaşılması anlamında önemli bir etkidir. Olgu ve görüşleri ortaya koymaya yönelik yapılan bu araştırma için en uygun yöntem olarak nitel yöntem seçilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları sorunların derinlemesine incelenmesi amacıyla araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel yöntemle yapılan araştırma ile pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan güçlükler, katılımcıların görüşleri sonucu nesnel veriler halinde sunulmuştur.

Nitel araştırmaların, 20. yüzyılın başlarında, insan yaşamının karmaşık doğası, insana dair pozitivist yaklaşımın kabul etmediği olgu ve gizemleri belirleme çalışmaları olarak antropoloji, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde başladığı görülmektedir. Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle 'doğal araştırma', probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle 'yorumlayıcı araştırma' ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı 'alan araştırması' gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2017).

Nitel araştırma, bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini irdeleyici, yorumlayıcı bir bakışla incelemeyi benimseyen yöntemlerdir. Üzerinde çalışma yapılan olgu ve olaylar kendi ekseninde ele alınarak, kişilerin onlara atfettikleri anlamlar bakımından yorumlanır (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 302). Nitel araştırmalar, olgu ve olayları oluşturduğu değerler sisteminden ayırarak analiz etmez, ortaya çıkan durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Neuman, 2014). Nitel araştırma, insanın kendi sahip olduğu

potansiyelini anlaması, sahip olduğu sırlarını çözmesi, çabasıyla oluşturduğu sistemlerin derinliklerini ve sosyal yapıları keşfetmek için geliştirdiği bilgi üretme yöntemlerindendir. Nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiş bilimsel araştırmalarda incelenen olgu veya olaylar hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur (Morgan, 1996). Problemlerin irdelenmesine, çözümüne ilişkin görüşme, gözlem, ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan nitel araştırma, olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999).

Nitel araştırmada konusu insan olan bireylerin çevreleri ile ilişkilerinin ve iletişimlerin irdelenip incelenmesini sağlayan, araştırmacın katılımcılarla karşılıklı güçlü iletişimine dayanan yöntemler kullanılmaktadır. İnsan davranışları üzerine yoğunlaşan, konusu insan ve insanın oluşturduğu olgular olan sonuçlarının, ortaya koyduğu bulguların kesinlik taşımadığı araştırmalardır.

Nitel araştırma yöntemi, yaşanan tecrübelerin ön planda tutularak, olgubilim deseni temelinde araştırılan problemlere, konulara ve güçlüklerle yönelik kişilerin bakış açılarını anlamlandırma, yorumlama çabasıdır. Araştırmalarda kullanılan olgubilim yaklaşımının amacı kişileri hayat tecrübelerini çok yönlü olarak anlamaktır. (Tekindalı ve Uğuz Arsu, 2020).

Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak olgubilim olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim, yaşanmış tecrübeyi değerlendirmeye odaklanan bir yöntemdir (Miller, 2003). Olgubilim, öncelikli olarak olgunun altında yatan anlamları, ortaya çıkmamış durumları keşfetmek için bireyler tarafından deneyimlenmiş dünyayı yorumlamaya, tanımlamaya ve geçmişte yaşanmış deneyimlerin özünü açıklamaya, anlamlandırmaya çalışmaktadır (Rose, Beeby ve Parker, 1995). Genellikle olgubilim örneklemi belli bir karakteristik özelliği yansıtan grup içinden seçilmektedir (öğretmenler, hükümlüler, tacize uğrayanlar vb.) (Staruss & Corbin, 2014).

Çalışma nitel araştırma temelinde olgubilim olarak desenlenmiştir. Araştırmanın aşama ve planlamaları yapılarak olgubilim desenin kullanıldığı bu yöntemle pandemi dönemi uzaktan eğitimin başlangıcından bu yana sürecin içerisinde bulunan katılımcı öğretmenlerin yaşadıkları tecrübeler, karşılaştıkları güçlükler öznel verilerden yola çıkarak nesnel bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı bu araştırmada kişilerin yaşadığı tecrübelerin, olgu, durum ve olayların görüşler temelinde irdelenip, anlamlandırılması yapılarak çalışma grubunda ki öğretmenlerin olgular üzerinde karşılaştıkları güçlükler, gözlemler ve tecrübeleri ortaya konulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Tüm bilimsel araştırmalar hangi konuda olduğuna bakılmaksızın irdelemek, incelemek için bir veriye ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duyulan bu veri ise bilimsel araştırmaların konusu olan olguları ve durumları içerisinde barındıran evrende yer almaktadır. Dolayısıyla çalışma yapacak araştırmacının, geniş bir alana sahip olan evreni tamamen incelemesi hem imkansız hem de gereğinden fazla maliyetli olacağından, araştırma verileri evreni temsil ettiği düşünülen küçük bir bölümden elde edilmeye çalışılır (Liamputtong, 2013). Bu maksatla araştırmacıların bu denli çeşitlenen veriler içinden araştırdıkları, inceledikleri olay ve olguyu en iyi yansıtanları tespit etmeleri gereklidir (Mertens, 2014).

Araştırmaların amacına ulaşmasında çalışılan grubun özellikleri önemlidir. Sonuçların objektif değerler taşıması, araştırmacının seçtiği çalışma grubunun taşıdığı niteliklere bağlıdır. İncelenen olguları en iyi yansıtan grupların seçilmesi araştırmaları hedeflerine ulaştıracaktır. Olgubilimsel çalışma yapan araştırmacılar, belirli bir durumu olayı veya olguyu deneyimlemiş tecrübe etmiş ögelere ihtiyaç duyacakları için bu tür araştırmalarda genelde amaca yönelik örnekleme yöntemini kullanılır (Rubin & Babbie, 2016). Bu nedenle araştırmada olgubilimsel araştırma temelinde amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu araştırmacının çalışma grubu nitel araştırma temelinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Amaçlı örneklemenin amacı, çalışmalarda araştırılan sorunları, problemleri açıklığa çıkaracak zengin bilgi barındıran durumları seçmektir. Bu amaçlı örnekleme yöntemleri kısacası pek çok durumda olayların keşfedilmesinde, olguların açıklanmasında faydalı olmaktadır (Tarhan, 2015).

Amaçsal örnekleme çalışmaları bilgi açısından zengin durumların, bir amaç doğrultusunda seçilerek irdelenmesi temeline dayanır. Önceden belirlenmiş, kriterlere ya da özelliklere ait bir veya birden fazla durumlar olduğu zaman tercih edildiği görülmektedir. Benzeşik örnekleme yöntemi ise çok geniş olan evrende, araştırmacının problemiyle alakalı benzeşik olan bir alt grubun seçilmesi olarak tanımlanır. (Büyüköztürk vd., 2013). Homojen (benzeşik) örneklemede amaç, homojen ve küçük bir örneklemin ele alınarak belli alt gruplara yönelik derinlemesine çalışmak şeklinde ifade edilebilir. Örneğin, aile-okul işbirliğini araştırmak isteyen bir araştırmacı, işbirliği konusunda fazla katılım göstermeyen eğitim düzeyleri ve sosyoekonomik yapıları düşük olan anneleri örneklem olarak seçebilir. Bu homojen grup üzerinde odak grup görüşmeleri yapılarak araştırma verileri toplanabilir. Bu odak grup görüşmelerindeki ana nokta, benzer deneyimleri yaşamış ve benzer yapılardan gelen katılımcıları bir araya getirip onları etkileyen temel konular üzerine bir grup görüşmesi yapmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006; Patton, 2014).

Amaçsal örnekleme yönteminden benzeşik örnekleme yöntemine göre yapılan araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Amasya ili ve ilçelerinde görev yapan gönüllü katılım ilkesi doğrultusunda çalışmaya katılım sağlayan 41 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubunda bulunan katılımcılar araştırmanın verilerini en iyi şekilde ortaya koyması için farklı merkezlerden, farklı özellikteki okullardan seçilmiştir. Tabloda araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine ait demografik özellikleri verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Demografik Özellikler

Değişkenler	Demografik Özellikler	f
Cinsiyet	Kadın	18
	Erkek	23
	Toplam	41
Yaş	21-25	-
	26-35	7
	36-45	21
	46-55	8
	56 yaş ve üzeri	5
	Toplam	41
Mesleki Kıdem	1-5	2
	6-10	2
	11-15	18
	16-20	9
	21 Yıl ve Yukarısı	10
	Toplam	41
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	-
	Lisans	33
	Yüksek Lisans	8
	Doktora	-
	Toplam	41
Görev Yapılan Yerleşim Yeri	İl Merkezi	6
	İlçe Merkezi	26
	Köy ya da Kasaba	9
	Toplam	41
Görev Yapılan Okul Türü	Taşımalı Olan	14
	Taşımalı Olmayan	27
	Toplam	41
Mezun Olunan Alan	Sosyal Bilgiler Öğrt.	19
	Tarih Öğretmenliği	11
	Coğrafya Öğrt.	5
	Diğer	6
	Toplam	41

Tablo 2 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 23'ü erkek, 18'i kadındır. Araştırmaya katılımcıların cinsiyet bakımından oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yaşlar incelendiğinde; en fazla yaş dağılımın 36 ile 45 arasında olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Belirtilen yaş grubunda 21 öğretmen bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdemlerinin en fazla 11-15 grubunda olduğu, bu grupta 18 öğretmen olduğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenim durumlarında çoğunluğun lisans mezunları oluşturmaktadır (f=33). Kırsal bölgelerden şehir merkezinde ki okullara kadar her yerden katılımcı araştırmaya katılmakla beraber en fazla ilçe merkezlerinden katılım olduğu görülmektedir (f=26). 14 katılımcı taşınmalı okullarda, 27 katılımcı taşınmalı olmayan okullarda görev yapmaktadırlar. Mezuniyetlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezun öğretmenlerin oranı daha fazladır (f=18). Tarih öğretmenliği mezunu katılımcılar 11, coğrafya öğretmenliği mezunu katılımcılar ise 5 ve diğerleri 6 kişidir. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 4 ile 27 yıl arasında değişmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkarmaya yönelik yapılan nitel araştırmanın katılımcıları Amasya ilindeki resmi ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden seçilmiştir. Örneklem grubu toplamda 50 kişiden oluşmaktadır. Bu 50 kişi seçilirken de farklı eğitim bölgeleri ile farklı ekonomik çevreler göz önünde bulundurularak ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, araştırma örneklemini oluşturmak için seçilmiş ve bu nedenle araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Covid-19 salgını nedeniyle araştırma çok geniş tutulamamış olup, 50 kişilik örneklem üzerinden araştırma nesnel bilgiler oluşturulmaya çalışılmıştır. 5 öğretmen araştırmaya katılım göstermemiş, 4 öğretmenin verileri dikkate alınamamış olup araştırma 41 katılımcı öğretmen ile tamamlanmıştır.

Maksimum çeşitlilik anlamında farklı tecrübe ortamlarında çalışan olgu, olay, ve durumları en iyi yansıtacak katılımcıların belirlenmesinden sonra araştırmanın veri toplama sürecine geçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada belirlenen problemlere, güçlük alanlarına çözümler üretebilmesi uygun veri toplama tekniklerinin kullanılmasına bağlıdır. Kullanılacak teknik ne kadar amaca hizmet ederse istenilen sonuçlara da o denli kolay ulaşılır. Bu nedenle yapılan araştırmada veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile açık uçlu anket uygulanmıştır (9 soru görüşme formu ve 1 soru açık uçlu anket). Görüşme formu ve anket hazırlanmadan önce konu ile ilgili literatür taramaları yapılarak, kaynaklar

incelenmiştir. Benzer çalışmalarda kullanılan veri toplama teknikleri araştırılarak, veri toplama araçları oluşturulmuştur. Daha sonra katılımcılara alan uzmanlarının görüşleri de alınarak araştırma problemlerini ortaya çıkarmaya yönelik 9 tane açık uçlu görüşme sorusu ile 1 tane açık uçlu anket sorusu sorulmuştur. Görüşme ve anket formu tek formdan ibaret olup form, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişisel özelliklerini (cinsiyet, yaş, üniversiteden mezun olunan bölüm, mesleki kıdem vb.) içeren sorular yer alırken, ikinci bölüm ise katılımcıların uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlükleri öğrenmek amacıyla 10 adet açık uçlu sorudan oluşturulmuştur. Çalışmaya veri sağlamak amacıyla yapılacak olan görüşmede sorulacak olan sorular, akademisyenlerden, yüksek lisans yapmış olan kişiler ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü soru hazırlama komisyonunda yer alan kişilerden oluşan uzman görüşlerine sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmelerden sonra 3 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile görüşme yapılarak görüşme formundaki soruların araştırmanın amacına uygun verilere ulaşmak için yeterli olup olmadığı kontrol edilmiş daha sonra yarı yapılandırılmış görüşme formu ile açık uçlu anket formuna son şekli verilmiştir (Ek. 1). Nitel araştırmalarda; amaçların genellikle açık uçlu sorularla ifade edildiği görülmekle beraber bu durumun nedeninin de çalışma yapan araştırmacıya açık uçlu soruların esneklik sağlamasıdır (Yeşil, 2010).

Nitel araştırma yöntemlerinde en çok kullanılan yöntem görüşmedir. Görüşme, kişilerin bakış açılarını, tecrübelerini, öznel yaşantılarını, duygularını, düşüncelerini, değerlerini ve algılarını ortaya çıkarmada kullanılan güçlü bir yöntem durumundadır. Bu görüşme sürecinin, gözlemler ve çeşitli yazılı dokümanlarla desteklenmesi araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Katılımcılarla doğrudan görüşen ve istenildiğinde katılımcıların tecrübelerini paylaşan nitel araştırmacı zamanını çalışma alanda harcayan, çalışma alanında tecrübe ettiği perspektiflere bilgilerin analizinde yer veren kişidir. Nitel araştırmalarda katılımcılarla görüşülmesi, sorun alanlarına ilişkin gözlemlerin yapılması, konu ile ilgili dokümanların incelenip analizlerinin ortaya koyulması, araştırma kaynaklarına yakın olma ve araştırılan konuya hakim olma önem teşkil etmektedir. Diğer bir ifadeyle nitel araştırmacı, yaptığı araştırmayla bütünleşir, araştırmanın doğal bir parçası haline gelir ve kimi zaman bir bilgi, bir veri toplama aracı işlevi gördüğü söylenebilir (Yıldırım, Ali ve Şimşek 2018).

Araştırmalarda, beklenen ya da gizli kalmış olgu ve olaylara ait verilerin toplanabilmesi için veri toplama araçlarının amaca hizmet etmesi gerekmektedir. Bu maksatla yapılan bu nitel araştırmada katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin her yönüyle ortaya çıkarılabilmesi, konu ile ilgili objektif verilere ulaşılabilmesi için veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ve açık

uçlu anket formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı oluştuktan sonra verilerin toplanması sürecine geçilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırma, Amasya ilinde bulunan resmi ve özel ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler dersini okutan toplam 41 branş öğretmeni ile yürütölmüş, görüşme ve anket soruları katılımcılara yöneltilerek cevaplara ulaşılmıştır. Görüşme ve anket soru formlarından 41 öğretmenin formları dikkate alınmış 9 öğretmenin formları araştırma için uygun bulunmamıştır. Pandemi dönemi olması sebebiyle katılımcıların durumuna ve tercihine uygun olarak görüşmelerin yüz yüze ya da çevrimiçi şekilde gerçekleştirilmiş olup, kimi katılımcının genel tercihleri doğrultusunda e-posta yoluyla da cevaplar alınmıştır. Veri toplam sürecinde 28 katılımcı öğretmenle görüşme ve anket formu yüz yüze uygulanmıştır. Yine 7 öğretmenle online şekilde görüşmeler yapılmıştır. Yüz yüze görüşme istemeyen 6 katılımcı ile de tercihleri doğrultusunda e posta yoluyla görüşme ve anket formu toplanmıştır. Görüşmeler esnasında kullanılacak formun hazırlanmasından sonra sorularla ilgili etik izin ve Amasya Üniversitesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden sosyal bilgiler öğretmenleriyle görüşme yapılabilmesi için gerekli izin 26.02.2021 tarihinde alınmıştır. İzin verilen tarihten sonra araştırma için veri toplama süreci başlamıştır. Amasya il merkezi, ilçe merkezleri, köy ve kasabalar da yer alan 29 kurumda görevli 51 sosyal bilgiler öğretmeni ile salgın şartları nedeniyle telefonla iletişime geçilmiş, çalışma hakkında bilgi verilmiştir. 50 öğretmen arasında 41 öğretmen gönüllölük esasına bağılı olarak çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden maksimum çeşitliliğı artırmak adına farklı özellikte ki ortaokullardan (merkez, köy, taşıma durumu, sosyo-költürel özellik vb.) katılımcıların belirlenmesine dikkat edilmiştir. Araştırmacı öğretmenlere çalışma ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmış olup aynı zaman da içtenlikle cevap vermeleri için isimlerini belirtmelerine gerek olmadığı ve isimlerinin kullanılmayacağı hususunda açıklamalar yapılmıştır. Görüşmeler 30.06.2021 tarihinde sonlandırılmış olup, verilerin analiz sürecine geçilmiştir

3.5. Verilerin Analizi

Veri analizinde NVivo 9 paket programından yararlanılmıştır. Analiz öncesinde öğretmenlere yöneltilen sorular görüşme sırasına göre sıralanarak ve görüşme yapılan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4...şeklinde katılımcıların sayısınca kodlanarak, numaralandırma işlemleri yapılmış olup sonrasında dökümleri gerçekleştirilerek metinler haline getirilmiştir. Görüşme metinlerinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan bütün kodlamalar Miles&Huberman yöntemine göre NVivo 9 paket programında

yapılmıştır. Toplam görüşme metinleri ile anket sorusu araştırmacı tarafından defalarca okunarak temalar ve kodlar saptanmış, cevaplar yorumlanmıştır. Yapılan tema ve kodlamalar tablolar halinde sunulmuştur. Bu çalışmada katılımcıların araştırma sorularına vermiş oldukları cevaplar gruplandırılmıştır. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar alıntılarla gösterilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden yapılan alıntılar o koda ilişkin tek görüş olma, sıklık, çarpıcı ifade edilmiş olma durumu, farklılık, tutarlılık ya da tutarsızlık temelinde seçilmiştir. Araştırma süresi boyunca başta danışman hocamız olmak üzere alanda uzman kişiler ve yüksek lisansını tamamlamış meslektaşlarımızla fikir, görüş alışverişleri yapılarak geçerlilik ve güvenilirlik artırılmıştır.

Araştırmaların içeriğini desteklemek ve daha sonraki yapılacak çalışmalara yön vermek amacı ile çok sayıda farklı analiz türleri kullanılmıştır. Kullanım biçimleri her bilim dalında göstermekle beraber her bilim alanı kendine has, araştırmasına uygun analizler ortaya koymaktadır. Dolayısıyla da araştırmalarda özellikle sosyal bilimler alanında birbirinden farklı birçok analiz türünün kullanıldığını görmek mümkündür. Yine özellikle sosyal bilimler alanı içerisinde İçerik analizleri eğitim bilimleri araştırma çalışmalarında sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Ültay, Dönmez Usta ve Durmuş, 2017; Ültay ve Ültay, 2014).

Araştırmalarda nitel veri analizine başlamak için ilk önce nitel veriler saflaştırılmalıdır. Bu işlem araştırmacı için oldukça uzun ve gereğinden fazla sabır isteyen zorlu bir süreçtir. Nitel araştırmalarda araştırmacı veri setini daha kolay çalışabileceği kullanışlı bir özgün forma dönüştürmelidir (Heritage, 1984). Örnek vermek gerekirse, görüşmelerin yapıldığı ses kayıtlarının üzerinde çalışmak ve kayıtların analizlerini yapmak önemli derecede güçlükler barındırmaktadır. Bu nedenle araştırmacının, görüşme ses kayıtlarını çalışma yapabileceği bir forma dönüştürmesi önemlidir (Jupp, 1996). Araştırmacı için görüşme ses kayıtlarını yazıya çevirme, ses kayıtlarının nitel analize dâhil edilmesi anlamına gelmektedir. Araştırmanın veri toplama aşamasında, çalışma alanında görüşmelerde alınan notlar, yapılan yönlendirmeler, kısa özetler nitel analizin başarılı bir şekilde amacına ulaşabilmesi açısından önemli katkılar sağlayacaktır (Lonkila, 1995). Bilimsel araştırmalara bakıldığında nitel veri analizlerinde uygulama ve yorumlama bakımından genellikle Miles-Huberman modelinin kullanıldığı görülmektedir (Baltacı, 2017).

Araştırmanın nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli ile yapılan kodlama, analizin ilk ve en önemli adımdır. Bu model ile analizin sonraki aşamalarına yön verilir. Verilerin sunulması ve azaltılmasının ön koşulu olan kodlama, nitel veri analizi başlatan ve araştırmanın analiz süresince farklı aşamalarda devam eden işlemler bütünüdür (Ragin, 1995). Miles-Huberman modeli ile yapılan kodlamada verileri, görünür hale getirmek için

belirli işaretçiler kullanılır. Bununla birlikte nitel veri analizinde kodlama, verilerin anlam bütünlüğünü sağlar, yapılan kodlama ile araştırma verilerinin oldukça kolay şekilde kavramsallaştırılması yapılır (Keller, 1995).

Nitel araştırmalarda verilerin sunulması aşamasında önceki analiz aşamasında azaltılan, belirli bir şekle sokulan verilere ilişkin bilgilerin düzenlenmesi sıkıştırılıp birleştirilmesi işlemleri yapılır. Kısaltılmış nitel analiz verileri üzerinde çalışmak oldukça güç olduğundan daha önce azaltılan araştırma verilerinin çeşitli sunum yöntemleriyle belli bir biçime dönüştürülmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırmacı için verilerin sunumunu kolaylaştıran şemalar, çizelgeler, grafikler, ağlar ve modeller gibi çok sayıda uygulama yöntemi bulunduğu görülmektedir. Böyle yöntemler somut veriler düzenlerken aynı zamanda verileri soyutlaştırmaya da yardım eder (Seale, 2001). Miles ve Huberman (1994), verilerin sunumu için grafikler ve çizelgeler yapılmasının, analiz verilerini görselleştirme ve kavramlaştırmada anlamında önemli kolaylıklar sağlayacağını ifade etmektedir. Araştırmacılar nitel veri analizlerinde, verileri toplar, verileri kısaltır, verileri kodlarına ayırarak belirli kategoriler haline getirir. Sonra oluşan kodlardan ortaya çıkan kategorilerden belli temalar oluşturur (Patton, 2002).

Araştırmaları sonuca ulaştıran önemli aşamalardan birisi olan analiz aşamasında araştırma verilerinin irdelenmesi, azaltılması, sınıflandırılması, kavramsallaştırılması ve görselleştirilmesi yapılmaktadır. Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkarmaya yönelik yapılan bu nitel araştırmada görüşme metinlerinin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmış olup, tüm analizler, bütün tema ve kodlar, Miles ve Huberman yöntemine göre NVivo 9 paket programında yapılmıştır. Analiz sonucunda tüm verilerin irdelenmesi, incelenmesi kolaylaşmış olup ortaya çıkan analiz sonuçları bulgular başlığı altında tema, kodlar ve tablolar eşliğinde verilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde Kovid-19 salgını nedeniyle uygulanmak zorunda kalınan uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler ele alınarak; katılımcı öğretmenlerden gelen verilere, bulgulara yer verilmiştir. Katılımcı görüşlerinden yapılan alıntılar sıklıkla, o koda ilişkin tek görüş olma, tutarlılık ya da tutarsızlık ve çarpıcı ifade edilmiş olması temelinde seçilerek, alıntılar şeklinde gösterilmiştir. Bulgular tablo ve şekillerle de desteklenerek nesnel sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.1.1. Sistemsel Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde teknoloji, alt yapı vb. alanlarda ne gibi güçlükler yaşadıkları sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Tema (Sistemsel Güçlükler)

Kodlar	f
Uzaktan Eğitim Programları	12
EBA Kaynaklı Sorunlar	24
Bilişim Araç Eksikliği	26
İnternet Erişimi-Alt Yapısal Güçlükler	35

Tablo 3'te sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sistemsel olarak yaşadıkları güçlüklerle ilişkin en fazla internet erişimi ve internet alt yapısıyla ilgili sorunlarla karşılaştıkları, yine bu süreçte kullanılacak bilişim araç-gereç eksikliğinin (tablet, telefon, bilgisayar vb.) süreci zorlaştırdığı ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan araştırmaya katılan öğretmenler yeterli uzaktan eğitim programlarının olmadığını, EBA' dan kaynaklı sorunlar nedeniyle güçlükler yaşadıklarını vurgulanmıştır. Veriler genel olarak incelendiğinde en fazla sorun olarak internet erişim ve alt yapısal

güçlükler olduğu görülmektedir. Katılımcılar sistemsel güçlükleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

“İnternet alt yapısının yetersiz olması nedeniyle bağlantı sorunları yaşadık, öğrencilerin bilişim araçlarına ve internete erişimi sınırlı olmasından dolayı derslere katılım istenilen sayıda olmadı. Öğrencilerin bazılarında derse girecekleri bir elektronik cihaz yoktu.” (Ö1)

Uzaktan eğitim başlangıç döneminde (Mart 2020) yaşadığım ilçenin internet alt yapısı çok iyi olmaması ve EBA sisteminin alt yapısı da bu geçiş döneminde zaman zaman yoğunluk nedeniyle kesintilere uğraması nedenleriyle uzaktan eğitim sürecinde sorunlar yaşadım. Canlı ders esnasında bağlantının kopması, sistemin beni ve/veya öğrencileri dışarı atması, canlı derse bağlanma sürecinin uzun sürmesi nedeniyle ders süresinde azalma gibi benzeri sorunlarla karşılaştım. Ancak zaman içerisinde internet altyapısı ve EBA'nın kendini yenileme ve güçlendirmesi teknoloji kaynaklı bu sorunları en aza indirdi. Ayrıca kullanmış olduğum bilgisayarımın işletim sistemi nedeniyle canlı ders sırasında ekran paylaşımı yaparken bazı sınırlandırmalarla karşılaşmam da yaşadığım teknolojik sorunlardan sayılabilir. (Ö3)

“İlçeye bağlı taşıma Merkezi köye okul olduğumuz için köylerin çoğunda internet altyapısının olmaması GSM operatörlerinin çok iyi çekmemesi...” (Ö5)

Öğrencilerin ekonomik durumu çok yüksek olmadığı için derslere katıldıkları cihazların şarj durumu ve yer yer arıza vermesi gibi yetersizlikler de dersleri olumsuz etkiledi. Bunun dışında eşim öğretmen olduğu için ve çocuklarım da okula gittiği için evde teknolojik alet sayısı yetersiz oluyor. Yani aynı anda 3-4 bilgisayar kullanmak gerekiyor ve bu durum da öğretmene büyük bir ekonomik külfet getiriyor.(Ö7)

“Öncelikle bulunduğumuz yer ilçe olarak internet altyapısında sorunlar yaşandığı için bağlanma ve hız konusunda sık sık sorunlar yaşanmakta. Ayrıca taşıma merkezli köyde görev yaptığım için öğrencilerin birçoğu gerek internet altyapı sorunları yaşadığı için...” (Ö9)

“İnternet erişim hızının yavaş olması sebebi ile görüntü ve ses aktarımında güçlükler çektim. Görüntü donması en çok karşılaştığım sorunlar arasındadır.” (Ö13)

“...ancak bazı durumlarda yoğunluk nedeniyle ya da bulundukları yerde internet hattından kaynaklı nedenlerle derse girişlerin zor olduğunu gördük.” (Ö14)

“Sistemin bu kadar yoğunluğu kaldırmadığını düşünüyorum. Normal şartlarda yeterli olan internetim bu dönemi yetersiz geldi.” (Ö16)

“Öğrencilerimiz köyde oldukları için internet alt yapısının yaşadıkları yerde bulunmaması...” (Ö18)

“Uzaktan eğitim sürecinde sadece alt yapı yetersizliği internetin yavaş olması ve çekmemesi gibi durumlar ile karşı karşıya kaldım.” (Ö19)

“...her evde internet ve bilgisayar olmaması. Öğrenci sosyo-ekonomik durumlarından dolayı teknoloji ve bilişim eksikliklerinin giderilmesinin zorluğu.” (Ö21)

“...öğrencilerimizin çoğunluğunun Bilgisayar tablet gibi teknolojik imkanların olmaması öğrencilerin uzaktan eğitime katılım noktasında ilgisiz ve isteksizliği karşılaştığımız başlıca güçlüklerdir.” (Ö22)

“...ekonomik sebeplerle bilgisayarı alamayan öğrenciler oldu Nadiren de olsa internet bağlantısı sorunları yaşadım bazı öğrencilerin mikrofonları yoktu.” (Ö24)

“Öğrencilerin bilişim araçlarına ve internete erişimi sınırlı olmasından dolayı derslere katılım istenilen sayıda olmadı. Öğrencilerin bazılarında derse girecekleri bir elektronik cihaz yoktu.” (Ö26)

“Öğrencilerin internet ve teknoloji kaynaklı eksiklikleri.” (Ö27)

“...bazı öğrencilerimizin teknolojik imkanlara sahip olmayışı uzaktan eğitimde ki katılımın düşük olmasına sebep olmuştur.” (Ö28)

“Bazen EBA'ya girişte gerek biz gerek öğrenciler sorun yaşadı. Bazen karşılıklı seslerimizin ulaşmasında sorun yaşadık. Ayrıca EBA' nın Türkçe olmaması da bazen aktif kullanmayı olumsuz etkiledi.” (Ö29)

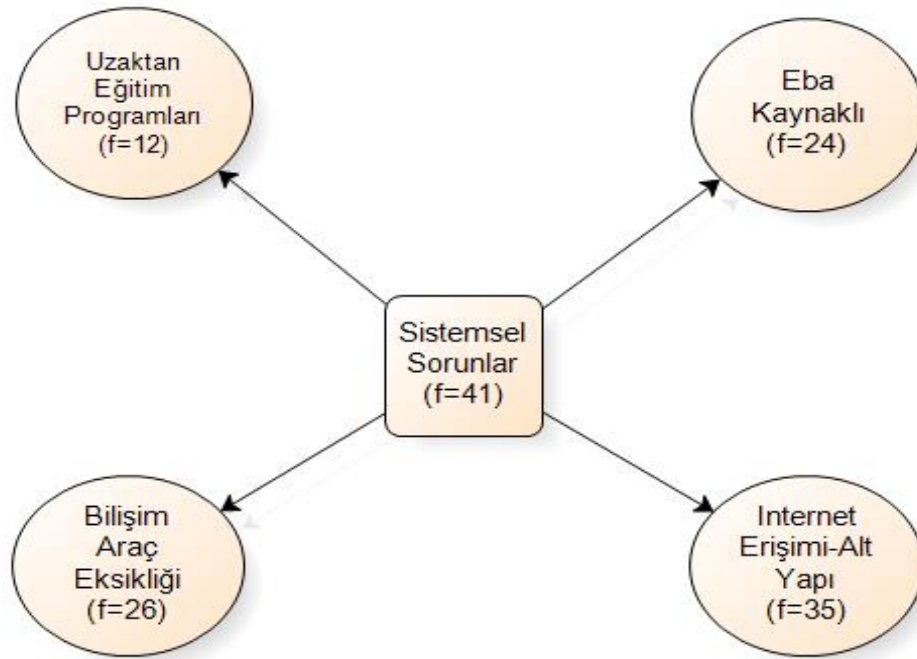
Uzaktan eğitim sürecinin başlarında EBA' da yaşanan yoğunluk ve EBA alt yapısında ki erişim sorunları sebebiyle zaman zaman EBA' ya bağlanma konusunda problem yaşadığım oldu. Ders esnasında EBA 'da yaşanan kopmalardan dolayı farklı programları kullanmak zorunda kaldım ve bu programları kullanırken birkaç kez tanımadığım kimselerin derse katılmaları sistem güvenliği hususunda beni endişeye sevk etti. (Ö31)

EBA sisteminin alt yapısı da bu geçiş döneminde zaman zaman yoğunluk nedeniyle kesintilere uğraması nedenleriyle uzaktan eğitim sürecinde sorunlar yaşadım. Canlı ders esnasında bağlantının kopması, sistemin beni ve/veya öğrencileri dışarı atması, canlı derse bağlanma sürecinin uzun sürmesi nedeniyle ders süresinde azalma gibi benzeri sorunlarla karşılaştım. (Ö32)

“EBA sisteminin ara ara tıkanması, öğrencileri ve beni dersten atması gibi sorunlar yaşadım.” (Ö33)

“EBA alt yapısından kaynaklanan erişim problemler, EBA içeriklerinin yeterli olmaması.” (Ö37)

Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığım problemlerden en önemlisi internet çekim gücünün düşük olması ve canlı derslerin niteliğini düşürmesi. Özellikle kasabada görev yaptığım için çocukların internet kaliteleri çok düşük oluyordu ve bu durum ses konusunda kesiklikler yaratıyor ve ders esnasındaki dosya paylaşımlarında çoğu zaman sorun yaratıyor. (Ö39)

Şekil 1. Sistemsel güçlükler

Şekil 1 incelendiğinde 35 katılımcının sistemsel güçlük olarak internet erişimi-alt yapı sorunlarını belirttiğini, 26 katılımcının bilişim araç gereç eksikliğine vurgu yaptığını, 24 katılımcının ise EBA' dan kaynaklı sorunlara yer verdiğini görmekteyiz. Yine 12 katılımcı uzaktan eğitim programlarının yetersizliğine değinmiştir.

Araştırma sonucu ortaya çıkan verileri incelediğimizde uzaktan eğitim sisteminin uygulayıcısı olan öğretmenlerin pandemi ile başlayan bu süreçte çeşitli sistemsel güçlükler ile karşılaştıkları görülmüştür. En fazla sorun-güçlük olarak internet kesintileri, internet alt yapı sorunları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun uzaktan eğitim sürecinde hem öğretmen hem de öğrenci açısından derslerin işleniş ve bütünlüğünü bozduğu dile getirilmiştir. İnternetin sık sık kesildiğinden, internetin yoğunluğundan dolayı yaşanan kopmalardan bahsedilmiştir. Yine en büyük problemlerden birinin de uzaktan eğitim için gerekli olan bilgisayar, telefon, tablet vb. bilişim araç gereç eksikliği olduğu verilerden anlaşılmıştır. Öğrencilerin önemli bir bölümünün de uzaktan eğitime araç gereç eksikliğinden dolayı katılamadığı vurgulanmıştır. Verilerin bazılarında gerekli uzaktan eğitim programlarının yetersiz olduğundan, Bakanlığın EBA sisteminde yoğunluk yaşanmasından kaynaklı sorunlar olduğu ortaya konulmuştur. Genel olarak tüm veriler düşünüldüğün de öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde sistemsel güçlükler yaşamakta ve öğretmenlerin yaşadıkları bu güçlüklerin eğitim-öğretimin başarısını düşürdüğü görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.2.1. Yöntem Ve Tekniksel Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde yöntem teknik uygularken karşılaştıkları güçlükler sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tema (Yöntem-Tekniksel Güçlükler)

Kodlar	f
Uygulama Zorlukları	33
Öğrenci İlgisizliği	13
Çeşit Azlığı	17

Tablo 4'te sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük bir bölümünün uzaktan eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri uygulamada zorlandıkları, her yöntemi uygulayamadıkları, sürece ilişkin yöntem ve teknik bulmakta güçlük yaşadıkları, çeşit olarak yeterli yöntem teknik bulamadıkları görülmektedir. Sürece uygun yöntem ve teknik bulma noktasında çeşit azlığına vurgu yapılmıştır. Yine öğretmenler tarafından uygulanan yöntem ve tekniklere karşı öğrencilerin ilgisizlikleri de dile getirilmiştir. Verileri genel olarak incelediğimizde süreçte öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları uygulama zorlukları olmuştur. Katılımcılar yöntem teknik kaynaklı güçlükleri şu şekilde ifade etmiştir:

"Yöntem teknik konusunda çok fazla seçenek olmadı." (Ö1)

"Uzaktan eğitim sürecinden dolayı kullandığım yöntem ve teknikler sınırlı kaldı." (Ö5)

"Materyal kullanılarak yapılabilecek bazı etkinlikleri canlı derslerde yapamadık. Drama, oyun, canlandırma gibi etkinlikleri yapmak canlı derslerde pek mümkün olmuyor." (Ö7)

"Online süreçte bazı kazanım içeriklerinin aktarılması konusunda uzaktan eğitimle yürütüldüğü için yöntem ve teknikler kısırlı kaldığından kaynaklı sorun yaşadık. Her yöntem teknik uygulanamadı. Sürece uygun yöntem ve teknikler kullandık." (Ö8)

"Kullandığım yöntem ve teknikler sınırlı kaldı. Sürece uygun yöntem ve teknikler kullandım. Anlatım, soru cevap yöntemleri ağır bastı. Video ve sunularla da yöntem ve teknikleri destekledim." (Ö12)

"Uzun süre ekran başında olmaktan kaynaklanan bir sıkılma oluyor, herkes için. Çocukların ilgisini çekebilmek, derse katılımı sağlamak ve kazanımların

gerçekleşebilirliğini tespit etmek önemli. Yüz yüze eğitimde yararlandığımız teknikleri kullandık ancak iletişimin sürekli açık tutulmasına çalıştık.” (Ö15)

Yöntem teknik konusunda çok fazla seçenek olmadı. Öğrencilerin yüzlerini bile göremediğimiz için öğrencilerle kontak kurmak, temas kurma konusunda sıkıntılar oldu. Anlatım, soru cevap, bireysel çalışma gibi sınırlı sayıda yöntem teknik kullanıldı. Doğrudan öğrenci ile göz teması ve iletişim kuramadığımız için yöntem tekniklerde verimlilik anlamında sorunlar yaşadık. İstedığımız yöntem ve teknikleri tam anlamıyla kullanamadık. (Ö18)

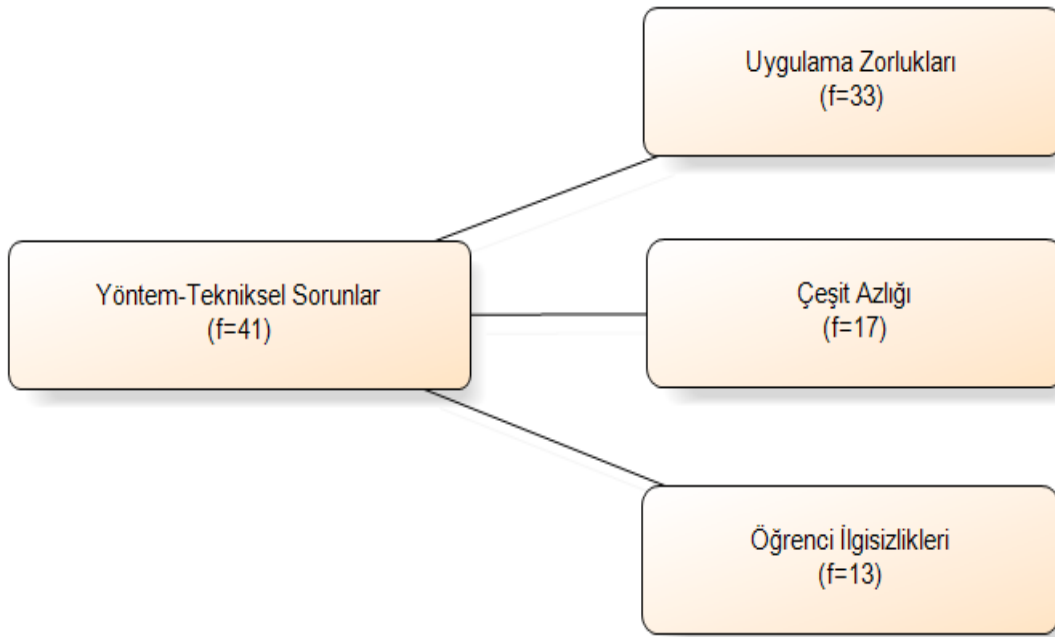
“Kullandığım yöntem ve teknikler sınırlı kaldı. Sürece uygun yöntem ve teknikler kullandım. Anlatım, soru cevap yöntemleri ağır bastı.” (Ö23)

Oldu. Canlı ders yapmak tüm öğretmenler için yeni karşılaşılan durumlardan biri olduğu için ilk başlarda canlı ders yaparken nasıl yöntem teknikler kullanılması gerektiği konusunda tereddütler yaşadım. Özellikle öğrencinin dikkatini canlı tutmak, etkin bir şekilde dersi dinleyip dinlemediğini denetlemek, dersleri yaparken neler yapılırsa ders daha verimli olur konusunda zorluklar yaşadım. Özellikle sunum kullanılan derslerde öğrencinin ders kitaplarıyla uyumlu sunumlar hazırlamak ve ders kitabıyla koordineli bir şekilde konuların işlenmesi zorlayıcı bir durum oldu. Yine derslerde görsel materyal ve video gibi materyaller kullanılınca bunların öğrencinin cihazlarında oynatılması ve gösterilmesi internet kalitesinden dolayı bazen mümkün olmuyor. (Ö25)

“Sınıf ortamında kullanacağım birçok yöntem ve tekniği kullanma imkanım olmadı bu da dersi biraz daha monoton hale getirdi.” (Ö29)

“Bazı yöntem ve tekniklerde öğrencilerin derste pasif kalmalarından dolayı amaca ulaşılamadı. Soru cevap yöntemi askıda kalıyor böyle olunca. Sesi kapatıp hiç cevap vermeyen çok öğrenci oluyor.” (Ö36)

“Uzaktan eğitimde klasik sunuş yöntemini kullandım. Düzenli bir ödevlendirme yapamadım. Çevrim içi yapılan derslerde öğrencilerden dönüt alamadım gerekli ilgi ve alaka gösterilmedi.” (Ö41)

Şekil 2. Yöntem-tekniksel güçlükler

Şekil 2 incelendiğinde 33 katılımcı öğretmen yöntem tekniksel sorun olarak uygulama zorluklarını, 17 katılımcı öğretmen çeşit azlığını ve 13 katılımcı öğretmen ise öğrenci ilgisizliklerini belirtmiştir.

Katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğretmenlerin sürece uygun yöntem ve teknik bulma konusunda zorlandıkları, bulamadıkları ve her yöntemi uzaktan eğitimde uygulayamadıkları görülmüştür. Yine öğretmenler tarafından uygulanan yöntem ve tekniklere karşı öğrencilerin ilgisizlikleri dile getirilmiştir. Öğrencilerin uygulanan kimi yöntemde sıkıldıkları, ilgi göstermedikleri görülmüştür. Yöntem ve tekniklerin sınırlı olması ve uzaktan eğitimde her yöntem ve tekniğin uygulanmasının oluşturduğu zorluğun öğrenci ilgisizliği ile birleşmesi sonucu süreç içerisinde güçlüklerle karşılaşıldığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun sürecin verimliliğini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak veriler değerlendirildiğinde sürecin en önemli unsurlarından biri olan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri yöntem tekniksel anlamda güçlüklerle karşılaştıkları görülmüştür.

4.2.2. Ders Araç-Gereç Kullanımı Ve Temin Etme İle İlgili Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde ders araç-gereç kullanımı ve temin etme ile ilgili karşılaştığınız güçlükler sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Tema (Ders Araç-Gereç Temini ve Kullanımı)

Kodlar	f
Araç-Gereç Temin Etme	
Kolay	32
Zor	9
Toplam	41
Araç-Gereç Kullanımı	
Kolay	26
Zor	15
Toplam	41

Tablo 5'te sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin ders araç-gereç temininde güçlüklerle karşılaşmadıkları, katılımcıların bir kısmının ise temin ederken güçlüklerle karşılaştıkları görülmüştür. Yine öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde ders araç-gereci kullanırken zorluk yaşamadıkları görülmüştür. Katılımcıların bir bölümü araç-gereç kullanımında zorlandığını belirtmişlerdir. Katılımcılar ders araç-gereç temini ve kullanımında karşılaştıkları güçlükler ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Canlı dersler pandemi döneminde ilk defa yoğun olarak kullanılmaya başlandığı için ders araç gereç ve materyal temininde zorluklar yaşandı. Özellikle müfredatla ve ders kitabıyla uyumlu sunum dosyaları bulmak ve hazırlamak zor ve zaman alıcı oldu. Bunun dışında görsel, işitsel vb. Öğrencinin dikkatini derse toplayabilecek materyal bulmak konusunda zorluklar yaşadım. Canlı ders programlarının dilinin İngilizce olması ve belirli bir dakikadan sonra ücretli olması da yine yaşanan zorluklardan biriydi. (Ö1)

“Uzaktan Eğitim sürecinde ders araç-gereç kullanımı ve temin etme konusunda güçlükler yaşadım. Dijital veri üretmede yeterli tecrübeye sahip olmadığım için döküman bulmakta zorlandım.” (Ö3)

“Uzaktan eğitim yüzünden somutlaştırma gereği duyduğumuz (yeryüzünün şekilleri, dünyamızın şekli, ekvator, paralel, meridyen vb.) konularda araç-gereç temin edilemediğinden derslerimizde ki verim düşmüştür. Her konuya uygun araç gereç temin edemedim.” (Ö4)

“İnternet ortamında indirdiğim sunularla ders işlediğim için araç gereç kullanımı ve temini noktasında dikkate değer bir sorun yaşamadım.” (E-1)

“Bu konuda bir sorunla karşılaştığımı düşünmüyorum. İşlenecek her kazanım ile ilgili ders notunu kimi zaman ben hazırladım kimi zamanda üye olduğum gruplardan temin ederek...” (Ö6)

Uzaktan eğitim sürecinde genellikle bilgisayar içerikli materyaller kullandım. Ekran paylaşımı ile dersi öğrencilere aktardım. Yaşanan sürecin tek işler yolu bu olduğunu düşündüm. Ders için hazırlanan sunular eşliğinde konuyu öğrencilere anlattım. Ayrıca dersimiz ile ilgili öğrencilerimizin ilgisini çekecek ve hoşça vakit geçirecekleri oyunsal etkinliklere ağırlık verdim. (Ö8)

“Bu konuda ciddi bir güçlükle karşılaşmadım internet sayesinde ders araç ve gereçlerini kitap kaynak ve benzeri ulaşabilme imkânına sahip olmak sürecin olumlu yanlarıydı.” (Ö9)

“Bununla ilgili pek sıkıntı olmadı, çünkü hem EBA da hem de pek çok sanal ortamda ulaşılabilir kaynaklar var.” (Ö11)

“Yüz yüze eğitimden daha kolay ve daha pratik erişim sağlanabiliyor slaytlar, haritalar, şemalar ve tablolar daha aktif kullanılabilir. Bu nedenle herhangi bir sorun yaşamadım.” (Ö13)

“Hayır olmadı. Konuyla alakalı araç gereçleri gerek kendim karşıladım gerekse de internet ortamında hazır indirdim, kullandım. Bu konuda sorunla karşılaşmadım.” (Ö15)

“Herhangi bir güçlükle karşılaşmadım bilgisayar ortamındaki internet ortamındaki dökümanları kullandım.” (Ö16)

“Araç gereç eksiği hissedilmedi EBA' da yer alan Video ders anlatımları faydalı oldu” (Ö17)

“Dersin içeriği gereği fazla bir sıkıntı olmadı. İnternet ortamından gerekli tüm kaynaklara ulaştım. Sadece kullanımda internet kesilmesi kaynaklı kimi zaman güçlüklerle karşılaştım.” (Ö19)

“Her ne kadar dijital ortam üzerinden görseller grafikler paylaştım da somut materyal kullanımı, şartlardan dolayı daha az oldu ama araç-gereç konusunda ciddi sorunlar yaşamadım” (Ö29)

“Temin edilse de uygulamada internet nedeni ile sıkıntı yaşandı.” (Ö22)

“...Video paylaşımlarında ise ses kesilmesi, bağlantı kopması ve görüntünün net olmaması gibi teknik sorunlarla karşılaştım.” (Ö24)

“...Sadece kullanımda internet kesilmesi kaynaklı kimi zaman güçlüklerle karşılaştım.” (Ö25)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin araç gereç kullanarak yaptıracağımız etkinlikleri öğrencilerinde imkanları dolayısıyla yapmanın pek mümkün olmadığını gördüm...” (Ö19)

“Öğretim programlarının uzaktan eğitime uygun olmaması, dijital araçların yetersizliği, uzaktan eğitime uygun basılı ve dijital materyallerin yetersizliği, müfredatın uzaktan eğitim

için yoğun olması, seyreltmeye gidilmemesi. Müfredatın yoğun olmasından dolayı uygun ders araç-gereç bulunmaması.” (Ö27)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin araç gereç kullanarak yaptıracağımız etkinlikleri öğrencilerinde imkanları dolayısıyla yapmanın pek mümkün olmadığını gördüm. Öğrencilerin ders kitabı defterini yanında bulunduramamasından kaynaklı güçlükler yaşandığını söylemem mümkün.” (Ö28)

Akıllı tahta uygulamaları ile mümkün olduğunca öğrenimi desteklemeye çalıştım dijital ortam üzerinden paylaşımlar yapabildik öğrencinin somut materyalle karşılaşması daha aza indirildi görsel materyaller kullanıldı. Bazen internet kopukluklarından dolayı e-ortam materyallerinin gösteriminde sorunlarla karşılaştım. Bunun dışında bu konuda herhangi bir güçlükle karşılaşmadım. (Ö30)

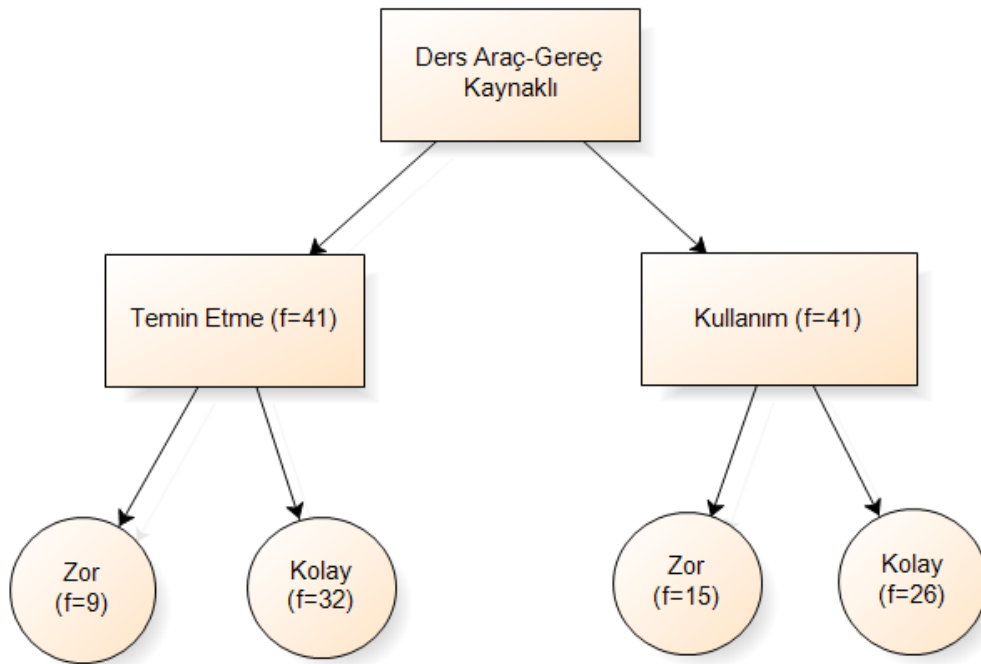
“Kullanılan araç gereçler elektronik ortamda olduğu için çok büyük sorunlar yaşanmadı.” (Ö31)

Derslerde işlenecek kazanım ile ilgili hazırlanmış sunumlar kullandım, Morpa Kampüs, Okulistik, EBA gibi eğitim platformlarından konu anlatım videoları kullanarak öğrenmeyi görsel ve işitsel olarak destekledim. Üyesi olduğum online test hazırlama uygulaması ile her hafta Konu Kazanım Testi ve ünite sonlarında da deneme sınavları yaparak ölçme değerlendirme çalışmaları yaptım. (Ö33)

“...Ayrıca bakanlığın ebada sık sık yayınladığı yardımcı kaynaklar faydalı oldu. Genel olarak ders araç-gereç kullanımı ve temininde bir sorun yaşamadım.” (Ö35)

“Yüz yüze eğitimden daha kolay ve daha pratik erişim sağlanabiliyor. Slaytlar, haritalar, şemalar ve tablolar daha aktif kullanılabilir. Bu nedenle herhangi bir sorun yaşamadım.” (Ö39)

“Yüz yüze eğitim de kullandığım sunuları canlı derslerde de kullandığım için herhangi bir sorunla karşılaşmadım.” (Ö41)

Şekil 3. Ders araç-gereç kaynaklı güçlükler

Şekil 3'te ki veriler incelendiğinde 32 katılımcının araç-gereç temin etme de zorlanmadıkları, 9 katılımcının ise zorlandığı görülmektedir. Yine 26 katılımcının uzaktan eğitimde araç-gereç kullanırken zorlanmadığı, 15 katılımcının ise zorlandığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda ki veriler genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin büyük bölümünün uzaktan eğitim sistemine yönelik araç-gereç temin etme konusunda sorun yaşamadıkları görülmektedir. Öğretmenler dersleri için gerekli araç-gereç ve dökümanlara gerek internet ortamlarından ulaşabildiklerini gerekse de kendi çabaları ile oluşturdukları ders araçları ile derslerini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Çeşitli ortamlardan istedikleri araç-gereçleri temin ettiklerini dile getirmişlerdir. Yine tabloyu incelediğimizde katılımcıların önemli bir bölümünün araç-gereçleri uzaktan eğitim sürecinde kolaylıkla kullandıkları, herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmüştür. Sonuç olarak kimi katılımcı tarafından konu ile ilgili güçlükle karşılaşıldığı belirtilmiş olsa da çoğu katılımcının aynı konuda sorun yaşamadıkları, tam tersine sürece uygun her türlü araç gerece ulaşip rahatlıkla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Yine ne kadar sorun yaşanmadığını belirten katılımcı öğretmenlerin sayısı fazla olsa da güçlükle karşılaşanların da küçümsenmeyecek oranda oldukları görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin bir bölümü sürece uygun araç-gereç temini ve kullanımı konusunda güçlüklerle karşılaşmışlardır.

4.2.3. Ders Saat Ve Süreleri İle İlgili Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde ders saat ve süreleri yeterli gelip gelmediği sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Tema (Ders Saat Ve Süreleri)

Kodlar	f
Yeterli	29
Yetersiz	12
Toplam	41

Tablo 6’da sunulan veriler incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu tarafından ders saat ve süreleri yeterli olarak nitelendirildiği görülmektedir. Yine tablo incelendiğinde de katılımcıların bir bölümünün de ders saat ve sürelerini yetersiz olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu ders saat ve sürelerini yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcı öğretmenler ders saat ve süreleri ile ilgili görüşlerini aşağıda ki şekilde ifade etmişlerdir.

“İnternet üzerinden uzaktan eğitim olduğu için özellikle ilköğretim seviyesinde öğrencinin odaklanması ve dikkate açısından 30 dakika ideal bir süreydi.” (Ö2)

“Haftalık 3 saat Sosyal Bilgiler dersi benim için yeterliydi. 2 saatini konu anlatımında kullandım bir saatinde etkinlik ve değerlendirme yaptım.” (Ö4)

“Yeterli geldi yoklama vs. gibi işlere zaman ayrılmadı. Yüz yüze eğitimden farklı olarak daha çok anlatım soru-cevap teknikleri uygulandı. Bu da zaman kazandırdı bizlere.” (Ö7)

Uzaktan eğitimde dersler 30 dakika işlendi ve normal müfredattaki sayıda dersimiz vardı. O yüzden ders saat ve sürelerinde sorun yaşanmadı. Esas sorun derse katılım konusundan yaşanan güçlüklerdi. Özellikle öğrenci için bilgisayar veya telefon başında günde 7 ders yapmak zorlayıcı bir unsurdu. (Ö9)

Ders saatleri uzaktan eğitim başladığı ilk zamanlarda EBA’nın izin verdiği saatlerden dolayı yetmemekteydi. Ancak altyapı çalışmaları ve zoom kaynaklı ders işleme nedeniyle normal ders saatleri tanımlandı. 30 dk. planlanan dersler yüz yüze eğitimdeki 40 dk. ya nazaran az görünse de dersi anlatmaya *yettiğini söyleyebilirim. Konuları yetiştirmekte herhangi bir sorun yaşamadık.* (Ö11)

“Ben uzaktan eğitim sürecinde verilen ders saat ve sürelerinin yeterli olduğu kanaatindeyim. Ancak T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin ders saatinin az olduğu ve 3 ya da 4 saate çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö12)

“Uzaktan Eğitim sürecinde ders saat ve süreleri yeterliydi ancak ders saatlerinin sürekli değişmesi, akşam saatlerine ders atamalarının yapılması güçlükler doğurdu. 30 dk. Ders süreleri ve molalar süre olarak yeterliydi.” (Ö15)

“Sosyal bilgiler dersinde yeterli geldi, fakat T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi 30 ar dakikadan 2 ders çok az.” (Ö16)

“İnkılap tarihi dersinde zamanı tasarruflu kullanmak zorunda kaldığımız için bazı konular derinlemesine analiz edilemedi. Sosyal Bilgiler dersinde genel olarak zaman problem yaşanmadı.” (Ö18)

“Evet yeterliydi derslerin 30 dakika olması daha iyi oldu.” (Ö19)

“Bu konuda uzaktan eğitim sürecinde otuz dakikalık ders süresi konudan konuya ya da öğrenci katılımı göz önünde bulunduğunda değişkenlik gösterdiğini söylemem mümkün. Ama genel itibari ile bakıldığında ders saat ve süresi yeterli olmuştur.” (Ö20)

“Ders saati ve süreleri yeterli geldi çünkü 30 dakikadan sonra bilgisayar karşısında oturmak sürekli ekrana bakmak göz sağlığını bozuyor zihni çok yoruyor.” (Ö25)

“...yeterli geldi daha uzun bir süre, ekran karşısında öğrenciyi sıkabilirdi.” (Ö26)

“Sosyal bilgiler için yeterli geldi. İnkılap Tarihi 2 saat uzaktan eğitim yeterli değil.” (Ö27)

“...ders saat ve süreleri uzaktan eğitim için yeterli geldi.” (Ö28)

“Ders sürelerinin yeterli olduğunu düşünüyorum çünkü ekran Karşısında ortaokul seviyesindeki çocukların uzun süre dikkatini toplayacağını düşünmüyorum dikkatlerini toplamak ve ilgilerini çekmek oldukça güç oldu.” (Ö30)

“Öğrencilerin derse katılımlarında gecikmeler yaşanmasından dolayı süre bazen yetersiz olabilmektedir. Ders saatleri yüz yüze eğitimden daha az olduğu için konuları yetiştirmekte zorlandım diyebilirim.” (Ö31)

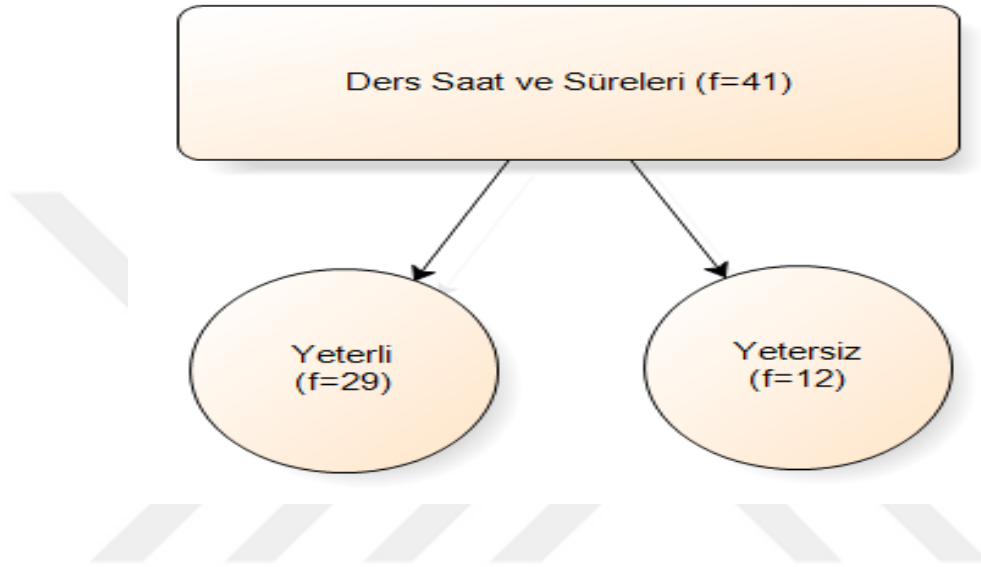
“Sosyal Bilgiler dersinin sözel ve kazanımlarının fazla olmasından dolayı üzerinde durulması gereken konularda yeterli derece de durulamadı.” (Ö33)

Sürekli gün boyunca ekranda kaldığımızı düşünürsek ders süreleri sosyal bilgiler için yeterli oldu. Ancak yüz yüze eğitimde olduğu gibi ders konu ve içeriklerimizin verilebilmesi için ders saatlerinin yeterli olduğunu söyleyemem. Özellikle T. C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi için bu durum daha önemli. (Ö35)

Sosyal bilgiler derslerinde, kullanılan yöntem ve tekniklerle de bağlantılı olarak müfredat doğrultusunda kazanımları verebildim. Fakat TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde normal süreçte 40 dakikalık sürede vermekte zorlandığımız kazanımları 30 dakikada verebilmek için konuları daha özet halinde vermek zorunda kaldık. Haftalık ders saati süresi artırılmalı. (Ö38)

“Hayır ders saat ve süreleri çok kısıydı. Bu durum dersin işlenmesinde ve müfredatın bitirilmesi de sıkıntılar yaratılmıştır.” (Ö40)

“Yeterli gelmedi. Süresi sınırlı olan uzaktan eğitimde ve canlı derslerde örgün eğitimde uygulanan müfredatın aynısı verilmiş hali hazırda yoğun olan müfredatın bu süre içinde verilmesi sorun olmuştur. Ders müfredatını yetiştirmek için zamanın yeterli olmaması, ölçme-değerlendirme için zamanı sınırlandırmıştır.” (Ö41)

Şekil 4. Ders saat-süreleri

Şekil 4’te ki veriler incelendiğinde 29 katılımcı ders saat ve sürelerini yeterli, 12 katılımcı ise yetersiz olarak ifade etmiştir.

Katılımcıların ifadeleri veriler incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğun ders saat ve sürelerini yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde 30 dk. olarak belirlenen sürelerin bu süreçte yeterli olduğu vurgulanmıştır. Gerek sürecin ortaya çıkardığı uzaktan eğitim süreci gerekse de sosyal bilgiler dersinin kendi özelliği itibari ile (daha çok görsellik ve yorumlama) ders saat ve sürelerinde herhangi bir sorunla-güçlkle karşılaşılmamıştır. Sürelerin yetersiz olduğunu dile getiren katılımcıların çoğunluğu İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için düşüncelerini belirttiklerini bu dersin konu ve müfredat anlamında yoğunluğundan kaynaklı süre yetersizlikleri yaşadıklarını dile getirilmişlerdir. Yine ders saat ve sürelerini yetersiz gören bazı katılımcılar da uygulanan müfredatın yüz yüze eğitime uygun olduğunu, uzaktan eğitime uygun olmadığını 30 dk. derste tüm hedef ve kazanımları vermenin mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Bu anlamda yüzde olarak düşüğe olsa uzaktan eğitim sürecinde normal eğitim şartlarında ki müfredatı uygulamanın güçlükleri ile karşılaşmış olup, bu durum da sürecin başarısını olumsuz etkilemiştir. Sonuç olarak katılımcı Sosyal Bilgiler

Öğretmenlerinin bir bölümü ders saat ve sürelerini yetersiz olarak görmüş ve bu konuda güçlüklerle karşılaştıkları görülmüştür.

4.2.4. Sosyal Bilgiler Ders Başarısında Kullanılan Ölçme Değerlendirme Yöntemleri/Karşılaşılan Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders başarısını hangi ölçme değerlendirme yöntemleriyle değerlendirdikleri ve karşılaştıkları güçlükler sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7. Tema (Uzaktan Eğitim Ölçme Değerlendirme Yöntemleri)

Kodlar	f
Kazanım Testleri	9
Çoktan Seçmeli Testler	10
EBA	9
Ders Katılımı	18
Online Ölçme Değerlendirme Kaynakları	11

Tablo 7’de ki veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri olarak online ölçme değerlendirme kaynakları, ders katılımı, çoktan seçmeli testler, kazanım testleri ve EBA kaynakları olarak ifade edilmiştir. Devamsızlıkların ölçme ve değerlendirme süreçlerinde önemli bir unsur olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun devam-devamsızlıkları dikkate aldığını ve çoktan seçmeli testler ile online kaynakları kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8. Tema (Ölçme Değerlendirme Karşılaşılan Güçlükler)

Kodlar	f
Devamsızlık	25
Uygulama Zorluğu	11
Ders Dışı Zaman Geçirme	2
İnternet/Bilişim Sıkıntıları	19
İsteksizlik/İlgisizlik	7

Tablo 8’de ki veriler incelendiğinde katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme de karşılaştıkları güçlüklerin; devamsızlık, internet/bilişim sıkıntıları, uygulama zorlukları, isteksizlik/ilgisizlik ve ders dışı zaman geçirme olarak dağıldığı görülmektedir. Süreçte ki en önemli güçlüğün devamsızlıklar olduğu onu internet/bilişim sıkıntılarının takip ettiği tablodan anlaşılmaktadır. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerini ve bu süreçte karşılaştıkları güçlükleri şu şekilde ifade etmişlerdir.

Ders başarısını veya kazanımların kazanılıp kazanılmadığını öğrenmek için genelde ders esnasında veya dersin sonlarında interaktif testler ve etkinlikler yaptım. Bunun dışında test kağıtları hazırlayıp bunların fotoğraflarını paylaşarak öğrencilerle birlikte çözümler yaptım. Yine sözlü soru cevap yöntemiyle kazanımların kazanılıp kazanılmadığını değerlendirdim. Ama derse katılım çok yetersiz olduğu için çok verimli bir ölçme değerlendirme süreci yaşanmadı. (Ö1)

Öncelikle derslere düzenli katılma, derste aktif olma, sorulara cevap vermede isteklilik gibi faktörler öğrencileri değerlendirmemde etkili oldu. Bunun yanında okulda yaptığımız yazılılar, verdiğimiz projeler, EBA ve watsaptan yolladığımız konu ve sorulara dönütler ile öğrencileri değerlendirdim. Yaşadığım en büyük sıkıntı ölçme değerlendirme yapabileceğim yeterli öğrenciyle canlı dersleri yapmamak oldu.(Ö2)

“Uzaktan eğitim sürecinde sınavların iptal edilmesinden dolayı geleneksel ölçme araçlarını kullanamadık. Öğrencilerin başarısını değerlendirirken devamsızlık durumları, derse katılımları ve EBA’ dan gönderdiğimiz çalışmalara verdiği cevaplar doğrultusunda bir değerlendirme yaptım.” (Ö5)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerimi test sorularının ve klasik soruların da yer aldığı etkinliklerle ölçmeye çalıştım. Derse katılan ve her konuyu dikkatle dinleyen öğrencilerin başarıyla soruları cevapladığını tespit ettim. Öğrencilerin soruları yanlış cevaplamaları ya derse katılmadıklarından ya da dersteyken ses ve görüntüsünü kapatıp ders dışı bir şeyle meşgul olmalarından kaynaklandığını söyleyebilirim. (Ö7)

Öncelikle kazanımların ne ölçüde öğrenci tarafından alındığını ölçmek için online hazırladığım ve her hafta yaptığım Konu Kazanım Testleri/Deneme Sınavları yaptım. Karne notları verirken bir değerlendirme ölçeği hazırladım. Öğrencinin uzaktan eğitim sürecinde derslere katılım sıklığı, derslerde söz alma durumu vb. kriterlerin yer aldığı bir ölçek. Ancak imkansızlıkları nedeniyle bazı öğrencilerin istese de derslere katılamaması, kullandıkları cihazlarda yaşadıkları teknik sorunlar (mikrofon bozukluğu gibi), derslerde konuşmak istememeleri (sesinin ince olması nedeniyle arkadaşlarından çekinen öğrencim dahi vardı) ölçme değerlendirmede sorunlar yaşamama sebep oldu. (Ö9)

“Öğrencilerin derslere katılımı ve devamlılığı çok azdı. Düzenli bir ödevlendirme ve ödev takibi yapamadım. Buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirmede bakanlığın talimatına göre hareket edip canlı derslere katılımı, ilgi ve tutumlarına göre ölçme değerlendirme de bulundum.” (Ö11)

“8. sınıflar harici ders başarısını ölçmek için herhangi bir aracı kullanma fırsatım olmadı iki defa yazılar iptal olduğu öğrencilerin durumlarını değerlendirmek için uzaktan eğitim katılım performansını dikkate aldım verdiğimiz notların çok daha objektif ve durumu yansıtır olduğunu düşünüyorum.” (Ö12)

“Öğrencilerin dersteki aktifliğine ve derse katılım yüzdesine göre değerlendirme yaptım bazı öğrencilerin altyapı eksikliği bu değerlendirme için handikap oldu.” (Ö14)

Uzaktan eğitim sürecinde ders başarısını artırabilmek için online ölçme ve değerlendirme yapabileceğim uygulamalar ile ilgili araştırma yaptım. Quiziz, Wordwal, Mentimeter, Google dökümanlar hepsini denedim ücretli üyelikler aldım. Bu uygulamaların içerisinde en fazla verim aldığım uygulama QUIZİZ uygulamasıdır. Uygulama sürecinde bazı zorluklar tabi ki yaşadım. Öğrencilerin uygulamaya bağlanmakta zorlanmaları, etkinliğe katılmak istememeleri yaşadığım güçlükler. (Ö15)

“Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapılan sınavları iptal edilmesi maalesef notlarla ilgili adaletli olunmasını engelledi bu süreçte EBA' dan ve online olarak ödevlendirme yapıldı ancak derse girmeyen öğrencileri önceki yıllardaki performanslarına göre değerlendirdik.” (Ö18)

“Online test çözdük ders esnasında soru cevap yöntemi uygulandı.” (Ö19)

“Sonradan bakanlık tarafından iptal edilse de ara ara yüz yüze eğitime geçtiğimizde çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, sosyal medya üzerinden soru paylaşımları ve proje ödevleri vasıtasıyla değerlendirmeye çalıştık...” (Ö21)

“Canlı derse katılım, Whatsap tan gönderilen ödevleri yapma ve EBA' dan gönderilen ödevleri yapma şeklinde değerlendirmeler yaptım.” (Ö22)

“Online quiz siteleri, test soruları, online oyunlar ve online denemeler ile değerlendirmeler yapıldı.” (Ö25)

Bu süreçte en büyük sıkıntı ve ölçme değerlendirmenin yetersiz olmasıdır öğrencilerin hangi neden ile derslere katılmadığı tespit edememek veya derse katılmayanların EBA TV'yi izleyip izlemediklerini bilmemek ölçme değerlendirmenin objektif olmasını etkiliyor. Genelde e- ortamda ki ölçme ve değerlendirme kaynaklarını kullandım. (Ö26)

“EBA üzerinden konu tarama testleri ve sınavlar yoluyla...” (Ö28)

Sosyal Bilgiler ders kapsamında EBA üzerinde gönderdiğim konu, alıştırma testleri ve canlı derslerde yapmış olduğum soru-cevap yöntemi üzerinden değerlendirmelerde bulundum. Bu ölçme değerlendirme yöntemlerinde özellikle EBA üzerinden gönderilen görevlerin her öğrenci tarafından zamanın da yapılamadığı ya da tamamlanmadığı gibi olumsuz durumlarla karşılaştığımı söyleyebilirim. (Ö30)

“Whatsapp sosyal bilgiler Ödev grupları her sınıf için oluşturuldu oradan takip yapıldı EBA' dan gönderilen çalışmalar takip edildi.” (Ö32)

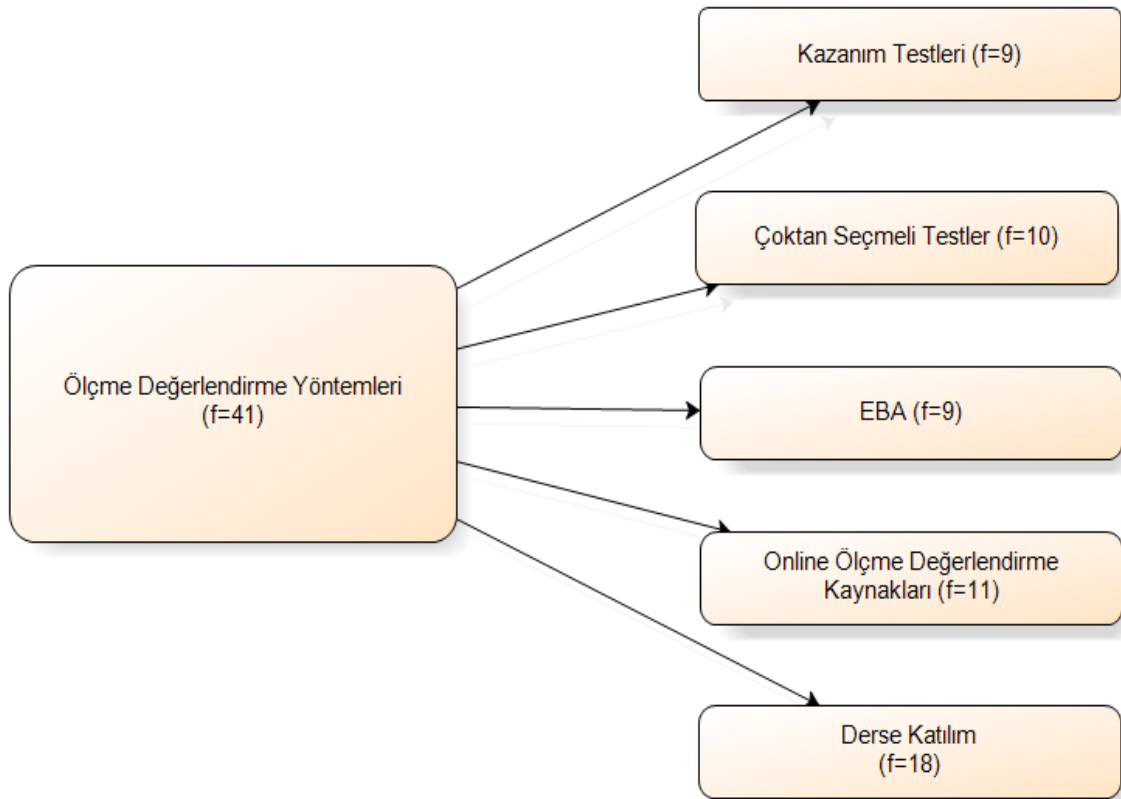
Uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme sürecinde daha çok EBA'yı kullandım. Orada ki çalışma, alıştırma ve testlerini gönderdim. Ayrıca kendi yüklediğim tarama testlerini gönderdim raporlar kısmından kontrollü sağladım Whatsapp'tan ünite değerlendirme testleri gönderdim çözüp bana geri göndermelerini istedim. Maalesef dönüt almakta güçlük çektim birçok öğrenciye tekrar tekrar hatırlatarak yaptırdım. Tek tek değerlendirmekte çok zaman ve emek harcamama neden oldu. (Ö33)

“Kazanım değerlendirme testleri uygulandı sonu etkinlikleri yapıldı ve testler çözüldü Konu ve kazanımlara ilişkin yarışma oyunları oynatıldı çoktan seçmeli testler boşluk doldurma ve doğru yanlış testi uygulandı bazı öğrencilerden geri dönüt almakta güçlükler yaşadım.” (Ö35)

“Çoktan seçmeli sorular, doğru-yanlış soruları, eşleştirme soruları, soru-cevap, boşluk doldurma soruları...” (Ö37)

“Ünite sonra da etkinlik ve çoktan seçmeli kavrama testleri yapıldı anlaşılmayan konuların üzerinden tekrar geçildi ödev kontrol listeleri tutuldu.” (Ö40)

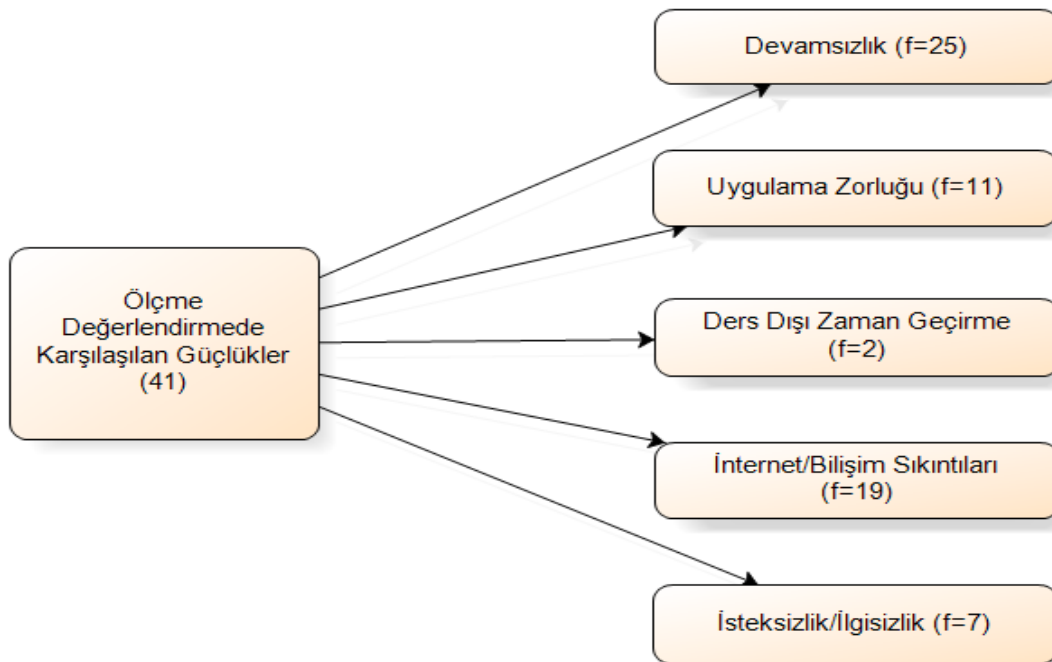
“Her haftanın son dersinde soru çözümleri yaptık öğrencilerim kazanım düzeylerinin bu şekilde ölçebildik.” (Ö41)

Şekil 5. Ölçme değerlendirme yöntemleri

Şekil 5'te ki veriler incelendiğinde ölçme değerlendirme yöntemi olarak; 18 katılımcı derslere katılım, 11 katılımcı online ölçme değerlendirme kaynakları, 10 katılımcı çoktan seçmeli testler, 9 katılımcı ise kazanım testleri ve EBA kaynakları olarak belirtmiştir. En fazla tercih edilen yöntemin derslere katılım olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ifadeleri ve şekil 8'de ki veriler incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak en fazla derslere katılım ve devam durumları ile internet ortamlarında ki online ölçme değerlendirme kaynaklarının daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Anında geri dönütlerin alınabildiği bu yöntem ile öğretmenler tarafından kullanılarak öğrencilerin hedef ve kazanımlara ulaşip ulaşmadıkları ölçülmüştür. Yine bu süreçte öğrencilerin ders katılıp katılmadıkları, yaptıkları devamsızlıklarda ayrı bir değerlendirme kriteri haline gelmiştir. Ölçme değerlendirme yöntemlerine ulaşamayan katılımcılar öğrencilerin devamsızlıklarını dikkate alarak farklı bir yöntem uygulamışlardır. Süreç içerisinde katılımcı öğretmenler tarafından çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Kimi öğretmen bakanlığın yayınladığı kazanım testlerini kullanırken kimi öğretmen de çoktan seçmeli testleri kullanmıştır. Bakanlığın EBA sisteminde ki testlerinin de bu süreçte kullanıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların ulaşabildikleri tüm öğeler uzaktan eğitim ölçme ve değerlendirme yöntemi haline gelerek, her katılımcının bireysel olarak bir ölçme değerlendirme içinde oldukları anlaşılmıştır. Süreç içinde tüm katılımcıların farklı yöntemlere başvurması tüm herkesin beraber uyguladığı bir yöntemin olmadığı görülmüştür.

Şekil 6. Ölçme-Değerlendirmede Karşılaşılan Güçlükler

Şekil 6'da ki veriler incelendiğinde ölçme değerlendirme karşılaşılan güçlükleri; 25 katılımcı devamsızlık, 19 internet/bilişim sıkıntıları, 11 uygulama zorluğu, 7 katılımcı isteksizlik/ilgisizlik, 2 katılımcı ise ders dışı zaman geçirme olarak ifade etmiştir.

Yine de tablo ve şekillerde ki veriler değerlendirildiğinde uzaktan eğitim sürecinde katılımcıların ölçme değerlendirme yöntemleri kullanırken en fazla karşılaştıkları güçlük olarak devamsızlık olduğu görülmüştür. Derslere devam etmeyen, ölçme değerlendirmeye katılmayan ya da katılamayan öğrenciler bu süreçte en önemli güçlük olarak karşımıza çıkmıştır. Katılım göstermeyen öğrencilere ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanmadığı verilerden anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bu sistemin en önemli handikapı haline gelen internet alt yapılarından kaynaklı internet yetersizlikleri ile öğrencilerde bilişim araç gereç eksiklikleri yine ölçme değerlendirme sürecinde güçlükler oluşturmuştur. Her ölçme ve değerlendirme sistemi çeşitli nedenlerle bu süreçte uygulanamamıştır. Her yöntemin sürece uygun olmadığı görülmüştür. Kimi öğrencilerin de ders anında ders dışı (oyun vb.) zaman geçirmeleri de ölçme değerlendirme sürecini olumsuz etkilemiştir. Genel olarak baktığımızda uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ölçme değerlendirme yaparken çeşitli güçlükler ile karşılaştıkları görülmüştür. Bu durumda sürecin ve dersin başarısı ile katılımcıların şevklerini olumsuz etkilediği anlaşılmıştır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.3.1. Öğrenci Kaynaklı Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde öğrenci kaynaklı ne gibi güçlükler ile karşılaştıkları sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Tema (Öğrenci Kaynaklı Güçlükler)

Kodlar	f
Dikkat Dağınıklığı	21
Bilişim Araç-Gereç Kaynaklı	21
İlgisizlik	23
İnternet Erişim Kaynaklı	24
Devamsızlık	29

Tablo 9'da sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenler öğrenciden kaynaklanan güçlükleri; devamsızlık, internet erişim kaynaklı, derse karşı ilgisizlik, bilişim

araç-gereç eksikliği, dikkat dağınıklığı olarak nitelemişlerdir. En fazla güçlük olarak öğrencilerin yaptıkları devamsızlıkların olduğu görülmektedir. Diğer tüm değerler birbirine yakın olmakla beraber süreç içinde hepsinin sorun oluşturduğu tablodan anlaşılmaktadır. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerden kaynaklanan güçlükleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Öğrencilerin derslere katılımı az ve düzensizdi. Uzaktan eğitim onlar için sıkıcı oldu. Sürekli ekran başında olmaktan bunaldılar.” (Ö3)

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı problemlerin geneli öğrenciler tarafından da yaşanan problemlerdi. Öğrencilerin birden fazla kardeşlerinin olması derslere katılmaları konusunda öğrencilere zorluklar yaşattı. Öğrencilerin maddi durumlarının yetersizliği de yine bir başka yaşanan zorluktu. Bunun dışında özellikle köy ve kasabalarda yaşayan öğrencilerin internet çekim gücü ve teknolojik aletlerinin kalitelerinin ve niteliğinin düşük olması da yine bir başka yaşanan zorluktu. Bu yaşanan zorluklar öğrencilerin derslere katılımı konusunda öğrencilerde isteksizlik yaratıyordu ve dersler çok az öğrencinin katılımıyla yapılıyordu. Sonuçta fırsat ve imkan eşitliği konusunda istemediğimiz sonuçlar doğuruyordu. (Ö5)

Öğrencilerimizin devamlı ekran başında olmaları dikkatlerinin dağılmasına sebep oldu. Ayrıca görüntü ve seslerini kapatıp ders dışı işlerle meşgul olma gibi durumlar meydana geldi. Öğrencilerimiz küçük ekranlarda ders dinlemenin zorluğunu yaşayarak dersten kopmalar, ders yerine bilgisayardan oyun oynama ya da başka arkadaşlarıyla mesajlaşma gibi öğrenmeyi engelleyici durumlarla karşılaştık. Derse zamanında gelmeme, sabah vakitleri uyanamama gibi olumsuz durumlar da yaşandı. (Ö7)

“Öğrencilerimin ilgi ve motivasyonu düşüktü, çoğu öğrencim derslere düzenli katılım sağlamadı. Derslere aileler ve diğer kardeşler sürekli müdahil oldu, derslerimizde sürekli dış sesler vardı.” (Ö9)

“Öğrenci, özellikle küçük yaş gruplarında saatlerce kalamıyor, dersten kopuyor, yoruluyor. Zamanla daha da isteksiz hale geliyorlar.” (Ö11)

“Öğrenciler bu süreçte motive ve konsantrasyon açısından çok zayıf kaldılar sürekli yaparak derse katılmalarını sağladık yine birçok öğrencimiz donanım internet tablet ve benzeri yönden eksikti uzaktan eğitimin en büyük handikaplarından birisi de buydu.” (Ö17)

Köy öğrencilerinin teknolojik imkanlara sahip olmaması, sürekli sözel olarak ders anlattığımızdan dolayı öğrencilerin daha çabuk sıkılması, yeterli test çözme imkanının olmayışı, öğrencilerin uzaktan eğitimi gerçek bir eğitim gibi lüzumlu görmemesi, derslere öğrenci katılımının süreklilik arz etmemesi öğrencide konu bütünlüğünü ortadan kaldırmıştır. (Ö21)

Öncelikle öğrencilerimin hepsinin katılamaması büyük bir eksiklikti. Bir kısmının teknolojik yetersizliği vardı. Bir kısmı da eğitimden biraz koptuğu için aile kontrolü olmadan derse girmek istemediler. Öğrencilerin dikkatini sürekli derste tutmakta güçlük çektim. Ev ortamındaki etkenlerden etkilendiler en üzücü tarafı da öğrencilerin dersi

olumsuz davranışlarla sabote etmesiydi farklı isimlerle girip küfürle konuşma hakaret yüksek sesli müzik yayını yapma gibi davranışlarda karşılaştık. (Ö25)

Okulumuz taşıma merkezli köy okulu olduğu için öğrencilerimiz farklı köylerden gelmekte. İlk başlarda internet sıkıntısı ve bağlanabilecekleri cihaz sıkıntısı yaşayan birçok öğrenci olduğu için derslere katılım çok düşük oldu. Sonrasında bu sıkıntıları temin eden birçok öğrenci olduğu halde keyfi olarak derslere katılmadılar. Yani öğrenci kaynakla en büyük sıkıntı canlı derslere girmemeleri. Bunun yanında gerek EBA' dan gerekse watsap üzerinden yollanan ödevlerde de geri dönüt oranı düşük kaldı. Velilerin birçoğunun durumun bilincinde olmaması, öğrencilerini takip etmemeleri karşılaştığım bir diğer güçlük. Watsap gruplarına bir duyuru bir bilgilendirme yapıldığında bile ilgiyle okuyup dönen sayısı az oluyor. (Ö30)

Öncelikle fırsat eşitliği konusunda sorunlarla karşılaştım. Taşımalı gelen öğrencilerimin bazılarının ikamet ettiği yerlerde internet altyapı sorunları yaşaması onların canlı dersleri düzenli takip etmesini engelledi. Ayrıca, bazı öğrencilerim maddi yetersizlik nedeniyle evine internet bağlantısı kuramadı ve/veya canlı derse katılmasını sağlayacak bilgisayar vb. teknolojik aletlere sahip olamadı. Bu tür imkansızlıklar onların uzaktan eğitim sürecinden kopmasına da sebep oldu. (Ö33)

Ayrıca canlı derslere katılma konusunda her türlü imkanı olan öğrencilerimin bir kısmı ise maalesef derslere gereken ilgiyi göstermedi ve derslere katılma konusunda süreklilik sağlamadı. Bu durumun ortaya çıkmasında ailenin de ilgisizliği ya da gereken ilgiyi gösterememeleri de etken unsur olmuştur. Veli toplantılarına çok az velinin katılması da buna kanıt olabilir. (Ö35)

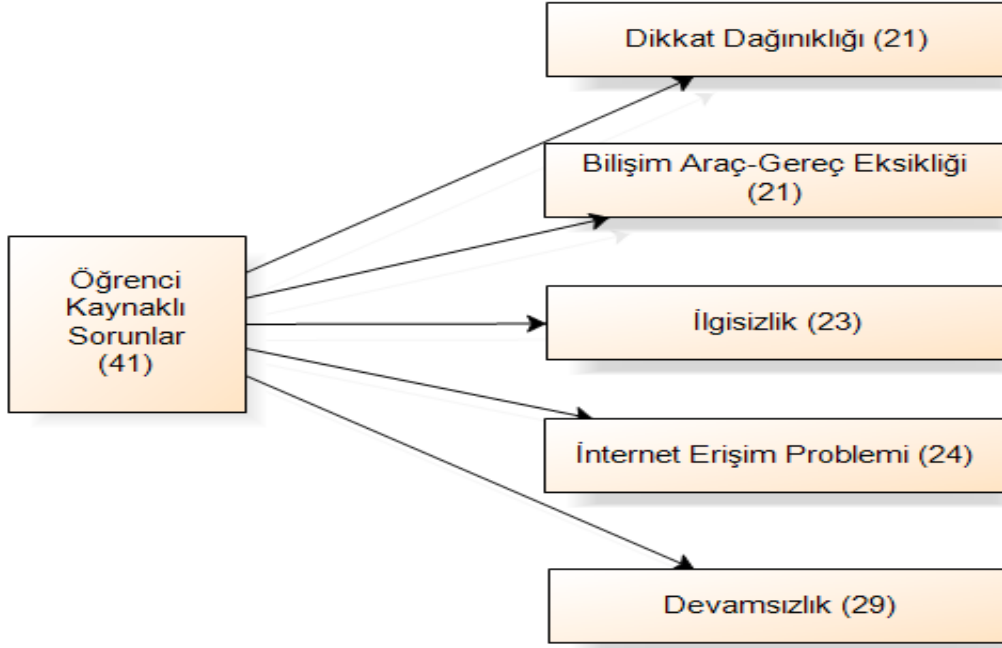
Öğrencilerin internetinin bilgisayarlarının veya tablet ve benzeri olmayışı gibi problemlerle karşılaştım bazen de imkanları olmasına rağmen çocukların canlı derse girmek istememeleri ile karşılaştım. Kimi zamanda öğrencilerin farklı isimlerde dersi sabote etmeleri. (Ö36)

Bazı öğrencilerin ekonomik imkansızlıklardan dolayı internet ya da teknolojik araçlara sahip olamamasından ötürü derslere katılamadıklarını biliyoruz. Derse katılan öğrencilerde ise süre azlığından dolayı öğrencilerin tamamını derse katamadım. Yine altyapı sorunlarından dolayı öğrencilerin bazen bağlantıları koptu. İletişim esnasında seslerde kesintiler meydana geldi. Yüz yüze iletişim kuramadığımız için öğrencilerin dikkatini çekme konusunda problemler yaşadım. Derse devam zorunluluğunun olmaması sınavların yapılmaması da derslere katılımın istenen düzeyde olmamasına sebep olmuştur. (Ö38)

Öğrencilerimin ilgi ve motivasyonu düşüktü, çoğu öğrencim derslere düzenli katılım sağlamadı. Derslere aileler ve diğer kardeşler sürekli müdahil oldu, derslerimizde sürekli dış sesler vardı. Öğrencilerin ve ailelerin teknolojiyi kullanımı ve internet erişimin kısıtlı olması karşılaştığım temel sorunlardı.” (Ö39)

“Öğrenci kaynaklı en büyük problem internet bağlantısı cihaz sorunu internet erişimi Kısıklı ya da cihaz sayısı yetersiz buna bağlı olarak öğrenci katılımlarının düşük olması ayrıca ders esnasında geri dönüt almakta sıkıntılar yaşadım.” (Ö40)

“Öğrencilerin devamsızlık yapmaları, dikkatleri toplayamama, odaklanamama, internet erişimi, cihaz erişimi vb. sorunları oldu.” (Ö41)

Şekil 7. Öğrenci kaynaklı güçlükler

Şekil 7’de ki veriler incelediğinde öğrenci kaynaklı sorunları 29 katılımcı devamsızlık, 24 katılımcı internet erişim problemleri, 23 katılımcı ilgisizlik, 21 katılımcı ise dikkat dağınıklığı ve bilişim araç-gereç eksikliği olarak belirtmiştir.

Katılımcıların vermiş oldukları cevapları incelediğimizde uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin devamsızlık yaptıkları, düzenli olarak derslere katılmadıkları görülmektedir. Bu durumun dersin başarısı, derslerin hedef ve kazanımlarına ulaşılması anlamında güçlük oluşturduğu ifade edilmiştir. Diğer taraftan öğrencilerde uzaktan eğitim için gerekli olan bilişim araç gereç eksikliklerinin de güçlük oluşturduğu ve derslere katılımı olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Öğrencilerde bulundukları bölgelerde internet alt yapı sorunlarının, internet erişim problemlerinin olmasının da süreç içerisinde sıkıntılara sebep olduğu verilerden anlaşılmaktadır. Yine öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde göstermiş oldukları derslere karşı ilgisiz tavırların sürecin başarısını düşürdüğü öğretmenler tarafında dile getirilmiştir. Pandemi sonucu ortaya çıkan bu zorunlu süreçte devamlı öğrencilerin ekran karşısında olmalarının dikkat dağınıklıklarına sebep olduğu veriler

sonucu ortaya konulmuştur. Genel olarak baktığımız zaman Sosyal Bilgiler Öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde çeşitli sorunlar-güçlükler ile karşılaşmaktadırlar. Ortaya çıkan bu olumsuz durumlarda uzaktan eğitim sürecinin başarıya ulaşmasına engel olduğu verilerden anlaşılmıştır.

4.3.2. Öğretmenden Kaynaklı Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde öğretmen olarak kendilerinden kaynaklı güçlükler sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Tema (Öğretmen Kaynaklı Güçlükler)

Kodlar	f
Teknolojik Alt Yapı Sorunu	13
Bilişim Araç Sıkıntısı	6
Teknolojik Bilgi Yetersizliği	8
Aynı Meslek Grubundan Olma	4
Ev Ortamı Kaynaklı	9
Ebeveyn Oluş kaynaklı	7
Sorun yok	12

Tablo 10'da sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde kendilerinden kaynaklı güçlükler olarak; teknolojik alt yapı sorunları, ebeveyn oluş kaynaklı sorunlar, teknolojik bilgi yetersizliği, ev ortamı kaynaklı güçlükler, bilişim araç sıkıntısı, aynı meslek grubundan olma durumu şeklinde ifade edilmiştir. Yine tabloda katılımcılardan bir kısmı kendilerinden kaynaklı bir güçlük olmadığını dile getirmişlerdir. Tabloya baktığımızda verilerin değerleri birbirine yakın olmakla beraber hepsi süreci etkileyen faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde kendilerinden kaynaklı güçlükleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Eşimin de öğretmen olmasından dolayı aynı anda derse girmek hem internet anlamında hem de teknolojik alet anlamında sorunlar yaşattı. Evde küçük çocuğumun olmasından kaynaklı kimi zaman derse ara vermek zorunda kaldım.” (Ö1)

“Aynı anda hem benim hem eşimin hem de çocuklarımla derse girmesi gerektiğinde internet kaynaklı sorunlar yaşadık. İnternet hızı düştü. Bilişim araçları hepimiz aynı anda girdiğimiz için yetersiz geldi. Kimi zaman çocuklarımla da ilgilenmek zorunda kaldım.” (Ö2)

Oldu özellikle derslere katılımın çok az olması (çoğu dersin 2-3 kişiyle işlenmesi) derslere olan motivasyonumu düşürdü. Yine teknolojik aksaklıklar (şarjın sürekli yetersiz gelmesi,

yeterli bilgisayarın olmaması, konuşmaların internet kalitesinden dolayı kesikli iletilmesi, paylaşımların öğrenciye geç ulaşması veya hiç ulaşmaması) gibi etkenlerde yine benim için güçlük yaratan noktalardan biriydi. Yine ev ortamında çoluk çocuk gürültüsü ve onların ihtiyaçlarıyla ilgilenme gereksinimi öğretmeni zorlayan konulardan başka biriydi. Özel hayat ve işin birbirine karışması yine uzaktan eğitim yaparken derslerimi olumsuz etkileyen etkenlerden biriydi. (Ö5)

“Öğretmen çiftlerde derslerde çakışmalar meydana geldi. Telefonda ders işlemek zor oldu çocuklu öğretmen çiftler için durum daha da zorlaştı.” (Ö8)

“Eşimin öğretmen olması çocuklarımın okul çağında olması nedeniyle bazen dersleri telefonda yapmak zorunda kaldım 2 bilgisayar ve 4 kişi ev ortamı hiçbir zaman sınıf ortamı gibi olmadığından yeterince verimli olduğunu düşünmüyorum.” (Ö10)

“Küçük çocuklarımın olması, çocuklarımın da aynı anda ders girmesi gerektiğinde derse girecek teknoloji yetersizliği.” (Ö12)

“Çok olmasa da dönem dönem internette kesinti olması, EBA’nın kendinden kaynaklanan sistemsel sorunlarının oluşması bizim karşımıza çıkan güçlüklerdir. Evde aynı zamanda ev işlerimin de ortaya çıkması (çocuklarımın olması).” (Ö14)

“En önemlisi benim için erişim sıkıntısı oldu.3 çocuğum olduğu için aynı anda hepimiz birden canlı derslere girmek durumundaydık. Ev ortamını buna göre kurmak zorluk yaşattı.” (Ö15)

“Uzaktan eğitimde ev ortamında haliyle okuldaki gibi olmuyor ev hali evde küçük çocuklar falan da olunca zaman zaman küçük aksaklık ve sıkıntılar yaşanabiliyordu.” (Ö18)

Özellikle ev ortamında eğitim yapmak zor. Okula gidildiğinde bir şekilde ev işleri evde kalıyor sınıfa daha iyi yoğunlaşılabilir. Ama evde kapı çalabiliyor, çocuk varsa onla ilgili sıkıntı çıkabiliyor buda odaklanmayı düşürüyor. Öğrenci ve velilerin pasifliği sebebiyle onlarla iletişim kurmakta zorluk yaşadık. Bu dönemde ayrıca medyada duyarsız birtakım insanların öğretmenler üzerindeki psikolojik baskısı da enerjimizi düşürmüştür. Yani öğretmenler tatil yapıyor izlenimi bizleri üzmüştür. (Ö20)

“Uzaktan eğitimin ilk başladığı zaman bu konu ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığımı fark ettim. Uzaktan eğitimde kullanabileceğim dijital dökümanlar üretemedim.” (Ö22)

“Teknolojiyi çok iyi bilmediğim için kimi zaman bu eksiklikten dolayı sorunlar yaşadım. Bağlanamadım. İçerik paylaşımlarını iyi yapamadım.” (Ö24)

“Ders programının günlük olarak iletilmesi, derslerin akşam saatlerine kadar devam etmesi, teknoloji konusunda bilgi eksikliğim, tecrübe eksikliğim.” (Ö25)

“Yüz yüze eğitim gibi verimli ver tatminkar olmadığımı düşünüyorum. Benim için de çok monoton geçti istediğim etkinlikleri bu süreçte yapamadım. Kendimi derslere tam anlamıyla veremedim. Kimi zaman internetim kesildi.” (Ö27)

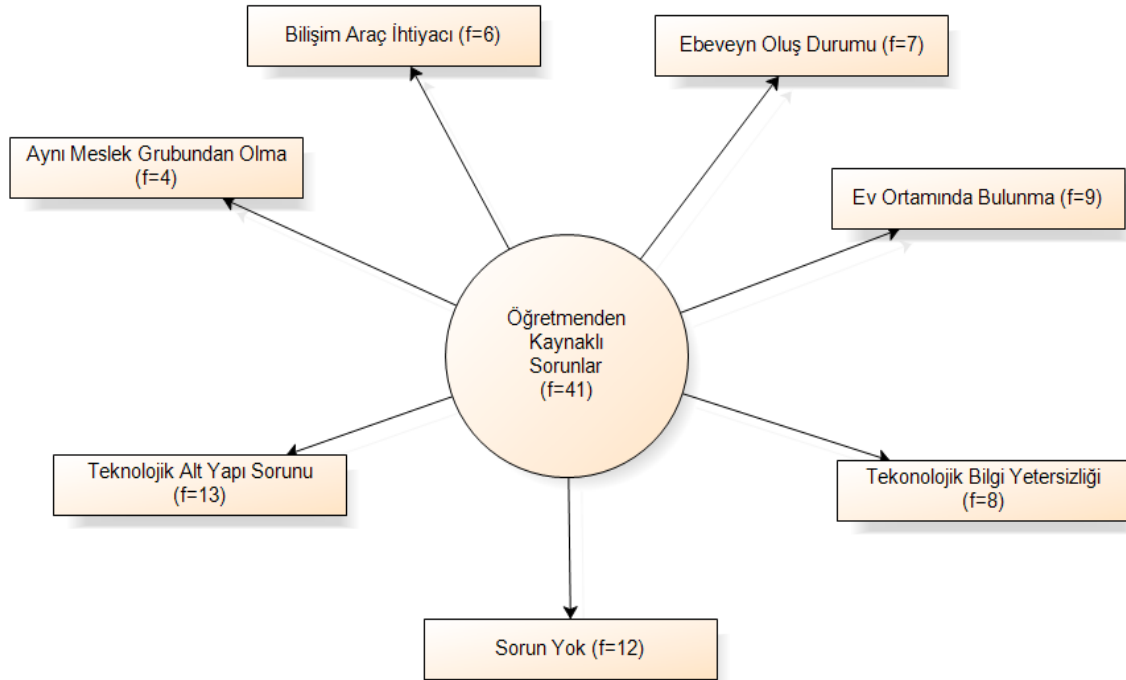
Pandemi döneminin başlamasıyla birlikte birden bire uzaktan eğitim süreci ile karşı karşıya kaldık Öncelikle teknolojik açıdan sıkıntı yaşadım bir yandan sistemi çözmeye çalışıp bir yandan ders konusu ve öğrencilere hâkim olmak zor oldu bağlantı kopmaları da sık sık yaşadım öğrencilerle göz teması kuramamak birçok öğrencinin zamanla derse olan ilgisini azalttı online öğrenci sayısı fazla olmakla birlikte derse aktif katılım gösteren öğrenci çok az olduğu birçok öğrencinin dersi ciddiye almadığını düşünüyorum ilgisiz bir kitle ile ders işlemek oldukça zordu. (Ö29)

Ev ortamım canlı ders anlatımı uygun olduğu için pek sıkıntı yaşamadım nadiren internet bağlantısı ile ilgili sorun yaşadım o durumda da mobil veriyi kullandım uygulamaları kullanırken de sıkıntı yaşamadım biraz araştırıp kısa sürede özelliklerini öğrendim.” (Ö30)

“Teknolojik ve alt yapı kaynaklı sorunlar ve öğrencilerin gereken ilgiyi göstermemeleri yaşadığım en büyük güçlükler oldu. Aynı anda hem benim hem eşimin hem de çocuklarımla derse girmesi gerektiğinde internet kaynaklı sorunlar yaşadık internet hızı düştü. Bilişim araçları hepimiz aynı anda girdiğimiz için yetersiz geldi. Kimi zaman çocuklarımla da ilgilenmek zorunda kaldım. (Ö32)

“Öğretmen olarak verilen saatte dersime hazırlık yaparak başladım. Öğrencileri sıkmadan dersi anlatmaya onları katmaya çalıştım. Kendimden kaynaklı herhangi bir güçlük yaşamadım.” (Ö37)

“İlk başlarda öğrenci ile yüz yüze olamadığım için gözlerine bakıp ders anlatamadığım için zorlandım fakat bir süre sonra buna da alıştım kendimden kaynaklı güçlükler olmadı.”(Ö40)

Şekil 8. Öğretmen kaynaklı güçlükler

Şekil 8'de ki veriler incelendiğinde öğretmen olarak kendilerinden kaynaklı güçlükleri; 13 katılımcı teknolojik alt yapı sorunları, 9 katılımcı ev ortamında bulunma, 8 katılımcı teknolojik bilgi yetersizliği, 7 katılımcı ebeveyn oluş durumu, 6 katılımcı bilişim araç ihtiyacı, 4 katılımcı ise aynı meslek grubundan olma olarak belirtmiştir. 12 katılımcı öğretmen ise kendilerinden kaynaklı bir güçlük olmadıklarını ifade etmiştir.

Katılımcılardan elde edilen veriler ve tablo incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde sürecin en önemli ögesi olan öğretmenlerin kendilerinden de kaynaklı süreci olumsuz etkileyecek güçlükler olduğu görülmüştür. Bunlar içerisinde katılımcıların süreci yürütecekleri bilişim araç eksikliği ve internet alt yapısından kaynaklı sorunlar öne çıkmıştır. Özellikle aynı evde eşlerin öğretmen olması aynı anda dersler girmeleri, yine aynı evde bulunan katılımcıların çocuklarının da dersler girmeleri neticesinde böyle bir sıkıntının olduğu ifadelerden anlaşılmıştır. Sistemsel-alt yapısal yoğunluk ya da eksikliklerden dolayı derslerde kopmaların, aksamaların ortaya çıktığı görülmüştür. Diğer taraftan aynı zamanda ebeveyn olan katılımcıların bir taraftan da çocuklarının derslerini takip etmek zorunda kalmaları, bakıma muhtaç küçük çocuklarının olması, evde bulunmaları nedeniyle ev işlerinin de bulunması sorumluluklarını artırdığı için kimi zaman asli derslerinin uygulanmasında güçlükler oluşturdukları gözlemlenmiştir. Kimi katılımcı tarafından uzaktan eğitim süreci ile yeni karşılaşmaları sebebiyle sürece yabancı olduklarını özellikle de teknolojik anlamda eksikliklerinin olduğu dile getirilmiştir. Ne kadar kendilerinden kaynaklı güçlük olmadığını belirten katılımcılar olsa da tüm veriler doğrultusunda genelleme yapacak olursak çeşitli sebepler temelinde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin kendilerinden kaynaklı sorunlar olduğu görülmüştür. Bu sorunların varlığı derslerin başarısını, sürecin amacına ulaşmasını olumsuz etkilemiştir.

4.3.3. Velilerin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları/ Dersin Öğretiminde Oluşturduğu Güçlükler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde velilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ve bu tutumların dersin öğretiminde ne gibi güçlükler oluşturduğu sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Tema (Veli Kaynaklı Güçlükler)

Kodlar	f
Olumlu Tutum	26
Olumsuz Tutum	15
Ön Yargılar	9
İlgisizlik	8
Yetersiz Destek	13

Tablo 11’de sunulan veriler incelendiğinde katılımcı öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde velilerin derse karşı tutumlarının büyük bir bölümünün olumlu olduğu, diğer taraftan ise bir bölümün olumsuz olduğu görülmektedir. Tabloda ki verilerden olumsuz tutumlar yetersiz destek, ön yargılar, ilgisizlik olduğu anlaşılmaktadır. Olumsuz tutumda ki en önemli unsurun yetersiz destek olduğu görülmektedir. Yine derslere karşı veli kaynaklı ön yargılarında önemli yer tuttuğu verilerden ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde velilerden kaynaklanan güçlükleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

Velilerin çocuklarına yeterli teknolojik ve ekonomik desteği vermesi bu konuda önemli bir etkindir. Çünkü uzaktan eğitim velide ekonomik olarak külfet yaratan bir durum oldu çoğu zaman. Veli eğer bu konuda yeterli ekonomik duruma sahip değilse veya önceliklerini bu konu olarak belirlemediyse derslere katılımı sorunlar yaşanıyor. Eğer teknolojik imkanlar yetersizse velide öğrenciye yönelik matematik, fen, Türkçe gibi kendilerine göre daha önemli olduğunu düşündükleri derslere katılıma yönlendirme tutumu olabiliyor. Bu durumda sosyal bilgiler derslerine katılımı düşürücü bir etki yaratıyor. (Ö1)

“Velilerin bu süreçte sosyal bilgiler dersine karşı olumsuz tutumları olmadı sosyal bilgiler dersini önemsiz görmek gibi bu tutum içerisinde olmadılar aksine zaman zaman ilgi alaka gösterenler oldu.” (Ö4)

“Veliler yeterli ilgiyi gösterdiklerinde olumlu sonuçlar aldık. Destekleyen velilerde oldu, duyarsız kalan velilerde oldu. Genel itibarı ile olumsuz tutumları yoktu.” (Ö5)

“Velilerin herhangi bir olumsuz düşünceleri ile karşılaşmadım. Fakat diğer dersleri daha fazla desteklediklerini düşünüyorum.” (Ö5)

“Herhangi bir olumsuz tutum görmedim. Derslerimizi ve çocuklarının katılımını önemsediler.” (Ö7)

“Uzaktan eğitim sürecinde veliler öğrencileri derse katılım konusunda biraz daha ilgilenebilirlerse verimin artacağını düşünüyorum Önemli olan öğrencilerin derse düzeni katılımını sağlamak.” (Ö8)

“Tutumları genelde olumlu olmuştur tutumlarının dersin öğretiminde güçlükler oluşturduğunu düşünmüyorum.” (Ö10)

Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri toplumsal hayata hazırlar, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemede onlara yardımcı olur, yaşadıkları çevreyi tanımalarını sağlar. Bu sebeplerden dolayı velilerin sosyal bilgiler dersine karşı yaklaşımları tutumları Uzaktan eğitim sürecinde gayet olumluydu. Fakat velilerin beklentileri uzaktan eğitim sürecinde tama manası karşılanmadı. Bazı veliler derste daha fazla etkinlik yapılması gerektiğini, dersin daha eğlenceli işlenmesi gerektiğini ve konu yükünün fazla olduğunu düşünmektedir. Velinin bu beklentilerini karşılayamamak benim yaşadığım güçlere örnek verilebilir. (Ö12)

Velilerin çoğunun çocuklarının derse girip girmediklerinden bihaber olmaları bizim dersimize karşı da tutumlarının çok yüksek olmadığını gösteriyor. Özellikler sınavlarda sayısal derslerin daha önemli ve yapılması zor görüldüğü için o dersleri ön planda tuttukları için sosyal bilgiler geri planda kalmakta. Oysaki sosyal bilgiler kültürümüz, yaşam biçimimiz, coğrafyamız yani hayatımız. Bu doğrultuda bakılırsa velilerin derse olan tutumlarının yüksek olmaları gerekir. Milli bilinci yüksek, duyarlı velilerde tutum yüksek olabiliyor ama kendi velilerimde bunun düşük olduğunu söyleyebilirim. Bu olumsuz tutum tabi ki de öğrencilerin derse olan ilgilerini etkiliyor. (Ö13)

“Genelde sosyal bilgiler dersine olan ilginin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bunun sebeplerinden birinin de sınavlarda sosyal bilgiler ve TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersin ağırlığının azlığına bağlıyorum. Velilerinde bu doğrultuda Türkçe, matematik ve fen bilimleri kadar önemsemediklerini düşünüyorum.” (Ö15)

“Uzaktan eğitim sürecinde veliler önyargılı ve ilgisizdiler. Çevrimiçi dersleri angarya olarak görüp öğrencilere de bu durumu yansıtmaları derslerin verimliliğini düşürmüş başarı beklentisi içine girmemişlerdir.” (Ö23)

Veliler sınav sisteminin yapısından ötürü sayısal derslerin, özellikle matematiğin öneminin farkında. Bu durum, diğer dersleri bir parça geri plana itiyor. Öğrenci ve veli bu dersin baskısını hissediyor. Ayrıca bu durum, matematik dersi öğretmenlerinin de sorumluluğunu ve yükünü artırıyor. Toplumumuzun genel kanısı (Biz Sosyal Bilgiler Öğretmenleri katılmasak da) ezbere dayalı olduğudur. (Ö27)

“Son yıllarda yapılan sınavlarda ki derslerin katsayıları da bakarak veliler dersleri gerekli ya da gereksiz olarak görmeye başladılar Bu da normal olarak derse karşı takınılan tutumun ve ilginin azalmasına da yol açtığı öğrencilerin matematik ve Türkçeyi iyi yaptıktan sonra sosyal bilgiler olmasa da olur görüşündeler.” (Ö30)

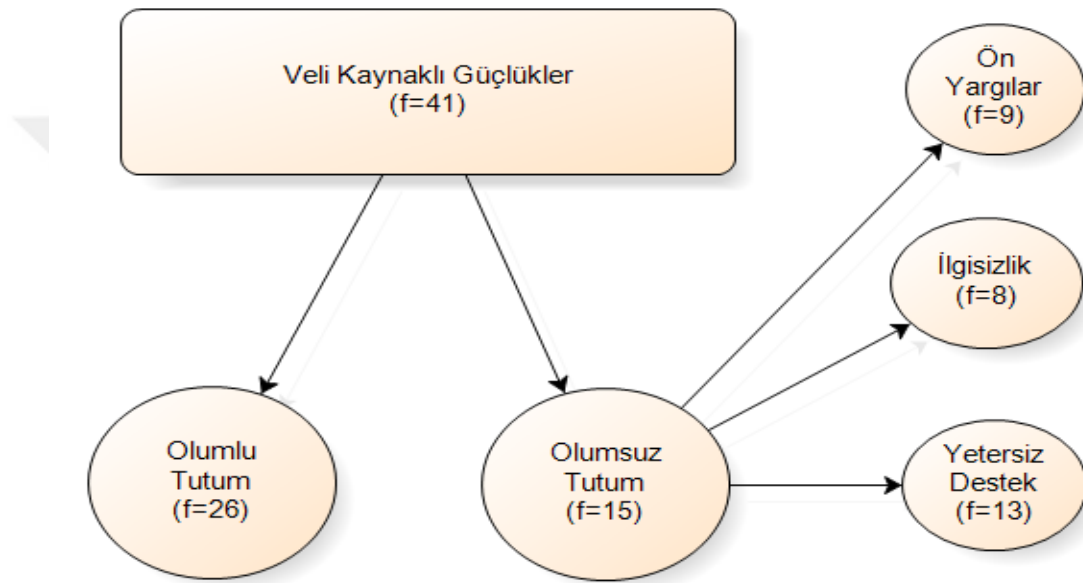
Derse katılan öğrenci sayısı sınırlı sayıdadır. Bazı velilerin ilgisiz tutumu, çalışan ebeveynlerin yeterli desteği vermemesi, çocuklarını takip edememesi, uzaktan eğitim zorunlu bir süreç olarak algılamamaları, uzaktan eğitimin verimli olacağına inanmamaları, gibi sebeplerden dolayı sınıfın tamamı ders katılmamaktadır. Bu durum dersin öğretiminde güçlüklerle sebep olmaktadır. (Ö31)

“Kesinlikle düşünüyorum. Velilerin uzaktan eğitim sürecinde çocuklarını takip etmemesi, gerekli motivasyonu sağlamaması, onları desteklememesi bu süreci olumsuz yönde

etkiledi. Veli-öğrenci-okul iş birliği kurulamadığında başarı da maalesef yakalanamıyor.” (Ö34)

“Veliler ana ders olarak görmüyor maalesef Türkçe Matematik Fen dersleri ne öncelik veriliyor.” (Ö38)

Toplum olarak velilerimiz genellikle en önemli ders matematik diye düşünüyor sosyal bilgiler dersine karşı olumsuz bir tavır hissetmedim ama derslere katılım çok olmadı. Bazı veliler çalıştığı için çocuklar sorumlu davranmadı. Bazı veliler de çocuğunun takibini yapma işini sanki bize bırakmıştı birçok veliyi aradığımda çocuğunun dersi olup olmadığını bilmiyordu. Tam ve istekli katılım olmadığında da dersini öğretimi güçleşiyor. (Ö39)

Şekil 9. Veli kaynaklı güçlükler

Şekil 9’da ki veriler incelendiğinde 26 katılımcı velilerin sosyal bilgiler derslerine karşı tutumlarının olumlu, 16 katılımcı ise olumsuz olduğunu belirtmiştir. Olumsuz tutumların dağılımı ise 13 katılımcı yetersiz destek, 9 katılımcı ön yargılar, 8 katılımcı ise ilgisizlik şeklinde olmuştur.

Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde velilerin büyük bir çoğunluğunun sürece-derse karşı olum tutum içinde oldukları, çocuklarını destekleyici bir tavır takındıkları anlaşılmıştır. Sosyal Bilgiler dersine karşı olumsuz tavır sergileyen velilerin en çok dersin öğrenimine, sürece yeterince destek vermedikleri görülmüştür. Bazen uzaktan eğitim sürecine bazen de derse karşı ilgisiz davrandıkları katılımcılar tarafından ortaya konulmuştur. Bütün bu olumsuzlukların altında ön yargıların olduğu, sosyal bilgiler derslerinin diğer dersler kadar önemli olmadığı düşüncelerin hakim olduğu görülmüştür. Velilerin özellikle LGS sınavı için diğer derslere daha fazla ağırlık verdikleri, katsayı farkından dolayı diğer dersleri daha fazla önemsedikleri anlaşılmıştır.

Tabloda olumsuz tutum değerleri, olumlu tutuma göre az olsa da bu duruma sebep olan alt faktörlerle birleştiğinde olumsuz tutumların derse katılımı, ders başarılarını ve dolayısıyla uzaktan eğitim sürecini doğrudan etkilediği görülmüştür. Bu güçlüklerin de varlığı uzaktan eğitim sürecine zarar vermiştir. Genel olarak değerlendirdiğimizde Sosyal Bilgiler Öğretmenleri uzaktan eğitim sürecin velilerden kaynaklı güçlüklerle karşılaşmışlardır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.4.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflerine Ulaşılabilmesi İçin Öneriler

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşılabilmesi için önerileri sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Tema (Öneriler)

Kodlar	f
Alt Yapıda İyileştirme	22
Müfredatta Sadeleştirme	8
Devam Zorunluluğu	18
İçerik Üretimi	17
Objektif Ölçme Yöntemleri	11
Güvenlik Sağlama	4
Bilişim Araç-Gereç Desteği	14

Tablo 12’de ki veriler incelendiğinde katılımcılar tarafından uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için öneri olarak; alt yapıda iyileştirme, bilişim araç-gereç desteği, sürece uygun içerik üretimi, devam zorunluluğu, objektif ölçme yöntemleri, güvenlik sağlama belirtilmiştir. En fazla tercih edilen önerilerin internet alt yapılarında ki iyileştirmeler ile bilişim araç-gereç desteği ve içerik üretimi olduğu görülmektedir. Katılımcılar sosyal bilgiler dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için önerilerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

“Öğrencilerin bilişim araçları ve internete ulaşımı konusundaki sorunlarının çözülmesi, derse yönelik yeni içeriklerin hazırlanması.” (Ö1)

Öğrencilere öncelikle bu konuda teknolojik ve ekonomik destekler verilmesi gerekiyor.

Özellikle elektrik ve internet altyapısının güçlendirilmesi gerekiyor. Köy ve kasabalarda bu

büyük bir sorun. Ama ne kadar çalışma yapılırsa yapılsın günümüz koşullarında uzaktan eğitimin hiçbir zaman yüz yüze eğitimin yerine geçmeyeceğini düşünüyorum. Uzaktan eğitim çoğu zaman öğretmene ve öğrencilere boşa kürek çekmek izlenimi yaratıyor. (Ö3)

EBA' da ders içerikleri geliştirilmelidir. Teknolojik araçlar ve internet altyapısı konusunda fırsat eşitliğinin sağlanarak tüm öğrencilerin derslere katılımları sağlanmalı. Derse devam zorunluluğu olmalı ve sınavlarında yıllık plana uygun şekilde yapılmalı. Böylece öğrencinin sorumluluk duygusu artırılmalı. Bu süreçte rehberlik çalışmaları verimli bir şekilde yapılmalı ve velilerin de öğrencileri takibi ve kontrolü sağlanmalıdır. (Ö5)

“Altyapının herkesin kullanımına yeterli olması lazım interneti olmayan tableti olmayan veya bir süre cep telefonu ile ders yapan öğrenciler oldu.” (Ö9)

Uzaktan eğitim sürecinin etkili olması için tüm öğrencilerin teknolojik altyapılarının tamamlanması gerekir. Bunun yanında isteksizlik ve dersteyken ders dışı internet kullanımı sorunlarını azaltmak için görüntü ve ses zorunluluğu getirilmeli. Öğrencilerin mutlaka yoklamaları alınmalı ve öğrenci performansı derse katılıma göre yapılmalı. Bütün bunlar yanında öğrenciyi derse motive bir hale getirmek için mutlaka sınava tabi tutulması gerektiğini düşünüyorum. (Ö11)

“Ders sürelerinin uzatılması, internet bağlantı sorunlarının halledilmesi, bilgisayar eksikliği sorunlarının halledilmesi velilerin öğrencilerinin takibini yapması.” (Ö13)

“Öncelikle Hedef kitlemiz olan öğrencilerin donanımsal ve altyapısal eksiklikleri giderilmeli derslere katılmak öğrenci keyfi bırakılmamalı...” (Ö14)

“Yardımcı materyalinin çoğaltılması internet altyapılarının düzeltilmesi konuların kazanımların uzaktan eğitim sürecine uyarlanması.” (Ö17)

“Gerekli teknolojik altyapının sağlanması (Hem öğrenciler hem de öğretmenler için), Öğrencilere devam zorunluluğunun getirilmesi.” (Ö19)

“İnternete erişim ve güvenlik sorunun çözülmesi gerekmektedir. Ders kitaplarının yeni süreçle uyumlu hale getirilmesi, nesnel ölçme-değerlendirme standartlarının belirlenmeli, öğrencilerin başarıları ile uzaktan eğitimin verimliliği test edilmelidir.” (Ö20)

“Öğrenciler donanım ve internet konusunda desteklenirse düzenli olarak öğrencilerin derse katılımı sağlanır öğrenciler derslere düzenli gelirse ders hedeflerine ulaşılabilir.” (Ö21)

“Uzaktan eğitimde sosyal bilgiler dersi verimli olamıyor o yüzden daha verimli olması için sanal ortam kaynaklarının çoğaltılması sistem altyapılarının iyileştirilmesi gerekmektedir.” (Ö24)

“Uzaktan eğitim sürecinin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için öncelikle tam katılımın sağlanması gerekiyor Bunun için de teknoloji eksiklikler giderilmelidir.” (Ö26)

“Dijital Ortama uygun öğrenciyi daha iyi aktif kalacak yöntem ve teknikler tercih edilmedi dijital Ortama uygun ders içi etkinlikler artırılmalı.” (Ö27)

“Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek daha fazla dijital içerikler üretilmeli, öğretmenlerin kullanımına ücretsiz sunulması gerekir...” (Ö28)

“...konulara uygun ders içerikleri video oyun ve benzeri olabilir geliştirilebilir.” (Ö29)

“Ders içeriklerinin daha eğlenceli bir şekilde artırılması, uzaktan eğitim kaynaklarının çoğaltılması.” (Ö31)

“Konular anlatılırken mutlaka görseller kullanılmalıdır sunu, video gibi. Bu konuda uzaktan eğitime uygun kaynakların artması gerekmektedir.” (Ö32)

“Öğrencinin aktif kılınacağı uygulamalar tercih edilmeli konu sonrası etkinlik ve çoktan seçmeli sorular ve pekiştirilmeli dersi destekleyen ilgilerini çekecek ders içi oyunlar oynatılmalı.” (Ö33)

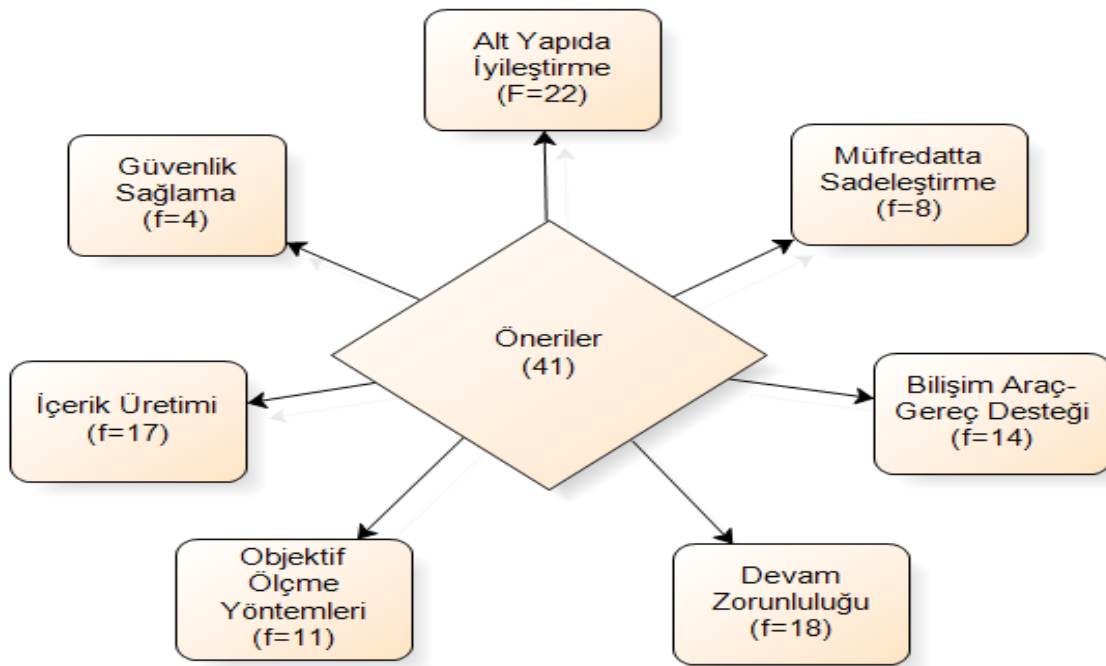
“Alt yapı ve teknolojik imkanlar iyileştirilerek katılım zorunlu tutulmalıdır.” (Ö34)

Öncelikle gerek öğretmenlerin gerekse velilerin maddi olarak uzaktan eğitim için gerekli araç-gereç yönünden desteklenmesi gerek. Evde 2-3 çocuğu olup onlarında aynı anda derse girdiği düşünülürse bu hem bilgisayar, tablet vb. İhtiyaç demek hem de ayrı odalar demek. Bunlar göz önüne alınmalı. (Ö36)

...Bu durumun zorunluluktan yapılan bir uygulama olduğu bilincinde olunup mümkün mertebe uzaktan eğitim derslerine okulda olduğu gibi katılım sağlanmalı. Alt yapı ve maddi imkanlar yönünden eşitlik sağlandıktan sonar derse katılım yapmayanların notları bu doğrultuda karnelerine yansıtılmalı. Diğer türlü bilinçsiz veli ve öğrenciler işin ciddiyetinde olamaz. Öğrenip öğrenmeden ziyade karne notlarına veya sınıf geçmeye odaklanır. (Ö38)

“Bizim alanımızda sosyal medyayı aktif kullanan, siteler kuran, sunu ve etkinlikler paylaşan öğretmenlerle MEB arasında anlaşma sağlanıp bu kişilerin enerjilerinin uzaktan eğitim faaliyetlerine daha aktif aktarımı sağlanabilir. Dersimizle ilgili edebi eserler, hikaye ve romanlar dijital olarak EBA'ya yüklenebilir. Okul siteleri de profesyonel olarak hazırlanıp öğretmenlerin bu platformdan ödev, sunu vb. Aktarımlar yapması sağlanabilir. (Ö39)

“Öncelikle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve her öğrencinin uzaktan eğitime katılabileceği bir ortam yaratılması gerekmektedir. Sonrasında ise kriterleri daha önce belirlenen sağlam bir ölçme-değerlendirme sistemin oluşturulma zorunluluğu vardır.” (Ö41)

Şekil 10. Öneriler

Şekil 10' da ki veriler incelendiğinde öneri olarak; 18 katılımcı internet alt yapısında iyileştirme, 16 katılımcı devam zorunluluğu, 15 katılımcı içerik üretimi, 12 katılımcı bilişim araç-gereç desteği, 9 katılımcı objektif ölçme yöntemleri, 6 katılımcı müfredatta sadeleştirme ile 4 katılımcı uzaktan eğitimde güvenliği sağlama olarak belirtmiştir. En fazla tercih edilen önerilerin alt yapıda iyileştirme, devam zorunlulukları ve bilişim araç-gereç desteği olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ifadeleri ile şekil 10'da ki veriler incelendiğinde öneri olarak en fazla alt yapılarda iyileştirmelerin yapılmasının, uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan internet sorunlarının çözülmesinin ifade edildiğini görmekteyiz. Öyle ki bu süreçte en fazla güçlük olarak bu sorunun oluştuğunu söylememiz mümkündür. Yine diğer önemli bir sorun olan bilişim araç gereç eksiliğine de gerek bakanlık tarafından gerekse de veliler tarafından destek verilmesi öne çıkan önerilerden olmuştur. Bu önerilerin bu sorunlara çözüm bulmasıyla uzaktan eğitim sürecinin daha faydalı olacağı ifade edilmiştir. Ne kadar sürecin kendisi geçmişten beri var olsa da uzaktan eğitimle yeni karşılaşılan öğretmenler için sürece uygun içeriklerin üretilmesi, öğretmenler ve öğrencilerin kullanımına sunulması katılımcılar tarafından güçlü bir öneri olarak ortaya konulmuştur. Diğer taraftan uzaktan eğitimde devam zorunluluğunun getirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Derslere girmenin, sürece katılmanın öğrencinin tercihine bırakılmamasından bahsedilmiştir. Yüz yüze eğitime uygun olan müfredatın da uzaktan eğitime uyarlanması, gerekli sadeleştirmelerin yapılmasının faydası üzerinde durulmuştur. Uzaktan eğitim süresi boyunca katılımcıların

farklı ölçme değerlendirme yöntemleri kullanmış oldukları ve bu durumunda objektif değerlendirmelerin önüne geçtiği ifadelerinden anlaşılmıştır. Ortaya çıkan bu sorun için tüm katılımcıların kullanabileceği objektif ölçme değerlendirme yöntemlerinin ortaya konulması ve kullanılmasının sağlanması öneriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürecin istenilen hedef ve kazanımlara ulaşması için önerilerin dikkate alınması önem arz etmektedir.

4.4.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesine İlişkin Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Durumu

Araştırmada katılımcı öğretmenlere gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim sürecinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymadıkları sorulmuştur. 41 öğretmen tarafından soru cevaplanmıştır. Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden gelen görüşlerin analizi ile ortaya çıkan bulgular Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Tema (Hizmet içi Eğitim İhtiyaçları)

Kodlar	f
Evet	17
Hayır	24
Toplam	41

Tablo 13'te ki veriler incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde katılımcıların çoğunluğunun hizmet içi eğitim ihtiyaç durumlarına hayır (%59) dediklerini görmekteyiz. Yine önemli bir çoğunluk ise hizmet içi eğitime ihtiyaç durumunu evet (%49) olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar hizmet içi eğitime ihtiyaç durumlarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Gerekli mesleki alan bilgisine ve teknolojik altyapıya sahip olduğum için hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadım.” (Ö1)

“Hayır, ihtiyaç duymadım Çünkü EBA üzerinden böyle bir eğitim aldım zaten.” (Ö3)

“Hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadım günümüz şartlarında öğretmenlerin kısa sürede bu duruma uyum sağlayacaklarını düşünüyorum.” (Ö6)

“Konuların büyük çoğunluğu slayt ve sunum yöntemine uygun olduğu için ve teknoloji konusunda bilgi ve becerimin olduğu için herhangi bir eğitime ihtiyaç duymadım teknolojik araçları ve uygulamalar konusunda eksik olanlara eğitim verilebilir.” (Ö7)

“Bu konuda ben bir ihtiyaç duymadım teknolojiye vakıf bir insan olduğum için bu durum beni zorlamadı fakat özellikle yaşı büyük ve teknoloji becerileri yetersiz olan öğretmenler için bu konuda eğitimlerin verilmesi gerekiyor.” (Ö10)

“Sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim sürecinde hizmet içi eğitim verilmesine ihtiyaç duymadım. Gerekli değil ama sosyal bilgiler öğretmenleri için kısa ve verimli bir eğitimin faydalı olacağını söyleyebilirim.” (Ö12)

“Hizmet içi eğitime gerek duymadım interneti kullanmaya ve doğru şekilde faydalanmayı bilmeyen dersimiz alakalı siteleri bilmeyen akıllı tahta uygulamalarından haberi olmayan EBA’yı aktif kullanamayanlar için gerekli olabilir.” (Ö13)

“Hizmet içi eğitime ihtiyaç duymuyorum şimdi internetten birçok kaynak ve maddelere ulaşabiliyoruz. Buda yeterli oluyor.” (Ö15)

“Duymadığım gerekli olduğunu düşünmüyorum.” (Ö17)

“İlk günlerde biraz sıkıntı yaşadık. Çünkü canlı ders uygulamalarını tam bilmiyorduk. Çeşitli videoları izleyerek açığı kapatmaya çalıştık. Hizmet içi eğitime çok gerek kalmadı. Daha üst düzey eğitim ve uygulamalar için olabilir belki...” (Ö19)

“Bazı durumlarda duydum. Evet, branş bazında özel bilgilendirme eğitimleri öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri için güzel ve etkili olur.” (Ö22)

“Hizmet içi eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorum özellikle bilişim ve uzaktan eğitim süreçleri ile ilgili.” (Ö23)

“Evet, ihtiyaç duydum. Dijital içerik hazırlama, teknolojik oku-yazarlık düzeyini yükseltme konusunda hizmet içi eğitimler verilmelidir.” (Ö26)

“İhtiyaç duymadım diyemeyeceğim İhtiyaç hissettiğim zaman youtube vb. kanallar yoluyla öğrenmeye çalıştım. Özellikle her öğretmenin öğrenmesi gerekli ve çok kullanışlı WEB 2.0 araçları var. Bu araçların eğitimi için hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.” (Ö27)

“Tüm öğretmenlerin teknolojinin kullanımı ve uzaktan eğitimde verimliliği artırma konularında (İyi Bir) hizmet içi eğitime ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Gerekli ve elzemdir.” (Ö28)

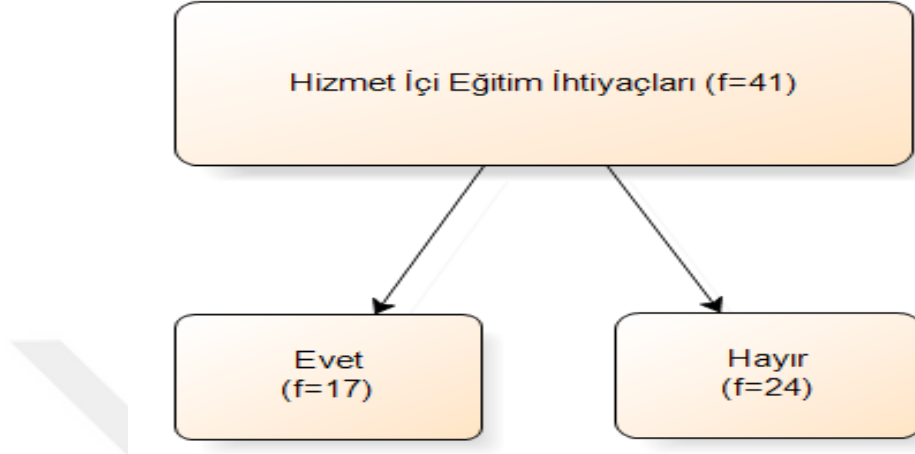
“Kesinlikle olmalıydı. Çünkü bu tarz eğitim şeklinde hem bizlerin hem de öğrencilerin alışkın olmaması çok büyük bir sorundu.” (Ö30)

“Özellikle ilk başlarda daha fazla ihtiyaç duydum ve bu doğrultuda bakanlığın EBA üzerinden uzaktan eğitim seminerine katıldım, faydalı da oldu. Ayrıca sitelerde bu doğrultudaki videoları falan izledim. Gerekli olduğunu ve biz öğretmenlere faydalı olduğunu düşünüyorum.” (Ö33)

“Uzaktan eğitimi daha verimli hale getirebilecek yöntem ve teknikler ile derslerde kullanabileceğimiz verileri oluşturma konularında hizmet içi eğitim verilmeli.” (Ö35)

“Uygulanacak yöntemler konusunda aynı branşta olan öğretmen arkadaşlarımıza bilgilendirmeler yapılabilir. Özellikle dersi sıkmadan ve eğlenerek öğretecekleri yöntemler hizmet içi seminerlerde verilebilir.” (Ö38)

“Hizmet içi eğitime bu alanda her zaman ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Dijital içerik üretme, uzaktan eğitimde kullanılan uygulamaların öğretimi ile ilgili eğitimler verilebilir.” (Ö40)

Şekil 11. Hizmet içi eğitim ihtiyaçları

Şekil 11’de ki veriler incelendiğinde 17 katılımcı öğretmen hizmet içi eğitime ihtiyacı olduğunu, 24 katılımcı öğretmen ise hizmet içi eğitime ihtiyacı olmadığını belirtmiştir.

Şekil ve tabloda ki veriler ve katılımcıların ifadeleri incelendiğinde uzaktan eğitim süreci için gerekli hizmet içi eğitime ihtiyaç olma durumu evet ya da hayır oranlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitim ihtiyacı duymadıkları tablo ve şekilden anlaşılmaktadır. Hayır diyenlerin çoğu internet ve bilişim konusunda iyi durumda olduklarını, teknolojiye ihtiyaçları kadar hakim olduklarını belirtmişlerdir. Şartlara kolay adapte olduklarını, bu yüzden hizmet içi eğitime çok fazla ihtiyaç duymadıklarını dile getirmişlerdir. Yine hizmet içi eğitim olması gerektiğini söyleyenlerin oranlarının da az olmadığını görülmüştür. Evet diyenler, özellikle uzaktan eğitim yöntemleri, teknolojik yeterlilik, sürece uygun içerik üretimi ve uzaktan eğitime yönelik akademik gelişim ile ilgili hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bilgileri genel olarak düşündüğümüz zaman hizmet içi eğitime ihtiyaç duymayan katılımcılar kadar ihtiyaç duyan katılımcılarında sayılarının az olmadığı görülmektedir. Uzaktan eğitim sürecin başarıya ulaşması, belirlenen hedef kazanımlara azami düzeyde ulaşılabilmesi, süreçte aktif görev yapan katılımcı öğretmenlerin mesleki bilgi ve şevklerin artırılabilmesi için konu ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Milli Eğitim Bakanlığı, COVID-19 (Koronavirüs) salgını sonrasında duruma göre normal yüz yüze eğitime geçilse dahi uzaktan eğitime devam edilebileceğini, yüz yüze eğitimle uzaktan eğitimin harmanlanarak karma model bir sistemle kullanılabileceğini açıklamıştır. Eski Milli Eğitim bakanı Sayın Ziya SELÇUK tarafından da çeşitli basın yayın organlarında bu durum dile getirilmiştir. Diğer taraftan pandemi bitse dahi yaşanabilecek olumsuz herhangi bir durumda (Kar tatili, sel vb. afet durumları ya da sokak olayları gibi) dahi kullanılabilecektir. Örneğin kar tatilinde okula gidemeyen öğrenciler için uzaktan eğitim seçeneği iyi bir alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakanlığın açıklamaları ile dünyada yaşanan ya da yaşanabilecek salgın durumları göz önünde bulundurulduğunda uzaktan eğitim boyunca tespit edilen durumların iyi bir tecrübe olacağı sonra ki eğitim – öğretim dönemleri boyunca da geçerli olabileceği görülmektedir.

Gerek EBA altyapısı ve TRT-EBA iş birliğinde gerekse de ZOOM vb. platformlar vasıtasıyla hazırlanan canlı dersler ile yürütülmeye çalışılan uzaktan eğitim süreci, öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması ve ortaya çıkan uzaktan eğitim sürecinin belirlenen hedeflere ulaşması anlamında iyi bir alternatif, son derece önemli bir fırsat olarak görülmüştür. Diğer taraftan araştırmanın elde edilen bulgulara göre sürecin en önemli unsuru olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminin uzaktan eğitimdeki verimliliğine ilişkin bazı endişeleri, süreç içerisinde karşılaştıkları bazı güçlükler bulunduğu gerek bu araştırma ile gerekse de literatürde bulunan diğer araştırma verilerinde görülmüştür.

Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlarını sistemsal, alt yapısal, velilerden, öğretmenlerin kendilerinden, öğrencilerden, ölçme değerlendirme sistemlerinden ve kullanılan yöntem tekniklerden kaynaklı olarak ifade etmişlerdir. Bu alanlarda güçlükler olduğu araştırmamda ki verilerden anlaşılmaktadır. Birhan (2021), Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Veli Ve Yönetici Görüşleri isimli araştırmasında uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan güçlükleri öğretmen, yönetici, öğrenci ve veli açısından irdelenmiş öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde birtakım güçlükler ile karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. 2020 yılında Bahçeşehir Üniversitesinin

uzaktan eğitim ile ilgili yaptığı araştırma raporuna göre ise öğrencilerin yüzde 70'nin uzaktan eğitimle ilgili sorunlar yaşamadıkları buna karşın öğrencilerin yüzde 30'unun ise sorun yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Akgül (2021) sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri adlı nitel çalışmasında süreci ilişkin paydaşların görüşleri ortaya çıkararak çeşitli değişkenler açısından süreç içinde karşılaşılan güçlükleri ifade etmiştir. Yine 2020 yılında Arslan ve Şumuer tarafından yapılmış oldukları araştırmalardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde salgın nedeni ile başlayan zorunlu uzaktan eğitim sürecinde; internet bağlantı ve hızlarından kaynaklı sorunlar, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim eksiklikleri, uzaktan eğitim için gerekli olan dijital içerik ve doküman, araç-gereç yetersizlikleri gibi sorunlar yaşanan önemli güçlükler olarak görülmüş, ifade edilmiştir. Saygı (2021), Covid-19 Pandemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar adlı çalışmasında sınıf öğretmenlerinin salgın sürecinde uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlükler geniş açıdan ele alınmış olup bunlar alt yapısal sorunlar, EBA'nın yeterli olamama durumu, katılım oranlarının düşüklüğü, sosyoekonomik durumlara bağlı teknolojik araç-gereç ve donanım eksiklikleri, ölçme değerlendirmelerin yapılamayışı olarak ifade edilmiştir. Yine bahsedilen araştırmacıları destekleyen Türker ve Dünder ile Teymori ve Fardin'in 2020 yılında yapmış oldukları araştırma verilerinden elde edilen sonuçlarda da internet bağlantılarından kaynaklı sorunlar, donanım ile alt yapısal eksiklikler, öğretmen ve öğrenciler açısından teknolojik bilgi ve becerilerinin istenilen düzeyde olmaması, zayıf düzeyde olması ihtiyaçları karşılayamaması gibi güçlükler yaşandığı anlaşılmıştır. Daha önce yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonuçları ile büyük oranda benzerlik ve tutarlılık göstermektedir. Katılımcı öğretmenlerde aynı sorunlardan, güçlüklerden bahsetmiştir. Yapılan araştırma sonuçları ile uzaktan eğitim sürecinde katılımcı öğretmenler sürecin başarısını etkileyen birtakım güçlükler (öğrencilerden, velilerden ve öğretmenlerden kaynaklı, sistemsel alt yapısal kaynaklı ile öğretim sürecinden kaynaklı) ile karşılaştıkları görülmüştür. Literatürde bulunan araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Kızıldaş ve Özdemir (2021), Adak (2021) tarafından yapılan araştırmalarda Covid-19 salgınından kaynaklı başlayan uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin bir anda hazırlıksız, tecrübesiz bir şekilde bu sürecin içinde bulunmaları ortaya çıkan güçlüklerden önemli sorunlardan biri olarak ifade edilmiştir. Eğitim-Öğretimin özellikle de uzaktan eğitimin en önemli unsuru olan öğretmenlerin yaşayacağı olumsuzluklar süreci, öğretimi ve ülkenin geleceğinin doğrudan etkilemektedirler. Bu nedenle kendilerini sürecin içinde bulan öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri, ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitimleri almaları, dersler öncesinde hazırlık yapmaları önem arz etmektedir. Bu anlamda desteklenmeleri

manidardır. Tanta (2021), yaptığı araştırmasında sürecin içerisindeki öğretmenlerin hizmet içi eğitimler yoluyla desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Gerek Tanta (2021), Kızıltaş ve Özdemir (2021), gerekse de Adak (2021) tarafından yapılan araştırma sonuçları yapılan bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Araştırmada katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamaları, yöntem ve teknikler, ölçme değerlendirme sistemleri, teknolojik yeterlilik konularında hizmet içi eğitim almaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatür sonuçları ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Pandemi nedeniyle zorunlu olarak uygulamaya konulan uzaktan eğitim sürecinde bütün öğrencilere ulaşmak, ilgili tüm paydaşların yararlanmasını sağlamak için gerek merkezi okullarda gerekse kırsal bölgelere kadar tüm bölgelerimizde yeterli teknik altyapının sunulması, yazılım ve donanım bakımından fırsat eşitliğinin sağlanması, uzaktan eğitim için gerekli olan tüm teknolojik imkanların sunulması gerekli görülmüştür. Yapılan bu araştırma ile katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda tüm öğrencilerin bahsedilen imkanlara eşit oranda sahip olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kimi öğrenciler internet altyapısı ile ilgili sorunlar yaşarken kimi öğrencilerinde maddi imkânsızlıklar dolayısıyla internet bağlantılarının yapılamadığını görmekteyiz. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde en çok karşılaştığı sorunların, öğrencilerin internet erişimlerinin yeterli düzeyde olmaması, donanımsal sorunlar, internet alt yapısal sorunlar ile araç gereç eksiklikleri olduğu görülmektedir. İnternet hız problemleri ve yaşanan kopmalar süreci olumsuz etkilemiştir. Bu durumun eğitimdeki fırsat eşitliğine gölge düşürdüğü görülmüştür. Araştırma ile uzaktan eğitim sürecinin başarılı olması için ortaya çıkmış olan bu güçlüklerin yok edilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre bakıldığında alanda yapılmış araştırmalarla örtüştüğü görülmüştür. Tanta (2021), teknolojik araç gereç eksikliklerini uzaktan eğitimde karşılaşılan güçlüklerden biri olduğunu belirtmiştir. 2020 yılında Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin tarafından yapılan araştırmalarında, uzaktan eğitimin en önemli paydaşları olan öğretmen ve öğrencilere fırsat ve imkân eşitliği sağlayacak destekler verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yenerer (2021) ve Çoban (2021) tarafından yapılan araştırmalarda da tekniksel ve alt yapısal sorunların önemli güçlüklerden olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde Yıldırım ve Canpolat'ın 2021 yılında ki araştırmasında, katılımcı öğretmenler tarafından tamamen ücretsiz ve kota sıkıntısı olmayan sınırsız internet imkanı sağlanmasının önemine vurgular yapılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde çok sayıda öğrencinin süreç için ihtiyaç olan bilgisayar, cep telefonu, tablet ve benzeri teknolojik araç gereçlere sahip olamadıklarını, bunun sonucunda derslere katılamadıklarını araştırma verilerinden anlaşılmıştır. Bu yüzden tüm öğrencilerin aynı imkanlara sahip olması için gerekli teknolojik yeterliliklerin sağlanması önem arz etmektedir. Genel olarak evlerinde teknolojik araç bulunmayan, internetin

yetersiz olduğu ya da olmadığı durumlarda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden faydalanmaları zorlaşmaktadır. Birhan (2021) yaptığı araştırmasında sosyoekonomik durumların etkili olduğunu maddi durumlardan dolayı ailelerin uzaktan eğitim için gerekli teknolojik aletleri alamadıklarını araştırma sonucunda ortaya koymuş, veli desteklerinin önemi üzerinde durmuştur. Yine 2020 yılında Carrillo, Flores ve Morgan tarafından teknolojik alt yapı ve bilişim araç-gereç eksiklikleri nedeni ile eğitimde aksama ve gerilemelerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu eksikliklerin oluşmasında çeşitli faktörler (sosyo-ekonomik durum, donanım vb.) etkilidir. Bu durumlar şüphesiz fırsat ve imkan eşitsizliğini de beraberinde getirmektedir. Aynı şekilde ülkemizde de uzaktan eğitim hizmetinden faydalanamayan çok sayıda öğrenci olduğu, fırsat ve imkan eşitsizliğinin bulunduğu ve bu durumda eğitim öğretimin kalitesini, verimliliği etkilediği sonucunu doğurmuştur (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay, ve Yılmaz, 2020). Adak (2021) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde imkansızlıklardan dolayı ders katılımlarının düşüklüğü, alt yapısal sorunlar ve teknolojik araç yetersizlikleri karşılaşılan önemli güçlükler olarak belirtilmiştir. Yine benzer şekilde Akgül (2021)'de uzaktan eğitim sürecinde en çok internet, teknoloji ve bilişim araç-gereç eksikliği gibi teknolojik anlamda güçlükler yaşandığını ifade etmişlerdir. Kızıltaş ve Özdemir (2021), sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri adlı çalışmada da ifade ettiği gibi, velilerin uzaktan eğitim sürecinde desteklerinin önemine ve alt yapı sorunlarının çözümüne değinmiştir. Aynı şekilde Saygı (2020) da Covid 19 sürecinde öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlardan birinin teknolojik alt yapının yetersiz olması ve yaşanan teknolojik araç gereç eksiklikleri olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bu çalışmada katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde sık sık internetin kesilmesinden, ders süresi içinde yaşanan kopmalardan, her öğrencide internet bağlantılarının iyi ya da hiç olmamasından bahsetmişlerdir. Yine özellikle kırsal bölgelerde alt yapısal sorunların daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında alt yapısal ve internetsel sorunların başı çektiği görülmüştür. Literatürdeki araştırma sonuçlarının çalışmamda elde edilen bulgular ile aynı sonuca ulaştığını göstermiştir.

Öğretmenlerin en çok belirttikleri güçlüklerden biri de öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik araç-gereçlere (telefon, tablet, bilgisayar, tv., vb.) sahip olmamasıdır. Aynı şekilde bu bulguyu destekleyici araştırmalar daha önce de yapılmış olup literatürde bulunmaktadır. Saygı (2020), Kızıltaş ve Özdemir (2021, Chirinda, Ndlovu ve Spangenberg (2021), Akgül (2021), Canpolat ve Yıldırım (2021), Adak (2021), Erbil, Demir ve Armağan Erbil (2021), Birhan (2021), Kavuk ve Demirtaş (2021), Taşkın, Aksoy (2021), Karanfil (2021), Beşaltı (2021), Kurt, Kandemir ve Çelik (2021) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenler öğrencilerin teknolojik imkanlara, uzaktan eğitim için

gerekli olan teknolojik araç-gereçlere (telefon, tablet, bilgisayar, tv., vb.) sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Tanta (2021) da araştırmasında yaşanan teknolojik araç gereç güçlüklerine değinmiş, bu durumunun sürecin başarıya ulaşmasında önemli bir sorun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde araştırmamda elde edilen bulgulardan öğrenci kaynaklı en büyük sorunlardan biri olarak teknolojik araç yetersizlikleri dile getirilmiş olup, ilgili literatürde ki diğer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucu öğrenciler ile karşılaşılan önemli güçlüklerden biri motivasyon düşüklüğü, ilgisizlik ve dikkat dağınıklığı olarak belirlenmiştir. Avcı ve Akdeniz, (2021); Karaca, Özcan, Karaca ve Karamustafaoğlu (2021) da yaptıkları araştırmalarda uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları temel problemlerden biri olarak öğrencilerin motivasyon eksikliği sonucuna ulaşmışlardır. Tanta (2021), pandemiden kaynaklı uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri adlı çalışmasında dikkat dağınıklığı ile motivasyon düşüklüğüne dikkat çekmiş, uzaktan eğitimde öğrencilerde motivasyonun düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bu sonucu ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Katılımcı öğretmenlerin büyük bölümü öğrencilerinde motivasyon eksikliğinin temel nedeni olarak öğrencilerinin ilgisiz olmasını, istek duymamalarını ve kullanılan yöntem ve tekniğe göre sıkılmalarını ve öğrencilerin ders sürecinden kopmaları olarak belirtmişlerdir. Akbaba, (2010) eğitim öğretim faaliyetlerinin başarıya ulaşmasında gerekli şartlardan birisi olan motivasyonun, öğrencinin bir amaca ulaşmak için sahip olduğu eğilim olduğunu ve bu eğilimin sonucunda başarıyı elde eden öğrencinin yeni başarılar için de büyük istek duyacağını belirtmiştir. Eğitimde motivasyon, verimli öğrenmenin gerçekleştirilmesi, kişinin öğrenme sürecine adanmışlığının sağlanması ve öğrenme sürecinin sağlıklı bir şekilde devamının sağlanması olarak da ifade edilebilir. Bu bağlamda öğrencide motivasyon düşük olduğunda öğrenmenin de düşük olacağı ifade edilebilir (Sezgin, 2021). Öğrencilerin bu süreçte hedef ve kazanımlara ulaşması anlamında motivasyon, dikkat, istek gibi eğilimler içerisinde olmaları gerekmektedir. Yapılan araştırmalar bu durumunun önemini ortaya koymuştur. Araştırma sonucu literatürde ki diğer araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Yurtbakan ve Akyıldız (2020)'ın yaptığı araştırmalarında, uzaktan eğitim sürecinde derslerin yüzeysel anlatılmasının bu sürecin başarısını olumsuz etkilediğini süreci yetersiz kıldığını, başarısızlığa sebep olduğun ifade etmişlerdir. Beşaltı (2021, Birhan (2021), Adak (2021), Karanfil (2021), Akgül (2021) ve Taşkın, Aksoy (2021) tarafından yapılan araştırmalarda da uzaktan eğitim sürecinde yaşanan motivasyon düşüklüklerine vurgular yapmışlardır. Gerek ekran başında durmanın etkisi gerekse de öğretim sürecinden kaynaklı motivasyon düşüklüğünün meydana geldiği görülmüştür. Bu sonuçlar yaptığım araştırma ile örtüşmektedir diğer taraftan sonuçların aksine Kang ve Zhang (2020) ise tam tersi

sonuçları belirtmiş, bu süreçteki online eğitimin öğrencilerde ki öğrenme düzeyini ve motivasyonu artırdığını ortaya koymuştur. Katılımcıların verilerinde uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerde dikkati azalttığı motivasyonu belirgin bir biçimde düşürdüğü sonucu ortaya çıkmaktadır. Sürekli ekran karşısında olan öğrencilerin zaman zamanı farklı işlerle meşgul olduklarını arka planda oyunlar oynadıklarını verilerden anlamaktayız. Dikkat dağınıklıkları ve motivasyon düşüklüğü bu süreçte yaşanan önemli olumsuzluklardan olmuştur. Araştırmam bu anlamda Kang ve Zhang'a göre tam tersi bir sonucu ortaya koymuştur. Öğretmenler sürekli ekran karşısında olan öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasından bahsetmişlerdir.

Zorunlu olarak bir anda uzaktan eğitim süreci içinde kalan öğretmenler bu süreçte gerek uzaktan eğitimin işleyişine ilişkin gerek uzaktan eğitimdeki paydaşlardan kaynaklı gerekse de sürecin uygulayıcısı olan kendilerinin hizmet içi eğitim ile ilgili çeşitli eksikliklerine yönelik vurgular yapmışlardır. Kızıtaş ve Özdemir (2021), Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri adlı çalışmasında öğretmenlerin velilerin, uzaktan eğitim teknolojisi konusunda deneyimsiz olması ve bu yüzden öğrencilerle yeterince ilgilenmemeleri, öğrencilerin akademik ve duygusal açıdan problemler yaşamalarına yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile desteklenmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Tanta (2021), yaptığı çalışmasında süreç içerisinde öğretmenlerin teknoloji ve uygulamalardan kaynaklı olarak ortaya çıkan sorunlar, EBA' dan kaynaklı sorunlar, teknolojik cihazlarla ilgili sorunlar ve zoom gibi uzaktan eğitim programlarından kaynaklı sorunlar ile karşılaştıkları araştırma sonucu ortaya konulmuş ve öğretmenlerin ilgili konularda hizmet içi eğitimler almaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Baran, Sadık (2021) Sınıf Öğretmenlerinin Acil Uzaktan Eğitim Sürecindeki Hazırbulunuşlukları Ve Görüşleri adlı çalışmasında en öne çıkan olumsuzluklardan biri katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bilgi ve tecrübelerinde ki yetersizlikler olduğu belirtilmiş ve öğretmenlerin uzaktan eğitim araçlarına yeterince hakim olamadıkları, kullanımda sorunlar yaşadıkları ortaya koyulmuş, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapılmasının faydalı olacağı sonucu vurgulanmıştır. Nitekim Adak (2021), Ünal ve Bulunuz (2020), Taşkın, Aksoy (2021), da yaptıkları araştırmalarında aynı konuya dikkat çekerek öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili bilgi ihtiyacı ve eksikliklerinin giderilmesinin önemine vurgu yapmıştır. Literatürdeki sonuç ve bulgular araştırmanın sonuçları ile de uyumaktadır. Öğretmenlerden elde edilen bulgularda bu eksikliklere vurgular yapılmıştır.

Araştırma da öğretmenlerin dile getirdikleri bir başka sorun da EBA'nın yeterli olmadığıdır. Gerek alt yapısal gerekse de içerik anlamında iyileştirilmesinde fayda bulunmaktadır. Katılımcılar EBA'nın eklemeler ve güncellemeler yapılarak

geliştirilmesinden bahsetmişlerdir. Aynı şekilde Koçoğlu ve ark. (2020) tarafından yapılan araştırmadan çıkan sonuçlarda da uygulanan uzaktan eğitimin, içeriğinin zenginleştirilmesi eğitim-öğretimin başarıya ulaşmasında önemli bir öneri olarak ifade edilmektedir. Tanta (2021) Pandemiden Kaynaklı Uzaktan Eğitim Sürecinde Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri adlı çalışmasında EBA kaynaklı sorunlardan bahsetmiştir. Birhan (2021), Tanrıkulu (2017), Çoban (2021), ve Saygı (2021), çalışmalarında EBA'nın yeterli gelmediğini ifade etmişler, geliştirilmesinin önemine değinmişlerdir. Kızıltaş ve Özdemir (2021), öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda EBA'nın geliştirilmesine, alt yapı sorunlarının çözülmesine, benzer şekilde Türker ve Dünder (2020) da EBA içeriğinin zenginleştirilmesinin önemini belirtmiştir. Bu noktada araştırma verileri literatürdeki diğer araştırmalarla benzer sonuçlara ulaşmıştır. Yine Türker ve Dünder'da (2020) çalışmasında öğretmenlerin EBA'da ki içerikleri uzaktan eğitim için ihtiyaç duyulan kaynaklar anlamında yeterli buldukları sonucuna varmıştır. Aynı şekilde Karanfil (2021) yaptığı çalışmada EBA'nın yeterli geldiğini araştırma sonuçlarına dayandırarak ifade etmiş, EBA'nın yoğun olarak kullanıldığını içerik olarak yeterli geldiğini ortaya koymuşlardır. Fakat araştırma sonucu literatürde ki bazı araştırmalar ile örtüşmemektedir. Katılımcı öğretmenler EBA'nın gerek içerik gerekse de alt yapı anlamında yeterli gelmediğini, geliştirilmesi, güncellenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırma sonuçlarının literatürde ki diğer araştırma (Türker ve Dünder (2020), Karanfil (2021)) sonuçları ile uyuşmadığı görülmüştür.

Araştırmanın bulgularında, yine EBA'nın yaşanan yoğunluktan dolayı hızında yavaşlık olduğu, kimi zamanlarda yoğunluktan ve uygulamadan kaynaklı öğrencilerin EBA'ya giriş yapılamadığı, EBA platformuna giriş yapan öğrencilerin çeşitli teknik arıza ve aksaklıklar nedeniyle sistemden atıldığı ifade edilmiştir. Bu durum uzaktan eğitim sürecinin başarıya ulaşmasını olumsuz yönde etkilemiştir. Demir, Ve Özdaş (2020). EBA'dan kaynaklı sorunların varlığına vurgu yağıştır. Doğan ve Koçak (2020)'ın çalışmasında uzaktan eğitim veren öğretmenlerin %45'i gibi önemli bir çoğunluğu EBA platformunun alt yapısal eksikleri bulunduğunu ve çoğu zaman teknik ve alt yapısal aksaklıklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Tanta (2021), Pandemiden Kaynaklı Uzaktan Eğitim Sürecinde Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri adlı çalışmasında öğretmenlerin EBA uygulamasından kaynaklı problemlerden dolayı yaşanan sıkıntılardan bahsetmiştir. Birhan (2021), Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Veli Ve Yönetici Görüşleri İsimli araştırmasında EBA'dan kaynaklı gerek sistemsel-alt yapısal gerekse donanımsal problemlerin oluştuğunu ve bu durum hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin derslere

girişlerini zorlaştırdığını belirtmiştir. Literatür taramalarında araştırma sonuçlarının diğer araştırma bulgu ve sonuçlarıyla örtüştüğü görülmüştür.

EBA, ZOOM vb. uzaktan eğitim uygulama ve platformlarının kullanımı ve derslerin uzaktan eğitim yoluyla öğretimi ve sürecin verimliliği ile ilgili diğer konularında eğitimin en önemli paydaşlarından biri olan öğretmenlerin hizmet içi eğitim almaları gerekliliği elde edilen araştırma verilerden anlaşılmıştır. Nitekim Baran, Sadık (2021), Kırmızıgül (2020), Taşkın, Aksoy (2021)' de uzaktan eğitimle ilgili yapmış olduğu araştırmasında öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri için hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğunu ifade etmiştir. Uzaktan eğitim uygulamalarında görev alacak öğretmenlerin konu ile ilgili alanlarda iyi ve yetkin durumda olmaları gerekmektedir (Can 2020). Teknolojik hazır bulunuşluğun, teknolojik bilgi ihtiyacının önemi ile ilgili literatürde ki diğer çalışma bulguları bu araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Katılımcıların hizmet içi eğitim taleplerinden bu durum anlaşılmaktadır. Kavuk ve Demirtaş (2020), çalışmalarında katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde teknolojik hazır bulunuşluklarının yeterli seviyede olmadığı için süreçte zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Tanta (2021) ve Can (2020), uzaktan eğitim süreci ile sürecin önemli paydaşları olan öğretmen ve öğrencilerin ilgili teknolojik olarak hazır bulunuşluklarının, teknolojik bilgi seviyelerinin sürecin hedefine ulaşması anlamında önem taşıdığını vurgulamıştır. Bayburtlu (2020) EBA öğretmenlerin dijital içerik geliştirme vb. konularda hizmet içi eğitimler almasının önemine değinmiştir. Benzer şekilde König, Jäger-Biela ve Glutsch, 2020 uzaktan öğretimde görev alacak öğretmenlerin bilişim ve teknoloji anlamında yeterlilikleri, öğrencilerin teknolojik alt yapı ve bilişim araçlarına erişimleri, öğretmenlerin gerekli hizmet içi eğitimleri almalarının sürecinin başarıya ulaşmasında katkı sağlayacağını vurgulamışlardır. Uzman kişilerin, araştırmacılarında elde ettikleri sonuçlar ile araştırmamda ki sonuçlar örtüşmektedir. Araştırmamda elde edilen sonuçlara göre de öğretmenlerin önemli bir bölümü hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim araçları, çevrim içi ortamlar, ölçme-değerlendirme sistemleri, yöntem teknikler, içerik geliştirme ve dijital okur-yazarlıkta yetkinlik gibi alanlarda öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiği sonucu daha önce yapılan araştırmalarla aynıdır.

Katılımcılardan elde edilen bulgular; öğretmenlerin çoğunluğunun teknoloji konusunda yeterli olduklarını ya da COVID-19 salgın dönemi uzaktan eğitim süreci içerisinde kendilerini geliştirdiklerini bu nedenle de hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadıkları sonucunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, bu süreçte gelişen uzaktan eğitime hazırlıksız katılımcıların sayısı da küçümsenmeyecek boyutta olmuştur. Bu süreç öncesinde kimi öğretmen ve öğrencilerin belli bir teknolojik hazır bulunuşluğa sahip olmadığı ortaya çıkmış ve bunun yanında bir de teknolojik bilgi anlamında var olan

eksiklikler önemli bir dezavantaj oluşturmuştur (Karanfil (2021), Can (2020), Tanta (2021). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), ortaya çıkan bu eksikliklerin yok edilmesi için öğretmenlere yönelik hizmet için eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Aynı şekilde yine öğrenciler için bakanlık tarafından EBA destek noktaları oluşturularak ihtiyaçlar giderilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde veliden kaynaklı güçlükler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Velilerden kaynaklı güçlükler velilerin çocukları için uygun uzaktan eğitim ortamı oluşturmaması, çocuklarına yeterli destek vermemeleri, sosyal bilgiler dersine karşı olan önyargılar, ilgisiz davranma ya da ilgilenmeme olarak belirtilmiştir. Velilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine ilgisi öğrencinin akademik başarısını arttırmaktadır. Pandemi ile başlayan uzaktan eğitim sürecinde ise velilerin eğitimde ki rolü daha da artmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından bu durum dile getirilmiştir. Diğer taraftan velilerden kaynaklı güçlükler başlığı altında en önemli güçlüğün-sorunun velilerin ilgisiz davranmasından, yetersiz destek vermelerinden ortaya çıktığı sonucu araştırma verilerinden anlaşılmaktadır. Kızıltaş ve Özdemir (2021), Aydemir (2021), Birhan (2021), Avcı ve Akdeniz (2021), Çoban (2021)' da yaptıkları çalışmalarında araştırma ile benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Velilerin ilgisiz davranmalarının süreç üzerinde ki olumsuz etkilerinden bahsedilmiştir. Araştırma sonucu katılımcılar velilerin süreç içerisinde ki önemine değinmişler, sürece yeterli destek veremediklerinden bahsetmişlerdir. Uzaktan eğitim süreci velilere de yeni roller yüklemiştir (Bozkurt vd., 2020). Velilerin öğrenciye uygun fiziki ortam ve imkan sağlama, teknolojik-bilişsel destek sağlama, uzaktan eğitim saatlerinde kontrol, ders sonraları ödev desteği gibi konularda öğrencilere yardımcı olmaları gerekmektedir. Tanta (2021), araştırmasında velilerden kaynaklı sorunlar belirterek; ilgisiz tavır içinde olmaları, ekonomik sıkıntılardan dolayı destek veremeyişleri, çalışmak zorunda kalmaları, uzaktan eğitime gereken önemi vermemeleri, kimi zaman derslere müdahaleler, öğrencilere zaman zaman verilen ders dışı görevler, veli iletişimde yaşanan aksamalar ve meydana gelen aile içi olayların derslere yansması olarak sıralamıştır. Velilerin ilgisiz olması, öğretmenlerin işini zorlaştırmakta ve süreç içerisinde birçok öğrencinin kaybolmasına sebep olmuştur. Sosyo-ekonomik durumlardan dolayı gerek teknolojik araç gereç anlamında gerekse de internet abonelikleri anlamında yeterli destek veremedikleri görülmüştür. Literatürde ki araştırmalara bakıldığında maddi durumları iyi olmayan velilerin bu imkanları çocuklarına sağlama konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Araştırma da ki bulgular ile uzman kişilerin açıklamaları uyushmaktadır. Katılımcı öğretmenler süreç içerisinde velilerin desteklerinin önemine vurgu yapmışlardır. Elde edilen veriler ışığında ne kadar desteği olan velileri olsa da çeşitli nedenlerden (maddi durum, katsayı sorunu vb.) süreç içerisinde çocuklarına gerekli destekleri vermeyen, veremeyen velilerin sayısı da önem arz edecek

durumda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular literatürde bulunan diğer araştırmalar ile örtüşmektedir.

Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme, öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini, uzaktan eğitim sürecinin amacına ulaşip ulaşmadığının kontrolü anlamında büyük önem arz etmektedir. Araştırmamda ki bulgulardan da ölçme değerlendirmenin önemine vurgu yapılmış, objektif bir ölçme değerlendirme sisteminin yokluğundan yakınılmıştır. COVID-19 salgınının ilk günlerinden itibaren ülkemizde ve dünya da başlayan uzaktan eğitim sürecinde dersler ne kadar dijital ortamlara taşındıysa da aynı oran ve hassasiyette sınavları taşımak konusunda başarıya maalesef ulaşılammıştır. Saygı (2021), çalışmasında her ölçme değerlendirme sistemlerinin uzaktan eğitime uygun olmadığı, çeşitli sebeplerden dolayı uygulanmadığı ve bu ölçme değerlendirme çalışmalarının istenildiği gibi yapılamadığına vurgulanmıştır. Benzer şekilde Adak (2021), tarafından yapılan araştırmada da uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmelerin eksik kaldığını ve ölçme değerlendirmenin tam anlamı ile yapılamadığını belirtmiş, vurgulamıştır. Geçmişte günümüze uzaktan eğitim çok kez çeşitli şekilde denenmiş ve uygulanmış olsa da ölçme değerlendirmenin uzaktan eğitim sürecinde nasıl ne şekilde yapılacağı konusu çok düşünülmemiştir (Sahu, 2020). Dolayısı ile bu konuda sorunlar, güçlükler yaşanması muhtemeldir. Araştırma kapsamında, katılımcılar uzaktan eğitimde sürece uygun daha adil, daha objektif ve daha kullanışlı ölçme değerlendirme sistemi bulamamışlardır. İlerleyen zaman içerisinde Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçme ve Değerlendirme Merkezi tarafından 2021-2022 eğitim öğretim yılında, 5. ve 7.sınıflara yönelik uzaktan eğitim dönemini değerlendirmeye yönelik sınavlar, ölçme değerlendirmeler yapılmıştır. Bu durum ve uzman kişilerin görüşler de dikkate alındığında konunun ehemmiyeti anlamında araştırmamda ki bulgular ile de benzer sonuçlar içermektedir. Tanta (2021), yaptığı araştırmasında ki ölçme ve değerlendirme ile ilgili sonuçlara bakıldığında, öğretmenlerin tamamının uzaktan eğitim sisteminin ölçme ve değerlendirmeye uygun olmadığı görüşünde birleştikleri görülmüştür. Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme sürecinin güvenilirliği ve geçerliliğini sağlamanın kolay olmadığı, imkanların ve fırsatların eşit durumda olmadığı, kullanılan uzaktan eğitim sisteminin ölçme değerlendirme için hazır olmaması vb. nedenlerden dolayı uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kurt, Kandemir ve Çelik'in (2021) yaptığı araştırmalarında, öğretmenlerinin uzaktan eğitimde, daha çok online çoktan seçmeli test, etkinlik ödevi ve soru cevap yöntemleri gibi ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Özgül, E., Ceran, D. ve Yıldız, D. (2020) tarafından yapılan çalışmada ölçme değerlendirme uygulamalarının yetersizliğini ifade etmiştir. Uzaktan eğitimde ölçme-değerlendirmede yaparken hazır testleri kullandıklarını, dersleri soru-cevaplarla işlediklerini ve ödev verdiklerini ortaya

koymuştur. Diğer taraftan aynı çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitim ölçme değerlendirme araçları konularında geliştirilmeleri gerektiği sonucunu ifade etmiştir. Baran ve Sadık (2021) sınıf öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim sürecindeki hazırbulunuşlukları ve görüşleri adlı çalışma bulgularından katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme yapmakta zorlandıkları ve bu süreçte ölçme değerlendirmelerin nasıl olması gerektiği ile araştırmaların yapılmasına ihtiyaç bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Baran, Sadık (2021) aynı çalışmada katılımcıların ölçme değerlendirme sistemleriyle ilgili olumsuz görüşlerini öğretmen-öğrenci iletişiminin zayıflığına, etkileşimin az olması ya da hiç olmamasına, dönütlerin alınamamasına, öğrencilerin pasif olmasına bağlamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları Gürer ve arkadaşları (2016), Saygı (2021) ile Baran ve Sadık (2021)'in ortaya çıkardığı araştırma sonuçlarındaki online eğitimde ölçme değerlendirme yapabilmenin zor olduğu bulgusuyla benzer sonuçlara ulaşmıştır. Katılımcılardan elde edilen bulgularda uzaktan eğitim uygulamalarında öğretmenler tarafından öğrenci başarısını ölçmede en çok tercih edilen yöntemler olarak kazanım testleri, çoktan seçmeli testler, online ölçme değerlendirme uygulamaları, EBA' da ki etkinlik ve uygulamalar ile devam-devamsızlıklar gelmektedir. Bu araştırmaların bulguları ile daha önce yapılan Baran ve Sadık (2021), Tang vd. arkadaşları (2020), Kurt ve arkadaşları (2021) ile Tanta (2021)' in araştırma bulguları birbirini desteklemektedir.

Katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uzak eğitim konusunda yaşadıkları bir diğer güçlük ise uzaktan eğitim sürecinin kendisinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenler bu güçlükleri; “farklı yöntem ve tekniklerin uygulanamaması, derslerin veriminin ve motivasyonun düşmesi, müfredatın yetişememesi/ ders süresi olarak sıralamışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenleri yüz yüze eğitimle işlenen derslerde kullanılan yöntem ve teknikleri, uzaktan eğitim yolu ile işlenen derslerde kullanamadıklarını, her yöntem ve tekniğin sürece uygun olmadığını, yöntem ve teknik bulmakta zorlandıklarını vurgulamışlardır. Kızıltaş ve Özdemir (2021), Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri adlı çalışmasında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde çeşitli öğretim yöntem-tekniklerinin seçimi ve uygulamasında gerekli esnek koşullara sahip olamadıklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde Bakioğlu ve Çevik'in (2020), fen bilgisi öğretmenleri ile yaptığı araştırma sonucunda katılımcıların uzaktan eğitimle işledikleri derslerde düz anlatım ve soru-cevap gibi geleneksel yöntem ve tekniklerini kullandıklarını belirterek uzaktan eğitim sürecinin bu noktada kendilerini sınırlandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Kavuk ve Demirtaş, (2021) ise yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimde genellikle kullanılan öğretim yöntemlerinin klasik düz anlatım ve soru-cevap olduğu sonucuna ulaşmıştır. Adak (2021) yaptığı araştırmasında uzaktan eğitimin ile yüz yüze eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin kıyaslamasını yaparak uzaktan eğitimin yöntem

ve teknikler konusunda ihtiyacı karşılayamadığını, yetersiz kaldığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin de uzaktan eğitimde aktif katılacağı yöntemlerin bulmakta ve uygulamakta zorluk çektiklerini ve öğretim materyalleri kullanımı konusunda zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yine Taşkın ve Aksoy (2021)' un çalışmasında uzaktan eğitime her yöntemin uygun olmadığı ve uygulanamayacağı katılımcılara tarafından ortaya konulmuştur. Bu bağlamda araştırma sonuçları daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermiştir. Katılımcı öğretmenler araştırmada aynı güçlüklerden bahsetmişlerdir. Kavuk ve Demirtaş'ın (2021) araştırmasında, öğretmenler, yöntemler konusunda çeşitlilik sağlayamadığını ve sadece düz anlatım yönteminin kullanıldığını söylemişlerdir. Bu araştırmaların elde edilen bulgular ile literatürde ki diğer araştırmanın bulguları ile birbiriyle örtüşmektedir. Katılımcı öğretmenler, geleneksel olan düz anlatım ve soru-cevap kullandıklarını, bunlar dışındaki diğer stratejileri, yöntemleri ve teknikleri kullanmada yetersiz kaldıklarını, uzaktan eğitime uygun yöntem ve teknikler konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Çevrim içi ortamlar için yöntem ve teknik çeşitliliği anlamında kısırlık olduğu araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sürece uygun farklı yöntem ve teknikler kullanılarak, öğrencilerin öğrenmeleri daha da kolaylaşır, dikkatleri derslere çekilebilir ve öğrencilerin derslere aktif katılımlarını sağlanabilir. Daha önce Kavuk ve Demirtaş (2021), Taşkın ve Aksoy (2021), Adak (2021), Bakioğlu ve Çevik (2020) ile Kızıldaş ve Özdemir (2021) tarafından yapılan çalışmalarla aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Literatürde çok sayıda benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar, araştırma sonuçlarının örtüştüğünü göstermiştir.

Öğretmenlerin kendilerinden kaynaklı güçlük olarak en çok belirttikleri problem, internet altyapı sorunu ve teknolojik araç-gereç yetersizliği olmuştur. Saygı (2021) araştırmasında, öğretmenlerden teknolojik araçlara sahip olamayanları ve uzaktan eğitimle ilgili bilgi ve becerilere üniversite eğitimleri zamanında alamadıklarını ifade etmiştir. Benzer olarak, Adak (2021), Demir ve Özdaş (2020); Özdemir, Baki ve Çelik (2021, Arslan ve Şumuer (2020) tarafından yapılan araştırmalara ortaya çıkan bulgulardan, öğretmenlerin internete bağlanmada güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir. Çoban (2021), çalışmasında öğretmenlerin uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanımı konusunda sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Akgül (2021) tarafından yapılan araştırma verilerinde, öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde altyapısal eksiklikler, internet problemi ve ders katılımlarında yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kızıldaş ve Özdemir (2021), öğretmenlerin uzaktan eğitim teknolojilerini iyi bilmediklerini bu konuda tecrübesiz olduklarını vurgulamıştır. Beşaltı (2021), uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı gerçeklik şokları adlı çalışmasında kullanılan uzaktan eğitim teknolojilerindeki eksikliklerin süreci olumsuz etkilediğini ve bu durumun öğretmenlerde kaygıya sebep olduğunu ifade etmiştir. Yine Baran ve Sadık (2021) katılımcıların büyük çoğunluğunun bilgi ve

tecrübelerinin yeterli olmadığını uzaktan eğitim araçlarına hâkim olamadıklarını tekniksel sıkıntılar yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Katılımcı öğretmenlerin ifade ettikleri diğer bir önemli sorun ise öğrencilerin devam-devamsızlık durumlarıdır. Saygı (2021), Beşaltı (2021), Canpolat ve Yıldırım (2021), Akgül (2021), Tanta (2021), Özdemir, Baki ve Çelik (2021), Karanfil (2021). Yenerer (2021), tarafından yapılan araştırmalarda araştırmaya katılan öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılımlarının düşük olduğunu dile getirmişlerdir. Literatürde ki bu araştırmalar, araştırmanın bulgusunu desteklemekte ve benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Öğretmenler devamsızlık probleminin altında yatan neden olarak öğrencilerin internet erişimlerinin olmamasını, teknolojik araçlara sahip olamayışlarını, aynı evde birden fazla kardeşin canlı derslere katılmasını ve zorunluluk bulunmamasını devamsızlık sorununu olarak belirtmişlerdir. Bu problemlerin, uzaktan eğitimle verilen eğitim-öğretim sürecinin verimliliğini düşürdüğünü ve süreci olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Benzer araştırmalar ile Adak M.M (2021), Avcı ve Akdeniz (2021), Birhan (2021), Morgan (2020), Beşaltı (2021) da yaptıkları çalışmalarda uzaktan eğitime katılamayan öğrencilerin birçoğunun teknik donanım eksikliği yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Kaya (2002)'ya göre de uzaktan eğitimin, ulaşım imkanlarına ve teknik yeterliliklere bağlı olması, pandemi sürecinde kurulan sistemin sınırlılıkları arasındadır. Tanta (2021), Alea, Fabrea, Roldan ve Farooqi, (2020), Taşkın ve Aksoy (2021), ise yaptıkları çalışmalarda maddi imkânsızlıklar özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin teknik donanımsal güçlükleri problemini daha fazla yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada ulaşılan sonuç ile diğer araştırmalarla da elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. Öğrencilerin derse katılmaması/katılamamasında gerekçe olarak evde öğrenci ile birlikte canlı derslere katılması gereken başka kardeşlerinin olması ve teknolojik araç-gereç eksikliği ile internet erişim yetersizlikleri gelmektedir. Evde uzaktan eğitim dersine katılmak için gerekli olan tek bir teknolojik cihaz bulunması aynı zaman diliminde dersi bulunan kardeşlerden birinin mağduriyet yaşamasına neden olmaktadır. Çoban (2021), Kabapınar, Kanyılmaz, Ören Koçhan ve Atik (2021) de yaptıkları çalışmada çocuk sayısının fazla olmasının bilgisayar, tablet, televizyon gibi cihazların yetersiz kalmasına neden olduğu, bu durumun da derse katılım oranını düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır. Demir, F. & Özdaş, F. (2020), araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerin derslere düşük katılım ile ilgili sebeplerini derslere karşı ilgisizlik, motivasyonunun düşük olması, evde eğitimi istememeleri, velilerin teknolojiyi kullanmadaki yetersizliklerine bağlamıştır. Araştırma ile ulaşılan sonuçlar daha önce yapılan araştırmalar ile benzerlik göstermektedir. Literatürde bulunan çok sayıda araştırma ile örtüşmektedir.

Araştırma da ki bulgular genel olarak incelendiğinde öğretmenlerin kendilerinden kaynaklı en çok yaşadıkları güçlükler teknolojik araç ve bilgi yetersizliği, internet alt yapı ve erişim sorunları, ebeveyn oluş durumu ve ev ortamı başı çekmektedir. Sonuçların daha önce yapılan araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmüştür. Diğer yandan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kendilerinden kaynaklı güçlükler içerisinde en fazla öne çıkan sorunlar olarak eşlerin öğretmen olması, ebeveyn oluş durumu ve ev işlerinden, ev ortamından kaynaklandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çoban (2021), Coğrafya Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri adlı çalışmasında katılımcıların kendilerinden kaynaklı güçlükler olarak özellikle donanımsal ve alt yapısal sorunlar ile evde kendi çocuklarıyla ilgili sorunların öne çıktığı görülmüştür. Yine aynı çalışmada çocukların bakımının süreçte sorunu süreçte sorun oluşturduğu ifade edilmiştir. Yine uzaktan eğitim sürecinde evde meydana gelen gürültülü ortamların ya da çocukların dersleri bölmelerinin güçlükler oluşturduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgulardan ebeveyn olan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde aynı zamanda kendi çocukları ile ilgilenmek zorunda kaldıkları için rol karmaşası yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Gerek çocuklarının canlı ders ve ödevlerinin takiplerini yapmak gerekse de çocuklarının bakım ve ihtiyaçlarıyla ilgilenmek zorunda kalmaları uzaktan eğitim sürecinin başarısını olumsuz etkilemekte ve verimliliğini düşürmektedir. Kimi zaman ebeveyn rolü kimi zamanda öğretmen rolü ağır basmıştır. Sürecin amacına ulaşması için öğretmenlerde ki rol karmaşası giderilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin zorunlu olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığı sorunlardan biri de uzaktan eğitimde kullanılacak ders araç-gereç ve materyal ihtiyaçlarıdır. Bu hususta öğretmenlerin yetersiz kaldıklarını, materyal bulmakta ve kullanmakta zorlanan eğitimciler olduğu sonuçlarına ulaşılmaktadır. Nitekim literatür taramalarında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ardıç ve Altun (2017), Keskin ve Özer Kaya, 2020), Kaya (2002), uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönleriyle ilgili kullanılan materyallerin iyi ya da sürece uygun olmaması durumunda eğitime yönelik gösterilen çabaların karşılığını bulamayabileceğini belirtir.

Araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenleri tarafından karşılaşılan güçlük olarak dile getirdikleri diğer bir sorun ise ders saatlerinin yetersiz gelmesidir. Genelde öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersi için ders saat ve sürenin yeterli olduğunu söylediler de TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için sürenin yetmediğini, konu ve program yoğunluğundan dolayı haftada 2 saat olan ders saatini belirlenen hedef ve kazanımları vermede eksik kaldığını belirtmişlerdir. Tanta (2021), tarihinde pandemiden kaynaklı uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler derslerine yönelik öğretmen görüşleri adlı

çalışmasında ders saat ve sürelerinin yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin her ikisinde de yetersiz geldiği belirtilmiştir. Beşaltı (2021), çalışmasında uzaktan eğitimde derslerin otuzar dakika olarak planlanmasının güçlüğüne sebep olduğu vurgulanmıştır. Aynı çalışmada programın hatta öğretmen alışkanlıklarının kırk dakikadan şekillendiğini, bu yüzde programların yetişmesi anlamında sorun teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Koylu (2022), araştırmasında öğrencilerin derslere az ve düzensiz katılımlarına değinmiş, bazı branşlarda ders saat ve sürelerinin uzaktan eğitimde yetersiz geldiğini vurgulamıştır. Ders saat ve sürelerinin yetersiz geldiği sonucuna ulaşılan araştırma sonuçları literatürde bulunan diğer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda katılımcılar tarafından en fazla öneri olarak teknik alt yapı sorunlarının giderilmesi, uzaktan eğitim araç ve gereçleri konusunda destekler, içerik üretimi, EBA'nın geliştirilmesi, objektif ölçme değerlendirme araçlarının üretilmesi ve devam zorunluluklarının getirilmesi tercih edilmiştir. Canpolat, U. & Yıldırım, Y. (2021) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğretmenlerin en çok vurguladıkları öneriler; içeriklerin geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi uzaktan eğitimde görev yapan öğretmenlere hizmet puanı verilmesi, teknik sorunların giderilmesi, teknik desteklerin verilmesi, sistemde ortaya çıkan güvenlik sorunlarına yönelik yerli bir canlı ders programlarının kullanılması ve öğretmenlere ek ders ücreti verilmesi, ücretsiz ve sınırsız internet desteği sağlaması, EBA'nın geliştirilmesi, canlı ders saatlerinde esneklik getirilmesi ve istenildiği zaman tekrar izlenebilmesi şeklinde sıralanmıştır. Araştırma sonucu literatürde bulunan bu araştırma ile örtüşmektedir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde kendilerini zorunlu bir sürecin içerisinde bulan öğretmenler uzaktan eğitim uygulamalarında sürecin başarısını olumsuz etkileyen yukarıda bahsedildiği gibi çeşitli güçlüklerle karşılaşmışlardır. Gerek yurt dışı gerekse de özellikle de yurt içi araştırmalarda da görüldüğü gibi sonuçlar genel olarak benzerlik göstermektedir. Bütün araştırmalarda, literatürlerde yaşanan güçlükler uzaktan eğitimin başarısını, kalitesini düşürdüğü görülmüştür. Güçlüklerin ana kaynağını sistemsel sorunların, alt yapısal, internet ağ ve kota vb. sıkıntıların oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine ağır basan sorunlardan birinin de uzaktan eğitimde kullanılacak teknolojik araç-gereç eksikliğinin olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde ölçme değerlendirme sorunları, der araç- gereç sorunları, öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlar, EBA' dan kaynaklı sorunlar ile öğretmenlerinin kendilerinden kaynaklı sorunlarında bu süreçte güçlüklerle sebep olduğu literatür taramalarından anlaşılmıştır. Sürecin ya da sistemin başarıya ulaşması için katılımcıların ortaya koyduğu güçlüklerin bertaraf edilmesinde fayda bulunduğu araştırmalardan anlaşılmıştır. Genel olarak baktığımız

zaman yaptığım bu araştırma sonuçları literatürde ki diğer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu kısımda; araştırmadan elde edilen sonuçlar açıkça mümkün olduğu kadar ana hatlarıyla ve maddeler hâlinde yazılarak, bulgular ve literatür karşılaştırmalarından çok elde edilen ve ulaşılan net sonuçlar özetleyici anlamda ortaya konulmuştur. Araştırma da elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- ✓ 2020 yılı başlarından beri tüm dünyada etkili olan Kovid-19 salgını insanların ve toplumların yaşantılarında değişiklikler meydana getirmiştir. Bunların başında özellikle de eğitim-öğretim süreci gelmektedir. Ülkeler bu zorunlu durumda uzaktan eğitime geçerek toplumların geleceğini belirleyecek olan nesillerin eğitimsiz kalmamasına özen göstermişlerdir. Ülkemizde bu anlamda bu sürece geçiş yapan ilk ülkelerden olmuştur. Uygulanan süreç beraberinde sorunları, zorlukları da getirmiştir. Özellikle de uzaktan eğitim sürecinin en önemli paydaşı olan öğretmenler araştırmada ki bulgulardan da anlaşılacağı gibi başarıyı etkileyecek birtakım güçlükler ile karşılaşmışlardır. Bu güçlüklerin başında sistemsel güçlüklerin olduğu anlaşılmaktadır. Uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler Öğretmenleri internet erişim sıkıntıları, internet alt yapı eksiklikleri ile karşılaşmışlardır. İnterneti olmayan evler, sık sık internet erişim problemleri en müzdarip oldukları durum olmuştur. Yine öğrencilerde ki uzaktan eğitim araç-gereçleri olan bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi eksikliklerde süreci başarısını olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle derslere katılımların düşük olduğu ve devamsızlıkların arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yönden iyi bir alternatif olabilecek yeterli düzeyde uzaktan eğitim programlarının olmayışı, EBA'dan kaynaklı sorunlar süreci etkileyen diğer güçlükler olarak karşımıza çıkmıştır.
- ✓ Araştırmada ki veriler yöntem ve teknikler anlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri birtakım güçlükler ile karşılaşmışlardır. Katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğretmenlerin sürece uygun yöntem ve teknik bulma konusunda zorlandıkları, bulamadıkları ve her yöntemi uzaktan eğitimde uygulayamadıkları görülmüştür. Yine öğretmenler tarafından uygulanan yöntem ve tekniklere karşı öğrencilerin ilgisizlikleri dile getirilmiştir. Öğrencilerin uygulanan kimi yöntemde

sıkıldıkları, ilgi göstermedikleri görülmüştür. Yöntem ve tekniklerin sınırlı olması ve uzaktan eğitimde her yöntem ve tekniğin uygulanmasının oluşturduğu zorluğun öğrenci ilgisizliği ile birleşmesi sonucu süreç içerisinde güçlüklerle karşılaşıldığı ortaya çıkmıştır. Bu durum sürecin verimliliğini olumsuz etkilemiştir.

- ✓ Araştırma da öğretmenlerin büyük bölümünün uzaktan eğitim sistemine yönelik araç-gereç temin etme konusunda sorun yaşamadıkları görülmüştür. Öğretmenler dersleri için gerekli araç-gereç ve dökümanlara gerek internet ortamlarından ulaşabildiklerini gerekse de kendi çabaları ile oluşturdukları ders araçları ile derslerini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yine araştırma bulguları katılımcıların önemli bir bölümünün araç-gereçleri uzaktan eğitim sürecinde kolaylıkla kullandıkları, herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmüştür. Sonuç olarak kimi katılımcı tarafından konu ile ilgili güçlükle karşılaşıldığı belirtilmiş olsa da çoğu katılımcının aynı konuda sorun yaşamadıkları, tam tersine sürece uygun her türlü araç gerece ulaşım rahatlıkla kullandıkları anlaşılmaktadır. Yine ne kadar sorun yaşanmadığını belirten katılımcı öğretmenlerin sayısı fazla olsa da güçlükle karşılaşanların da küçümsenmeyecek oranda oldukları görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin bir bölümü sürece uygun araç-gereç temini ve kullanımı konusunda güçlüklerle karşılaşmışlardır.
- ✓ Araştırmadan ortaya çıkan diğer bir sonuç ise öğretmenlerin öğrenci kaynaklı birtakım sorunlar-güçlükler ile karşılaştıklarıdır. Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin devamsızlık yaptıkları, düzenli olarak derslere katılmadıkları görülmüştür. Bu durumun dersin başarısı, derslerin hedef ve kazanımlarına ulaşılması anlamında güçlük oluşturduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan öğrencilerde uzaktan eğitim için gerekli olan bilişim araç gereç eksikliklerinin de güçlük oluşturduğu ve derslere katılımı olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Öğrencilerde bulundukları bölgelerde internet alt yapı sorunlarının, internet erişim problemlerinin olmasının da süreç içerisinde sıkıntılara sebep olduğu verilerden anlaşılmıştır. Yine öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde göstermiş oldukları derslere karşı ilgisiz tavırların sürecinin başarısını olumsuz etkilemiştir. Pandemi sonucu ortaya çıkan bu zorunlu süreçte devamlı öğrencilerin ekran karşısında olmalarının dikkat dağınıklıklarına sebep olduğu veriler sonucu ortaya konulmuştur. Ortaya çıkan bu olumsuz durumlarda uzaktan eğitim sürecinin başarıya ulaşmasına engel teşkil etmiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinde sürecin en önemli ögesi olan öğretmenlerin kendilerinden de kaynaklı süreci olumsuz etkileyen güçlükler olduğu görülmüştür. Bunlar içerisinde katılımcıların süreci yürütecekleri bilişim araç eksikliği ve internet alt yapısından kaynaklı sorunlar öne çıkmıştır. Özellikle aynı evde eşlerin öğretmen olması aynı anda dersler girmeleri, yine aynı evde bulunan katılımcıların

çocuklarının da dersler girmeleri neticesinde böyle bir sıkıntının olduğu ifadelerden anlaşılmıştır. Sistemsel-alt yapısal yoğunluk ya da eksikliklerden dolayı derslerde kopmalar, aksamalar yaşanmıştır. Diğer taraftan aynı zamanda ebeveyn olan katılımcıların bir taraftan da çocuklarının derslerini takip etmek zorunda kalmaları, bakıma muhtaç küçük çocuklarının olması, evde bulunmaları nedeniyle ev işlerinin de bulunması sorumluluklarını artırdığı için kimi zaman asli derslerinin uygulanmasında güçlükler oluşturdukları gözlemlenmiştir. Kimi katılımcı tarafından uzaktan eğitim süreci ile yeni karşılaşmaları sebebiyle sürece yabancı olduklarını özellikle de teknolojik anlamda eksikliklerinin olduğu dile getirilmiştir. Ne kadar kendilerinden kaynaklı güçlük olmadığını belirten katılımcılar olsa da tüm veriler doğrultusunda genelleme yaparsak uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerden kaynaklı sorunlar olduğu görülmüştür. Bu sorunları varlığı derslerin başarısını, sürecin amacına ulaşmasını olumsuz etkilemiştir.

- ✓ Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinde velilerin büyük bir çoğunluğunun sürece-derse karşı olum tutum içinde oldukları, çocuklarını destekleyici bir tavır takındıkları anlaşılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersine karşı olumsuz tavır sergileyen velilerin en çok dersin öğrenimine, sürece yeterince destek vermedikleri görülmüştür. Bütün bu olumsuzlukların altında ön yargıların olduğu, sosyal bilgiler derslerinin diğer dersler kadar önemli olmadığı düşüncelerin hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin özellikle LGS sınavı için diğer derslere daha fazla ağırlık verdikleri, katsayı farkından dolayı diğer dersleri daha fazla önemsedikleri anlaşılmaktadır. Burada olumsuz tutum değerlerinin olumlu tutuma göre az olsa da olumsuz tutuma sebep olan alt faktörlerle birleştiğinde derse katılımı, ders başarılarını ve dolayısıyla uzaktan eğitim sürecini doğrudan etkilemiştir. Bu güçlüklerin de varlığının sürece zarar verdiği anlaşılmıştır.. Genel olarak değerlendirdiğimizde Sosyal Bilgiler Öğretmenleri uzaktan eğitim sürecin velilerden kaynaklı güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.
- ✓ Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin büyük çoğunluğun ders saat ve sürelerini yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde 30 dk. olarak belirlenen sürelerin bu süreçte yeterli olduğu vurgulanmıştır. Gerek sürecin ortaya çıkardığı uzaktan eğitim süreci gerekse de sosyal bilgiler dersinin kendi özelliği itibari ile (daha çok görsellik ve yorumlama) ders saat ve sürelerinde herhangi bir sorunla-güçlükle karşılaşılmamıştır. Sürelerin yetersiz olduğunu dile getiren katılımcıların çoğunluğu İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için düşüncelerini belirttiklerini bu dersin konu ve müfredat anlamında yoğunluğundan kaynaklı süre yetersizlikleri yaşadıklarını dile getirilmişlerdir. Yine ders saat ve sürelerini yetersiz gören bazı katılımcılar da uygulanan müfredatın yüz yüze eğitime uygun olduğunu, uzaktan eğitime uygun olmadığını 30 dk. derste tüm hedef ve kazanımları vermenin

mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Bu anlamda yüzde olarak düşükte olsa uzaktan eğitim sürecinde normal eğitim şartlarında ki müfredatı uygulamanın güçlükleri ile karşılaşmış olup, bu durum da sürecin başarısını olumsuz etkilemiştir. Sonuç olarak katılımcı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin bir bölümü ders saat ve sürelerini yetersiz olarak görmüş ve bu konu da güçlükle karşılaşmışlardır.

- ✓ Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak en fazla derslere katılım ve devam durumları ile internet ortamlarında ki online ölçme değerlendirme kaynaklarının daha çok tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Yine bu süreçte öğrencilerin ders katılıp katılmadıkları, yaptıkları devamsızlıklarda ayrı bir değerlendirme kriteri haline gelmiştir. Ölçme değerlendirme yöntemlerine ulaşamayan katılımcılar öğrencilerin devamsızlıklarını dikkate alarak farklı bir yöntem uygulamışlardır. Süreç içerisinde katılımcı öğretmenler tarafından çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Kimi öğretmen bakanlığın yayınladığı kazanım testlerini kullanırken kimi öğretmen de çoktan seçmeli testleri kullanmıştır. Bakanlığın EBA sisteminde ki testlerinin de bu süreçte kullanıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların ulaşabildikleri tüm öğeler uzaktan eğitim ölçme ve değerlendirme yöntemi haline gelerek, her katılımcının bireysel olarak bir ölçme değerlendirme içinde oldukları anlaşılmıştır. Süreç içinde tüm katılımcıların farklı yöntemlere başvurması tüm herkesin beraber uyguladığı bir yöntemin olmadığı görülmüştür.
- ✓ Katılımcıların ölçme değerlendirme yöntemleri kullanırken en fazla karşılaştıkları güçlük olarak devamsızlık olduğu görülmüştür. Derslere devam etmeyen, ölçme değerlendirmeye katılmayan ya da katılamayan öğrenciler bu süreçte en önemli güçlük olarak karşımıza çıkmıştır. Katılım göstermeyen öğrencilere ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanamadığı verilerden anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bu sistemin en önemli handikapı haline gelen internet alt yapılarından kaynaklı internet yetersizlikleri ile öğrencilerde bilişim araç gereç eksiklikleri yine ölçme değerlendirme sürecinde güçlükler oluşturmuştur. Her ölçme ve değerlendirme sistemi çeşitli nedenlerle bu süreçte uygulanamamıştır. Her yöntemin sürece uygun olmadığı görülmüştür. Kimi öğrencilerin de ders anında ders dışı (oyun vb.) zaman geçirmeleri de ölçme değerlendirme sürecini olumsuz etkilemiştir. Genel olarak baktığımızda uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ölçme değerlendirme yaparken çeşitli güçlükler ile karşılaştıkları görülmüştür. Bu durumda sürecin ve dersin başarısı ile katılımcıların şevklerini olumsuz etkilemiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda katılımcıların öneri olarak en fazla alt yapılarda iyileştirmelerin yapılmasının, uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan internet sorunlarının çözülmesinin ifade edildiği görülmüştür. Öyle ki bu süreçte en fazla güçlük olarak bu sorunun

oluşturduğunu söylememiz mümkündür. Yine diğer önemli bir sorun olan bilişim araç gereç eksiliğine de gerek bakanlık tarafından gerekse de veliler tarafından destek verilmesi öne çıkan önerilerden olmuştur. Bu önerilerin bu sorunlara çözüm bulmasıyla uzaktan eğitim sürecinin daha faydalı olacağı ifade edilmiştir. Ne kadar sürecin kendisi geçmişten beri var olsa da uzaktan eğitimle yeni karşılaşan öğretmenler için sürece uygun içeriklerin üretilmesi, öğretmenler ve öğrencilerin kullanımına sunulması katılımcılar tarafından güçlü bir öneri olarak ortaya konulmuştur. Diğer taraftan uzaktan eğitimde devam zorunluluğunun getirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Derslere girmenin, sürece katılmanın öğrencinin tercihinin bırakılmamasından bahsedilmiştir. Yüz yüze eğitime uygun olan müfredatın da uzaktan eğitime uyarlanması, gerekli sadeleştirmelerin yapılmasının faydası üzerinde durulmuştur. Uzaktan eğitim süresi boyunca katılımcıların farklı ölçme değerlendirme yöntemleri kullanmış olduklarını, bu durumda objektif değerlendirmelerin önüne geçtiğini ifadelerinden anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu sorun için tüm katılımcıların kullanabileceği objektif ölçme değerlendirme yöntemlerinin ortaya konulması ve kullanılmasının sağlanması öneriler olarak karşımıza çıkmıştır. Sürecin istenilen hedef ve kazanımlara ulaşması için önerilerin dikkate alınması sonucuna ulaşılmıştır.

- ✓ Araştırma neticesinde uzaktan eğitim süreci için gerekli hizmet içi eğitime ihtiyaç olma durumu evet ya da hayır değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitim ihtiyacı duymadıkları araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Hayır diyenlerin çoğu internet ve bilişim konusunda iyi durumda olduklarını, teknolojiye ihtiyaçları kadar hakim olduklarını belirtmişlerdir. Şartlara kolay adapte olduklarını, bu yüzden hizmet içi eğitime çok fazla ihtiyaç duymadıklarını dile getirmişlerdir. Yine hizmet içi eğitim olması gerektiğini söyleyenlerin de az olmadığını görülmüştür. Evet diyenler, özellikle uzaktan eğitim yöntemleri, teknolojik yeterlilik, sürece uygun içerik üretimi ve uzaktan eğitime yönelik akademik gelişim ile ilgili hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bilgileri genel olarak düşündüğümüz zaman hizmet içi eğitime ihtiyaç duymayan katılımcılar kadar ihtiyaç duyan katılımcıların sayılarının az olmadığı görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecin başarıya ulaşması, belirlenen hedef kazanımlara azami düzeyde ulaşılabilmesi, süreçte aktif görev yapan katılımcı öğretmenlerin mesleki bilgi ve şevklerin artırılabilmesi için konu ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.2. Öneriler

Araştırma bulguları ışığında katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne ve uzaktan eğitim sürecinin verimliliğinin artırılmasına yönelik şu öneriler geliştirilmiştir.

- ✓ Uzaktan eğitim süreci için gerekli olan çevrimiçi ve çevrimdışı ortamların daha kolay, daha verimli ve daha hızlı kullanımı amacıyla internet gücünü artırıcı, alt yapısını iyileştirecek tedbirler alınabilir. Böylelikle internet ağlarından kaynaklı güçlükler yok edilebilir. Ülkemizin tüm bölgelerinde merkezi yerleşim alanlarından kırsal yerleşimlere kadar internet alt yapısının yetersiz olduğu her yer için alt yapısal internet sorunlarının çözülerek, gerekli olan iyileştirmelerin yapılması ile mümkün mertebe bütün öğrencilere internet hizmeti ulaştırılabilir. Şehir merkezlerinde, köy vb. kırsal alanlarda interneti olmayan yerleşim yerlerine kablosuz ya da uydu yoluyla ücretsiz internet hizmeti verilebilir. İnternet aboneliği gibi maddi duruma dayalı sorunlar için devlet destekli internet abonelikleri yapılabilir ve tüm öğrenciler için internet hizmeti pandemi süresi boyunca ücretsiz ve sınırsız olabilir. Bu sayede bütün öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde derslere daha rahat aktif olarak katılabilirler. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığımız tüm öğrenciler için 8 gb ücretsiz internet imkanı sunmuş olup, bu internet kotasının yeterli olamayacağı nedeniyle artırılmasında hatta sınırsız olmasında fayda vardır.
- ✓ Günümüzde maddi durumlardan dolayı uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik araç-gereçlere sahip olamayan bu nedenle de canlı derslere katılamayan çok sayıda öğrenci bulunmaktadır. Salgın hastalığın oluşturduğu iş kayıplarıyla beraber maddi sorunlar yaşayan insanların sayısı daha da artmıştır. Dolayısıyla da önceliklerde değişiklikler olmuş, ailesine yiyecek götürme düşüncesi daha ağır basmıştır. Bu durumda olan ailelerin eğitim çağındaki çocuklarına tablet, bilgisayar vb. ihtiyaçlar için gerek devlet gerekse de özel teşebbüsler tarafından ücretsiz teknolojik destekler yapılabilir. Böylelikle daha fazla öğrenciye ücretsiz bilgisayar-tablet vb. imkanlar sunularak canlı derslere öğrenci katılımları artırılabilir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığımız tarafından ihtiyaç sahibi öğrenciler için süreç içerisinde ücretsiz tablet dağıtılmaya çalışılmış, mobil EBA noktaları oluşturularak soruna çözümler aranmıştır. Fakat gerek dağıtılan tablet gerekse de mobil noktalar yeterli gelmemiş olup artırılması düşünülebilir. Ya da teknolojik destek anlamında kdv. istisnaları uygulanabilir.
- ✓ Uzaktan eğitim sürecinin en önemli handikaplarından biri olan ölçme – değerlendirme süreciyle ilgili tüm ülke genelinde uygulanabilecek objektif sistemler, yöntemler geliştirilebilir. Alt yapısal ve internetsel sorunların düzeltilmesi ile birlikte anında

dönütlerin alınabileceği, tüm öğrencilerin rahatlıkla ulaşabileceği ölçme – değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Diğer taraftan sürece ulaşım anlamında fırsat eşitliklerinin sağlanması ile ölçme değerlendirme süreci de zorunlu hale getirilmeli, ölçme değerlendirme sistemleri uzaktan eğitime uyarlanmalıdır.

- ✓ Araştırmadan elde edilen sonuçlar dikkate alındığında, uzaktan eğitim sürecinde, sürecin amacına ulaşması, ülkemizin geleceği olan çocuklarımızın mevcut zaruret durumunda eksiksiz iyi bir eğitim almaları tüm paydaşların ancak özverili çalışması ile elde edileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada sürecin tüm paydaşlarına; öğretmen, öğrenci, veli ve MEB olmak üzere hepsine büyük sorumluluklar düşmektedir. Araştırmanın sonuç kısmında da belirtildiği gibi özellikle öğretmenlerin teknoloji açısından kendisini geliştirmeleri, eksik yönlerini iyileştirmeleri, teknolojik okuryazarlıklarını geliştirmeleri, çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim ve uzaktan eğitimde kullanabilecekleri teknolojik araçlar gibi konulara hâkim olmaları, öğrencilerle ve velilerle doğru ve etkili iletişim kurmaları önem arz etmektedir. Canlı derslerin verimliliğini artıracak, öğrencilerin sıkılmadan güdülenmelerini sağlayacak öğrenme araçlarından faydalanmaları, sürece en uygun yöntem teknikleri ile ölçme değerlendirme sistemlerini öğrenmeleri gerekmektedir. Bu sebeplerden ötürü öğretmenlerin bahsedilen alanlarda kendilerini geliştirmeleri için hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimler salgının seyrine göre yüz yüze ya da çevrim içi ortamlarda düzenlenebilir. Öğretmenlerin de uzaktan eğitim konusunda teknoloji ve bilgi eksikliklerinin giderilmesi eğitim-öğretim sürecinin güçlenmesine fayda sağlayacaktır. Diğer taraftan sürecin diğer önemli paydaşları olan velilerin çocuklarının gelişimini önemseyerek ellerinden geleni yapması, öğretmenlerle işbirliği halinde olmaları, süreç içerisinde diğer paydaşlarla empati yapabilmeleri öğrencilerin gelişimlerinde önem arz etmektedir. Sunulan bu durumların gerçekleşebilmesi için salgın, afet vb. durumlar için acil kullanılabilecek uzaktan eğitim sistemlerinin geliştirilmesi, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin her duruma hazırlıklı olarak bilgilendirilmesi gerekmektedir. Süreç içerisinde sürekli olarak öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik rehberlik ve yönlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar okullarda bulunan rehberlik ve psikolojik danışmanlar tarafından yapılmalıdır. Psikolojik danışman bulunmayan okullara da Rehberlik Araştırma Merkezleri vasıtasıyla görevlendirmeler yapılabilir. Ancak bu şekilde öğrencilerin pandemi döneminde eğitim-öğretim sürecine aktif katılmaları gerçekleştirilerek verim alınabilir. Tüm öğretmenlerin teknolojik okuryazarlığını geliştirmelerine katkı sağlayacak, salgın, afet vb. durumlara hazır bulunuşluklarını artıracak çalışmaların ya da derslerin lisans öğrenimi sürecinde verilmesi önerilebilir. MEB noktasında ise EBA'yla birlikte öğretim sürecinde gelişime

fayda sağlayacak farklı platform, teknoloji ve uygulamaların sayılarının artırılarak kullanımı sağlanmalı, ülkenin her yerinde tüm öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılacak uzaktan eğitim ortamları, programları tasarlanmalıdır. Eğitim-öğretim sürecinin tüm paydaşlarına uzaktan eğitim sürecinde yol gösterecek rehberlik çalışmaları MEB tarafından planlanmalı ve yapılmalıdır.

- ✓ Özellikle de EBA gibi Milli Eğitim Bakanlığı'na ait platformların kullanımlarının artırılması amacıyla tüm eğitim paydaşlarına tanıtımının yeterli düzeyde yapılması önerilebilir. Diğer taraftan EBA platformunun sürece uygun geliştirilmesi, güncellenmesi, içeriklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Bunun için MEB gerekli önlemleri alarak çalışmalar yapmalıdır. Bunun için de ilgili alanlarda yeterliliklerini kanıtlamış uzman kişilerden faydalanılabilir. Yeni ders videoları-içerikleri, yeni sürece uygun ölçme değerlendirme kaynakları oluşturacak ekipler kurulabilir. Bu sayede eğitimin etkililiği artırılabilir. Yine üniversite programlarına eklenerek öğretmenlerin hizmet öncesinde bu platformlarla tanışmaları sağlanmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aynı anda çok daha fazla kullanıcıya hitap edecek şekilde EBA bağlantı kapasitesinin artırılması, gerekli iyileştirmelerin yapılması önerilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitim boyunca eğitimcilerin en büyük müzdarip olduğu konulardan biri de yerli ve güvenli bir canlı ders yazılımı ihtiyacı durumudur. Kim zaman öğretmenler canlı ders yapıp yapmama konusunda güvenlik nedeniyle tereddüt içerisinde kalmışlardır. Daha güvenli bir uzaktan eğitim sürecini sağlamak önem arz etmektedir. Bunun için alanında uzman yazılımcılar, programcılar tarafından devlet desteğiyle ya da özel sektör aracılığı ile çalışmalar yapılabilir. Uzaktan eğitim süreci böylece daha güvenli hale getirilebilir.
- ✓ Alan yazın incelendiğinde, uzaktan eğitimi ve özellikle de uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimini kapsayan çok çalışma bulunmamaktadır. Bu durum bu alanda bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Bundan sonra ki zamanlarda yapılacak araştırmalar için araştırmacıların katılımcılarını bu gruptan seçmeleri bu çalışmada öneri olarak sunulabilir.
- ✓ Uzaktan eğitimde çeşitli sebeplerden dolayı devamsızlık yapan derslere katılmayan çok sayıda öğrenci bulunmaktadır. Gerekçeler ortadan kaldırılarak canlı derslere katılıma devam zorunlulukları getirilebilir. Devamsızlıklar yüzünden öğrencilerde ki öğrenme farklılıkları daha da artmış durumdadır. Bakanlık tarafından uzaktan eğitim canlı derslerine getirilecek zorunluluk ile çok daha fazla öğrencinin derslere katılımları sağlanarak farklılıklar böylece en aza inebilecektir.
- ✓ Salgın sürecinin getirmiş olduğu bu zorunlu süreçte öğrencilere ücretsiz kaynak ve materyal destekleri verilebilir. Bu sayede uzaktan eğitimden olumsuz etkilenen

öğrenciler için bir nebze de olsa eksik öğrenmelerin giderilmesi, pekiştirilmesi anlamında faydalı olacaktır.

- ✓ Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin EBA dışında diğer çevrimiçi ve dışı her ortamda derslerinde kullanabilecekleri dijital içerik, video, test, etkinlik, döküman ve uygulamalar üretilmeli, öğretmenler ihtiyaç duydukları bu alanda desteklenmelidir. Kaynak ve içerik ihtiyaçlarının giderilmesi ile dersler daha verimli hale gelecektir.
- ✓ Öğretmenlerin uzaktan eğitim kapsamında derslerini yürütürken, evde bulunan çocuklarının da aynı saatte canlı dersleri olabilmektedir. Bu durumda öğretmenler kimi zaman ikilem içerisinde kalmaktadırlar. Kendi çocuklarıyla da ilgilenmenin, onları takip etmenin sorumluluğu derslerin verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ders saatlerinin planlanmasında daha esnek olunabilir. Ev işleri ve çocuklarının sorumlulukları anlamında öğretmenlerin bu anlamda ki yükleri biraz daha hafifleyecektir. Diğer taraftan eşlerin her ikisinin de öğretmen olması aynı anda derslere girmek zorunda olmaları ile teknolojik araç sıkıntısı ve internet yetersizlikleri gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bir de buna çocuklarının da canlı derslere girmelerini düşündüğümüz zaman teknolojik araç-gereç ihtiyacı daha da artmıştır. Yaşanan bu sorun için öğretmenlere uzaktan eğitim araçları anlamında destekler olunabilir, alınacak teknolojik araç- gereçlerde kdv. istisnaları uygulanabilir. İnternet kotaları ve hızları içinde ücretsiz ya da indirimli tarifeler anlamında öğretmenlere kolaylıklar sağlanabilir.
- ✓ Canlı dersler içerisinde kimi zaman yaşanan güvenlik sorunları ortadan kaldırılmalıdır. Güvenlik sorunlarının başında kişi bilgilerinin çalınması, teknolojik araçlarda ki veri hırsızlıkları gelmektedir. Derslerin işlenmesi sırasında dersleri sabote eden kişiler, ekranı karalayan öğrenciler vb. durumlar. Bu noktada öğretmenlere bilişim ve internet gibi konularda seminerler, hizmet içi eğitimler verilebilir. Şüphesiz böyle bir durum öğretmenler nezdinde güvenli bir ortam hazırlayacaktır.
- ✓ Pilot uygulamalar ile geri dönütler alınmalı ve uzaktan eğitim için gerekli düzenlemeler ve düzeltmeler yapılmalıdır. Süreçte sürekli ihtiyaca göre güncellemeler yapılmalıdır.
- ✓ Uzaktan eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğrencilerin ders saat ve sürelerinde belirlen hedef ve davranışlara ulaşmalarını sağlamaları için öğretim programları uzaktan eğitime uygun hale getirilmeli, müfredatta gerekli sadeleştirmeler yapılmalıdır. Bunun için MEB tarafından alanın uzmanları tarafından gerekli çalışmaların yapılması önerilebilir.
- ✓ Velilerin sosyal bilgiler derslerine yönelik ön yargılarını yok etmek, öğrencilerine gerekli olan desteği vermelerini sağlamak için bilgilendirme seminerleri yapılabilir. Sosyal Bilgiler derslerine karşı olan olumsuz tutumları azaltılabilir, değişebilir. Bunu için ilk önce araştırma sonucunda da ortaya çıkan MEB tarafından LGS sınavında TC. İnkılap

Tarihi ve Atatürkçülük dersinin katsayısının diğer dersler ile eşitlenmesi yoluna gidilmelidir. Bu sayede velilerin ve öğrencilerin derse olan ilgi ve alakalarında şüphesiz artışlar olacaktır. Gerek velilerin gerekse de öğrencilerin derse bakış açılarında değişiklikler olacak, dersler daha fazla önemseneyecektir. Diğer yönden gerek öğretmenler gerekse de okullarda ki rehberlik psikolojik danışmanlar tarafından velilere derslerin önemi anlatılmalıdır. Haftalık üç saat sosyal bilgiler dersinin, yine özellikle de haftalık iki saat TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretim programı için gerek yüz yüze eğitimde gerekse de uzaktan eğitim sürecinde konuların-müfredatın yetiştirilmesi, hedef-davranışların kazandırılması anlamında yetersiz gelmektedir. Bu nedenle 8. Sınıf TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders saatlerinde değişikliğe gidilerek ders saatlerinde artış yapılması, dersin müfredat yoğunluğu azaltılması önerilebilir. Bu nedenle ilgili derslerin haftalık ders saatlerinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından artışlar yapılması önem arz etmektedir.

- ✓ Bu araştırma ile elde edilen veriler ışığında, yaşanan sorunlar genel olarak düşünüldüğünde hem öğretmenlerin hem velilerin hem de öğrencilerin yaşanan güçlükler, aksaklıklar ya da faydalı uygulama ve etkinlikler vb. hakkında bilgi alışverişleri yapabilecekleri bir platform kurulması, güvenli bir sistemin oluşturulması önerilebilir. Bu sayede süreç içerisinde paydaşlar kendi aralarında iletişim kurarak, uzaktan eğitimde karşılaştıkları güçlüklerin, sorunların aşılmasında birbirlerine destek olabilirler.

KAYNAKÇA

- Adak, M.M (2021). *Covid-19 Pandemi Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Deneyimlerinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta
- Akbaba, S. (2010). Eğitimde Motivasyon. Atatürk Üniversitesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (13), 343-361.
- Akgül, G. & Oran, M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin Ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3 (2), 15-37.
- Akşit, İ. (2011). *İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli-Erzurum Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Alea, L. A., Fabrea, M. F., Roldan, R. D. A. Ve Farooqi, A. Z. (2020). Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences And Perceptions Towards Institutional Readiness And Challenges. *International Journal Of Learning, Teaching And Educational Research*, 19(6), 127-144.
- Alkan, C. (1987). *Açık Öğretim: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No: 157.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı* (6. Baskı): Sakarya Yayıncılık. Sakarya. *Araştırma Yöntemleri*: 49-77. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ardıç, E. & Altun, A. (2017). Dijital Çağın Öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1 (1) , 12-30.
- Arslan, Y. & Şumuer, E. (2020). Covid-19 Döneminde Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sınıf Yönetimi Sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de Ve Dünyada Eğitim, 201-230.
- Atubi, F. O. (2019). Community Resources And Effective Teaching Of Upper Basic Social Studies İn Delta State. *Nigerian Journal Of Social Studies*, 22(2), 172-180.
- Avcı, F. Ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) Salgını Ve Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar Konusunda Öğretmenlerin Değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen İle Öğrenci-Veli İletişimi: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Deneyimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.

- Aziz, A. (1977). Türkiye’de Radyo Televizyon İle Eğitim Uygulamaları. *Eğitim Ve Bilim*, 2(7), 19-27.
- Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. (2020). *Uzaktan Eğitim Süreci Üzerine Veli, Öğretmen Ve Öğrencilerden Elde Edilen Verilerle İlgili Araştırma Bulgularının Raporu*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi
- Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. Ahi Evran Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-15.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri Ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Beü Sbe Derg.*,7(1), 231-274.
- Banar, K. Ve Fırat, M. (2015). Bütüncül Bir Bakıştan Açık Ve Uzaktan Eğitim: Türkiye Özeli, *Yeğitek Uzaktan Eğitim Özel Sayısı*, 18-23. Ankara: Meb Yenilik Ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Baran, A. Ve Sadık, O. (2021). Covid-19 Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Acil Uzaktan Öğretim Tecrübelerinin Ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34(2), 813-854.
- Başaran, Y. K. (2017). Sosyal Bilimlerde Örneklem Kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5.47, 480-495.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 368-397.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 Pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15 (4), 131-151.
- Beşaltı, M. (2021). *Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadığı Gerçeklik Şokları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Gaziantep.
- Bıyıklı, C. & Özgür, A.O. (2021). Öğretmenlerin Covid-19 Pandemi Dönemindeki Senkron Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi (Auad)*,7(1), 110-147.
- Birhan, H. (2021). *Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Veli Ve Yönetici Görüşleri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü Ve Yarını. *Auad*, 3(2), 85-124.

- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci Ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal Ve Yeni Eğitim Paradigması. *Auad*, 6(3), 112-142.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi Ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık Ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 11-53.
- Canpolat, U. & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin COVID-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi (Auad)*, 7(1), 74-109.
- Carrillo, C. Ve Flores, M. A. (2020). Covid-19 And Teacher Education: A Literature Review Of Online Teaching And Learning Practices. *European Journal Of Teacher Education*, 43(4), 466-487.
- Chetan Ahya (Morgan Stanley'nin Baş Ekonomisti), Bbc Röportajı, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52065095> (Erişim Tarihi: 09.05.2020).
- Chirinda, B., Ndlovu, M., & Spangenberg, E. (2021). Teaching Mathematics During The Covid-19 Lockdown In A Context Of Historical Disadvantage. *Educ. Sci.*, 11, 177, 1-14.
- Coşkun Keskin, S., Şentürk, G., Ömer, M., Dursun, R. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadığı Problemler: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 475-505.
- Çalık, T. Ve Sezgin F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu Ve Eğitim. Gazi Üniversitesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mart 2005 Cilt:13 No:1, Ss.55-66.
- Çiçek, İ., Tanhan, A. & Tanrıverdi, S. (2020). Covid-19 Ve Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, *Salgın Sürecinde Türkiye’de Ve Dünyada Eğitim*, 1091-1104.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 969-990.
- Çoban E. (2021). *Coğrafya Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Tokat.
- Demir, F. & Özdaş, F. (2020). Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *Salgın Sürecinde Türkiye’de Ve Dünyada Eğitim*, 273-292.

- Dinç, E., Doğan, Y. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-49.
- Doğan, S. & Koçak, E. (2020). Eba Sistemi Bağlamında Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme. *Journal Of Economics And Social Research*. 7 (14),110-124.
- Duban, N. Ve Şen, F. G. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Covid-19 Pandemi Sürecine İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 357-376.
- Dündar, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 139-150.
- Erbil, D. G., Demir, E. & Armağan Erbil, B. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies Education*, 16(3), 1473-1493.
- Erden, Münire. (2000). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Alkım Yayınevi. İstanbul.
- Erden, Münire. (2014). *Eğitim Psikolojisi*. Arkadaş Yayınları. Ankara.
- Erkut, E. (2020). Covid-19 Sonrası Yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10 (2), 125-133.
- Fırat, M. (2016). 21. Yüzyılda Uzaktan Öğretimde Paradigma Değişimi. *Journal Of Higher Education & Science/Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, 6(2).
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 24-43.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. Dicle Üniversitesi. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (11), 1-12.
- Girginer, N. & Özkul, A. E. (2004). Uzaktan Eğitimde Teknoloji Seçimi. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 3(3), 155-164.
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1).
- Heritage, J. (1984). *A change-of-state token and aspects of its sequential placement*. J. M. Atkinson ve J. Heritage (Ed.), *Structures of social action: Studies in conversation analysis* (s. 299-345). Cambridge: Cambridge University Press.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jupp, V. (1996). *Documents and Critical Research*, R. Sapsford ve V. Jupp (ed.), *Data Collection and Analysis*. London: Sage içinde 298-316.

- Kabapınar, Y., Kanyılmaz, B. M., Ören Koçhan, N. & Atik, U. (2021). Öğretmen ve Velilerin Gözünden Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Katılımlarının Öyküleri: Uzaktan Eğitim mi, Uzakta Kalan Eğitim mi?. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 79-98.
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoğlu, N. & Özcan, M. (2021). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimin Yararına İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3 (1), 209-224.
- Karanfil, Ö. (2021). *Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimle Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Kavuk, E., & Demirtaş, H. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar. *E-International Journal Of Pedandragogy (E-İjpa)*, 1(1), 55-73.
- Kaya, Z. *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2002.
- Kaya, Z., & Odabaşı, F. (1996). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 29-41.
- Kaya F. (2020). *Yükseköğretimde Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Kastamonu Üniversitesi Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kastamonu.
- Keskin, M. & Özer Kaya, D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 59-67
- Keller, U. (1995). *Qualitative Data Analysis: Theory, Methods and Practice for Researchers*. London:Sage.
- Kırmızıgül, H. (2020). Covid-19 Salgını Ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Kızıldaş, Y. & Çetinkaya Özdemir, E. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (80), 1896-1914.
- Koçoğlu, E., Kalın, Ö. U., Tekdal, D., ve Yiğen, V. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’de Eğitime Bakış. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2956- 2966.
- Koylu, D. P. (2022). *Uzaktan Eğitimde Kullanılabilecek Öğretim Yöntem Ve Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Karma Yöntem Araştırması)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi. Adıyaman.

- Kozan, E. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Geleneklerine Yaklaşımları Ve Bu Yaklaşımların Tarih Öğretimiyle İlişkisi: Ankara-Aksaray Örnekleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Kocayığıt, A. & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8 (23), 285-299.
- König, J., Jäger-Biela, D. J., & Glutsch, N. (2020). Adapting To Online Teaching During Covid-19 School Closure: Teacher Education And Teacher Competence Effects Among Early Career Teachers In Germany. *European Journal Of Teacher Education*, 43(4), 608-622.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. (2020). Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi. *Milli Eğitim. Cilt: 49 - Sayı: 1*, (293-322).
- Kurt, K., Kandemir, M. A., & Çelik, Y. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 88.
- Kuş, A. G. Z. & Çelikkaya, Y. D. D. T. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri (Ss.69-91). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 69-91.
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative Research Methods (4th ed.)*. South Melbourne: Oxford University Press.
- Lonkila, M. (1995). *Grounded Theory as an Emerging Paradigm for Computer nalyisted Qualitative Data Analysis. U.Keller (ed.), Computer-Aided Qualitative Data Analysis*. London:Sage içinde S. 41-51.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling For Qualitative Research. *Family Practice*, 13(6), 522-526.
- Mertens, D. M. (2014). *Research And Evaluation in Education And Psychology: Integrating Diversity With Quantitative, Qualitative, And Mixed Methods*. New York: Sage.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. New York: Sage.
- Miller, S. (2003). Analysis Of Phenomenological Data Generated With Children As Research Participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul Ve Ortaokul 4, 5, 6 Ve 7. Sınıflar)*. Meb, 2018, S.9.
- Neuman, L. W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative And Quantitative Approaches (Seventh Ed.)*. Essex: Pearson Education Limited.

- Oğuzkan A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözcüğü*. Emel Matbaacılık San. Tic.Ltd.Şti. Ankara. S.13,46-165.
- Orhan, F. & Akkoyunlu, B. (1999). Uzaktan Eğitim Yaklaşımında Temel Eğitim 1.Kademe Öğretmenleri'nin Video Destekli Hizmet İçi Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (17).
- Osmanoğlu, A. E. (2020). Social Studies Teachers' Views On Televisional Distance Education. *Journal Of Current Researches On Educational Studies*, 10(1), 67-88.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada Ve Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394.
- Özdemir Baki, G. & Çelik, E. (2021). Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Matematik Öğretim Deneyimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 293-320.
- Özgül, E., Ceran, D. Ve Yıldız, D. (2020). Uzaktan Eğitimle Yapılan Türkçe Dersinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 1, (395-412)
- Öztürk, C. Ve Otluoğlu, R. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmanın Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*. 15, 173-182.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research And Evaluation Methods* (3rd Ed.). London: Sage Publications, Inc.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Patton Mq. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M Bütün, Sb Demir Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ragin, C.C. (1994). *Constructing Social Research*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge.
- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). Academic Rigour In The Lived Experience Of Researchers Using Phenomenological Methods In Nursing. *Journal Of Advanced Nursing*, 21, 1123-1129.
- Rubin, A. & Babbie, E. R. (2016). *Empowerment Series: Research Methods For Social Work*. Boston: Cengage Learning.
- Safran, M. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Edit. Tay, B. Ve Öcal, A.), Pegem Yay., Ankara.
- Sahu, P. (2020). *Closure Of Universities Due To Coronavirus Disease 2019 (Covid-19): Impact On Education And Mental Health Of Students And Academic Staff*. Cureus, 2019(4), 4-9.

- Saygı, H. (2021). Covid-19 Pandemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 109-129.
- Seale, C. (1999). Quality In Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Seale, C. (2001). Qualitative methods. *European Journal of Cancer Care*, 10, 131-136.
- Sezgin, S. (2021). Acil Uzaktan Eğitim Sürecinin Analizi: Öne Çıkan Kavramlar, Sorunlar Ve Çıkarılan Dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (1), 273-296.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. California: Sage Publication.
- Tang, T., Abuhmaid, A.M., Olaimat, M., Oudat, D.M., Aldhaeebi, M. ve Bamanger, E. (2020). Efficiency Of Flipped Classroom With Online-Based Teaching Under COVID-19. *Interactive Learning Environments*, 28(7), 1-12.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (86), 127-144.
- Tanta A. (2021). *Pandemiden Kaynaklı Uzaktan Eğitim Sürecinde Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Tarhan, V. (2015). Teachers' Beliefs about Mathematical Problem Solving . *International Journal of Educational Studies in Mathematics* , 2 (1) , 38-50 .
- Taşkın, G. & Aksoy, G. (2021). Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 622-647.
- Tekinarslan E., Gürer M. D. (2020). *Açık Ve Uzaktan Öğrenme*. Pegem Akademi Yayınları.
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153-172.
- Telli, S. G. & Altun, D. (2020). Coronavirüs Ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34.
- Teymori, A. N., & Fardin, M. A. (2020). Covid-19 And Educational Challenges: A Review Of The Benefits Of Online Education. *Ann Mil Health Sci Res. In Press(In Press)*, 15, 1-4.
- Türker, A. & DüNDAR, E. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye’de Ve Dünyada Eğitim, 323-342.
- Uyar, E. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2).

- Ülkü S. (2018). *İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Ültay, E. ve Ültay, N. (2014). Context-based physics studies: A thematic review of the literature. *Hacettepe University Journal of Education*, 29(3), 197-219
- Ültay, E., Dönmez Usta, N. Ve Durmuş, T. (2017). Descriptive Content Analysis Of Mental Model Studies İn Education. *Education For Life*, 31(1), 21-40.
- Ünal, M. & Bulunuz, N. (2020). Covid-19 Salgını Döneminde Yürütülen Uzaktan Eğitim Çalışmalarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi Ve Sonraki Sürece İlişkin Öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de Ve Dünyada Eğitim, 343-369.
- Xu, Y., Li, X., Bing Zhu, B., Liang, H., Fang, C. Gong, Y., Guo,Q., Sun, X., Zhao, D., Shen, J., Zhang, H., Liu, H., Xia, H., Tang, J., Kang Zhang, K., Gong, S., (2020)., Characteristics Of Pediatric Sars-Cov-2 İnfection And Potential Evidence For Persistent Fecal Viral Shedding. *Nature Medicine*, Volume: 26, Pages: 502–505.
- Yanpar, Ş. T. (1997). İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 22 (231), 41-43.
- Yenerer, T. (2021). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- Yeşil, R. (2010). *Nitel Ve Nitel Araştırma Yöntemleri*. İçinde Remzi Y. Kıncal (Der.)
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Ali Ve Şimşek, H. (2018). *Hasan Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Yılmaz, K. & Tepebaş, F. (2011). İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğine Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 157-177.
- Yılmaz, E., Mutlu, H., Güner, B., Doğanay, G., Yılmaz, D., (2020). *Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimin Niteliği*. Palet Yayınları. Konya.
- Yorgancı, S. (2015). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yönteminin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (3), 1401-1420.
- Yurtbakan, E. Ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf Öğretmenleri, İlkokul Öğrencileri Ve Ebeveynlerin Covid-19 İzolasyon Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Studies*, 15 (6), 949-977.

EKLER

Görüşme Formu (Tez Çalışması Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu)

Konu: Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler (Amasya İli Örneği)

Değerli meslektaşlarım,

Dolduracağınız bu görüşme formunda benimle paylaşacağınız görüşler "ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler (Amasya ili örneği)" adlı çalışmama katkıda bulunacaktır. Bir eğitimci olarak görüşmedeki fikirlerinizin ilgili çalışmaya olumlu katkılar sağlayacağını ve daha sonraki çalışmalara ışık tutacağını düşünmekteyim. Bu görüşme sürecinde paylaştığınız fikirlerinizin tümü gizli kalacaktır. Görüşme formundaki bilgiler sizden görüşme yoluyla kayda alınacak ve sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Başka kişi, kurum ya da kuruluşlarla hiçbir platformda paylaşılmayacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri rapora kesinlikle yansıtılmayacaktır. Araştırmaya ayırdığınız zaman ve göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür ederim.

Ender AYRIK

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

enderayrik@gmail.com

A.KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz
Erkek() Kadın ()
2.Yaşınız
() 25 altı () 26-35 () 36-45 () 46-55 () 56 yaş ve üzeri
3.Meslekte Kıdeminiz
() 1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21 yıl ve yukarısı
4.Öğrenim Durumunuz
() Önlisans () Lisans () Lisansüstü () Diğer(belirtiniz).....
5.Mezun Olduğunuz Alan/Bölüm
() Sosyal Bilgiler Öğretmenliği() Tarih Öğretmenliği() Coğrafya Öğretmenliği
() Diğer Belirtiniz (Fen Edebiyat Fakültesi Tarih/ Coğrafya Bölümü vb.):.....
6.Görev Yaptığınız Okulun Yerleşim Birimi
() İl Merkezi () İl Merkez Köy Veya Kasabası () İlçe Merkezi () İlçe Köy Veya Kasabası
7.Görev Yaptığınız Okulun Türü
() Taşıma Merkezli Okul () Yatılı Bölge Okulu () Taşımalı Ve Yatılı Olmayan Okul

B. ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER (AMASYA İLİ ÖRNEĞİ)

GÖRÜŞME SORULARI

1. Uzaktan Eğitim sürecinde teknoloji,alt yapı vb. alanlarda ne gibi güçlüklerle karşılaştınız? Açıklar mısınız?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri kullanırken karşılaştığınız güçlükler oldu mu? Nasıl?
3. Uzaktan Eğitim sürecinde ders araç-gereç kullanımı ve temin etme ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
4. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrenci kaynaklı ne gibi güçlükler ile karşılaştınız? Açıklar mısınız?
5. Uzaktan Eğitim sürecinde öğretmen olarak sizden kaynaklı güçlükler oldu mu? Açıklar mısınız?
6. Uzaktan Eğitim sürecinde velilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları nasıldır? Bu tutumların dersin öğretiminde güçlükler oluşturduğunu düşünüyor musunuz?
7. Uzaktan Eğitim sürecinde ders saat ve süreleri yeterli geldi mi? Açıklar mısınız?
8. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders başansını hangi ölçme değerlendirme yöntemleriyle değerlendirdiniz? Bu konuda yaşadığınız olumsuz durumları paylaşır mısınız?
9. Uzaktan Eğitim sürecinin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşılabilmesi için önerileriniz nelerdir?
10. Sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesine ilişkin hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduunuz mu? Gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.05.2021-15169

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-47526769-302.08.01-15169
Konu : Anket İzni

03.05.2021

**AMASYA VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)**

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 198006504 nolu öğrencisi Ender AYRIK, "Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler, Amasya İli Örneği " konulu tez çalışması kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR danışmanlığında 30.04.2021-30.07.2021 tarihleri arasında Millî Eğitim Müdürlüğünüze bağlı kamu ve özel okullarda görev yapan ortaokul öğretmenleri ile anket çalışması yapmayı planlamaktadır.

Söz konusu anket uygulamasının yapılabilmesi için gerekli izinlerin verilmesi konusunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Süleyman ELMACI
Rektör

Ek:

- 1- Anket İzni. (1 sayfa)
- 2- Araştırma, Uygulama, Ölçek, Anket İzni (Ender AYRIK) (26 sayfa)

9772

Bu Evrak 5070 Sayılı Kanun
Gereğince Vali Yardımcısı
Turgay İLHAN tarafından
E-İMZA ile havale Edilmiştir.

03.05.2021

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
03.05.2021
Gökhan GÜNEY
Şef

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSE4KJ1F83 Pin Kodu :94712

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/amasya-universitesi-ebys>

Adres: Akbulak Mah. Hakimiyet Cad. No:4/3 P.K. :05100 Merkez/Amasya
Telefon:0 (358) 211 50 20 Faks:0 (358) 260 00 50
e-Posta:oidb@amasya.edu.tr Web:<http://www.amasya.edu.tr/dari>
Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Murat ÇİTTİR
Uzman, Bilgisayar İşletmeni

AMASYA ÜNİVERSİTESİNE

09/03/2021

BAŞVURU NO	202103091468011319
ÜNİVERSİTE ADI	AMASYA ÜNİVERSİTESİ
ENSTİTÜ ADI	TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER
BÖLÜM ADI	SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
ÖNVAN	Öğrenci
TC KİMLİK NUMARASI	25756135004
KONU	ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER
ARAŞTIRMA TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
ÖRNEKLEM GRUBU	Öğretmen,
KAPSAMI	Okul/Kurum,
İLLER	AMASYA
KURUM TÜRLERİ	Resmî İmam - Hatip Ortaokulu, Resmî Ortaokul, Resmî Yatılı Bölge Ortaokulu, Özel Ortaokul
İLETİŞİM BİLGİLERİ	Adres BAĞÇELİEVLER MAH. Pınar SK KELEŞOĞLU SİTESİ A BLOK D 7 MERZİFON/AMASYA- Telefon (530) 327- 2625- Eposta:enderayrik@hotmail.com

Yukarıda bilgileri bulunan proje uygulamaları için Millî Eğitim Bakanlığından gerekli iznlerin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim

Ek listesi

Tez Önerisi
Katılım Kabul Formu
Veri toplama araçları

ENDER AYRIK
Öğrenci

Dilekçe ve eklerinin üst yazı ile AMASYA VALİLİĞİ İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE ulaştırılması gerekmektedir

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.04.2021-14060

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ek-1

Sayı : E-38372871-302.08.01-14060
Konu : Anket Uygulama İzni (Ender AYRIK)

03.05.2021

**REKTÖRLÜK MAKAMINA
DAĞITIM YERLERİNE**

Enstitümüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 198006504 nolu öğrencisi Ender AYRIK, Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR danışmanlığında hazırladığı "Ortaokul Sosyal Bilimler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler, Amasya İli Örneği " konulu tez çalışması kapsamında 30.04.2021-30.07.2021 tarihleri arasında Amasya Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kamu ve özel okullarda görev yapan ortaokul öğretmenleri ile anket çalışması yapmayı planlamaktadır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinlerin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim

Doç.Dr. Nevzat AYDIN
Enstitü Müdürü

Ek:

- 1- Araştırma, Uygulama, Ölçek, Anket İzni Üst Yazı (Ender AYRIK) (1 sayfa)
- 2- Araştırma, Uygulama, Ölçek, Anket İzni Ekleri (Ender AYRIK) (26 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Bilgi:

Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSM4K10C72 Pin Kodu 91322

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/amasya-universitesi-ebys>

Adres: Akbilek Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:7 P.K. 05100 Merkez:Amasya

Telefon:0 (358) 260 00 47 Faks:0 (358) 260 00 48

e-Posta:sosyalbilimler@amasya.edu.tr Web <http://www.amasya.edu.tr/akademik/enstituler.aspx>

Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Özgür AKI

Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: 3582600047

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47613789-44-25639192
Konu : Anket İzni Hk.

27.05.2021

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Amasya Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 03/05/2021 tarih ve E.15169 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 26.05.2021 tarih ve E-47613789-44-25597277 sayılı Onayı.

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 198006504 nolu öğrencisi Ender AYRIK tarafından uygulanması planlanan "*Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzak Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler, Amasya İli Örneği*" konulu tez çalışması kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR danışmanlığında Müdürlüğümüze bağlı resmi/özel okul ve kurumlarda görevli ortaokul öğretmenlerine belirtilen anketi uygulayabilmek için talep edilen iznin verildiğine dair ilgi (b) Onay ekte gönderilmiş olup, Müdürlüğünüze bağlı resmi/özel okul ve kurumlara söz konusu anketin duyurulması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ömer COŞKUN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek:

- 1- Onay (1 Sayfa)
- 2- Mühürlü Veri Toplama Araçları (2 Sayfa)

Dağıtım:

- Amasya Üniversitesi Rektörlüğüne
- (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
- İlçe Kaymakamlıklarına
- (İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine)
- Merkez İlçe Tüm Okul/Kurum Müdürlüklerine

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Hıncıpaşa Mah. İstasyon Cad. No: 72 Merkez/AMASYA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/mab-ebys>

Telefon No : (0358) 212 29 93/2041

E-Posta : mgm01@mab.gov.tr

Kep Adresi : mab@ts01.kep.tr

Bilgi için: Ahmet D.DURMUŞ

Unvan : Mesnet

İnternet Adresi : Faks : (0358) 218 50 31

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evrak.muh.gov.tr> adresinden cbbf-9f07-3d50-bba8-a523 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47613789-44-25597277
Konu : Anket İzni

26.05.2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : (a) Amasya Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 03/05/2021 tarih ve E.15169 sayılı yazısı.
(b) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21/01/2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) Sayılı Genelgesi.

İlgi yazı (a) ile; Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 198006504 nolu öğrencisi Ender AYRIK tarafından uygulanması planlanan "Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzakta Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler, Amasya İli Örneği" konulu tez çalışması kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR danışmanlığında Müdürlüğümüze bağlı resmi/özel okul ve kurumlarda görevli ortaokul öğretmenlerine belirtilen anketi uygulayabilmek için izin talep edilmektedir.

Bu bağlamda; söz konusu talebin, ilgi (b) 21/01/2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) sayılı Genelge (Araştırma Uygulama İzinleri) de belirtilen hususlar doğrultusunda ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve insan hakları alanındaki uluslararası sözleşmeler başta olmak üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Kanun ile yürürlükte olan tüm yasal düzenlemeler ve politika belgelerine uygun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması ve gönüllülük esasına göre araştırma yapılması, araştırma ile ilgili sonuç raporlarını çalışmanın bitiş tarihinden itibaren 30 (otuz) gün içinde izin alınan kuruma ulaştırılması, uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Ohurlarınıza arz ederim.

Alpaslan KANAR
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
26.05.2021
Ömer COŞKUN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ekler:

- 1- İlgi (a) Yazı ve Ekleri (28 Sayfa)
- 2- (2020/2) Sayılı Genelge (3 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Hınırpaşa Mah. İstasyon Cad. No: 72 Merkez/AMASYA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-sbys>

Telefon No : (0358) 212 29 93/2041

E-Posta: argo05@meb.gov.tr

Kap Adresi : meb@hs01.kap.tr

Bilgi için: Ahmet D.DURMUŞ

Unvan : Mezun

İnternet Adresi: Faks: (0358) 218 50 31

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgulama.gov.tr> adresinden e97b-66f9-30df-94ad-8ae6 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
MERZİFON KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-53353571-44-25688215
Konu : Anket İzni Hk.

28.05.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Amasya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 26/05/2021 tarih ve 25639192 sayılı yazısı.

Amasya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ilgi yazılarında; Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 198006504 nolu öğrencisi Ender AYRIK tarafından uygulanması planlanan "*Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler, Amasya İli Örneği*" konulu tez çalışması kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR danışmanlığında okulunuzda görevli öğretmenlerine belirtilen anketi uygulayabilmek için talep edilen iznin verildiğine dair onay ekte gönderilmiş olup, söz konusu anketin duyurulması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Keremettin Duran ŞAHİN
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek:İlgi Yazı ve Ekleri

Dağıtım :

Tüm Okul ve Kurum Müdürlüklerine

Bilgi:

Müdürlüğümüz Birimlerine

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Hizmet Binası 05300 Merzifon AMASYA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-abya>

Telefon No : (0358) 5142570

Bilgi için: Strateji Geliştirme Birimi

Uyruu :

İnternet Adresi: E-Posta: merzifon01@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Faksa: (0385)514 25 69

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 4654-dccd-304a-a0ee-d7a5 kodu ile teyit edilebilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.02.2021-6193

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Bilim Etik Kurulu
Sosyal Bilimler Etik Kurulu

Sayı :E-30640013-108.01-6193
Konu : Etik Kurul İzin Belgesi

REKTÖRLÜK MAKAMINA
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gönül Türkan DEMİR
Öğretim Üyesi

İlgi : 15.02.2021 tarihli ve 95 sayılı yazı.

"Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler: Amasya İli Örneği" adlı araştırmanız Sosyal Bilimler Etik Kurulu tarafından bilimsel araştırma etiği yönünden incelendi ve değerlendirildi. Konu ile ilgili kurul görüşü ektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Doç.Dr. Songül KEÇECİ KURT
Etik Kurul Başkanı

Ek:

- 1- Gönül Türkan Demir Değerlendirme (1 sayfa)
- 2- Etik Kurul Onay Başvurusu (9 sayfa)
- 3- Görüşme Soruları (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BENN43PA9 Pin Kodu :31691

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/amasya-universitesi-ebys>

Adres: Akbük Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:7 Merkez/Amasya

Telefon:2600060 Faks:2600059

e-Posta:genelsekretarlik@amasya.edu.tr Web:<http://www.amasya.edu.tr/idari/etik-kurul/bilim-etik-kurulu.aspx>

Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Songül KEÇECİ KURT

Unvanı: Etik Kurul Başkanı

Tel No: 1

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU

Ek-1

Araştırmanın Başlığı : Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler: Amasya İli Örneği	
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih	15.02.2021
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih	22.02.2021
Karar tarihi	22.02.2021

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad,soyad ve imzaları.

(Başkan)
Doç. Dr. Songül KEÇECİ KURT

(Üye)
Doç. Dr. Kemal BAYTEMİR

(Üye-Bşk Yardımcısı)
Dr. Öğr. Üyesi Bureu
KARAŞAR

(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Kürşat EFE

(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Davut
AĞBAL

EK 1. Özgeçmiş Sayfası

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ender AYRIK

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: On dokuz Mayıs Üniv. Sosyal Bil. Öğrt.

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar (-SCI -Diğer)

b) Bildiriler (-Uluslararası –Ulusal)

c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Merzifon Gazi Ortaokulu-17

İLETİŞİM

E-posta Adresi: